

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การสอนอ่านที่ความบทความ ผู้สอนจำเป็นต้องมีพื้นฐานความรู้ทางคำนองประกอบประเภทของบทความ และจุดสำคัญในการตีความ แต่ที่สำคัญคือต้องมี ความเข้าใจความหมายของบทความก่อนดังนี้

ลิตธา ฟีนิจวาคด¹ อธิบายถึงบทความในแง่ของความเจริญทางรูปแบบซึ่งนิยมเขียนกันในปัจจุบันพอสรุปได้เป็น 2 ลักษณะคือ

1. บทความในความหมายวิชาการดั้งเดิม² คือมีจุดศัพท์ "บทความ" ให้ตรงกับ "Article" เพราะรับรูปแบบการเขียนมาจากตะวันตกและเกิดขึ้นครั้งแรกพร้อมกับหนังสือพิมพ์ Bangkok Recorder ในรัชกาลที่ 3 บทความประเภทนี้มักเขียนแสดงความรู้ออกให้จริง และความคิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียนอย่างเสรี ได้แก่บทความในหนังสือพิมพ์ในนิตยสาร และแม่แต่ขอเขียนสั้น ๆ ในสารานุกรมต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น บทบรรณาธิการคอลัมน์ต่าง ๆ และบทความเรื่องการสร้างปฐมนิยชนในแผ่นดินและความเจริญกับชนบท ของ ดร.มยุร วิเศษกุล

2. บทความในความหมายทั่วไป เป็นบทความในความหมายที่คนทั่วไปเข้าใจ คือ พัฒนามาจากบทความประเภทที่ 1 แต่ไม่จำกัดรูปแบบการเขียน บทความประเภทนี้นิยม

¹ลิตธา ฟีนิจวาคด, จากการสนทนา 10 เมษายน 2522.

²A.F. Scott, Current of Literary Terms, (New York : Macmillan, 1967), p. 32.

เขียนกันมากในศตวรรษที่ 20 นี้ และมีรูปแบบแปลกออกไป เช่น เขียนในรูปบทความ กวี กวีนิพนธ์ บทความสั้น ๆ บทกวีสั้น ๆ บทความวิหยา บทความ โทรทัศน์ ฯลฯ

ผู้วิจัยขอประมวลความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิทางวรรณกรรมมาสนับสนุนให้เข้าใจถึงความหมายคำว่า "บทความ" ที่นิยมใช้กันในปัจจุบัน เพื่อให้เห็นแนวโน้มในการขยายรูปแบบของบทความโคซัคขึ้น

รูประนีย์ นาคทรพรพ¹ กล่าวถึงบทความว่า ตรงกับคำว่า Article คือเป็นการเขียนเรียงความชนิดหนึ่งต่างกับตรงที่ บทความมีลักษณะเป็นการเป็นงานมากกว่าเรียงความธรรมดา เพราะต้องมีเทคนิคพิเศษในการเขียนและใช้ภาษาเป็นพิเศษด้วย บทความที่รู้จักกันมาก คือ บทความหนังสือพิมพ์ซึ่งลงประจำหน้า 3 และหน้า 5 เพราะมีลักษณะเด่นมาก คือ เขียนสัมพันธ์กับเหตุการณ์ปัจจุบันในสังคม สะท้อนปฏิกิริยาหรือความคิดเห็นเขียนออกมาให้อ่านในวงกว้างทราบ บางครั้งความคิดเห็นมีอิทธิพลสามารถเปลี่ยนแปลงสังคมได้

A.F. Scott² อธิบายความหมายของบทความว่า จะต้องเป็นงานเขียนที่
 "...a literary composition dealing with a particular topic included in a newspaper periodical, encyclopedia, but self-contained and independent"

เป็นการสรุปความหมายของบทความตามแนววิชาการดั้งเดิม

รูประนีย์ นาคทรพรพ, การประพันธ์ ท.041 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ อักษรเจริญทัศน์, 2518), หน้า 77

²A.F. Scott, Current of Literary Terms, p. 32

ม.ลบุญเหลือ เทพยสุวรรณ¹ กล่าวว่า

"คำว่า "บทความ" ในภาษาไทย มีความหมายหลวมมาก... เขียนบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหน้าหนังสือพิมพ์เรียกบทความ เขียนพรรณนาความนึกคิดเชิงศิลปะก็เรียกบทความได้ ตามความเป็นจริง บทความที่เพ่งเล็งในกรูโซภาษาอันสุนทร เพื่อสื่อความหมายเกี่ยวกับอารมณ์ ไม่ค่อยได้พบในภาษาไทย แต่บทความหรือความเรียงเกี่ยวกับวรรณคดี เราได้พบบ่อยเช่นเรื่อง "ผาณิตอนทอนสไบ" ในหนังสือ ประทีปของฉันทิชย์ กระแสสินธุ์ "

แฮร์รี่ ชอว์ (Harry Shaw)² อธิบายความหมายของบทความไว้ดังนี้

" A written prose composition, usually entirely nonfiction, dealing with a specific topic, An article customarily appears as a self-contained, independent work in a magazine but may also be a chapter of a book or other publication."

ความเห็นของปราชญ์ทางวรรณกรรมทั้ง 2 ท่านนี้ ทำให้เห็นความหมายของบทความตามที่เข้าใจกันในปัจจุบันชัดเจนยิ่งขึ้น

สรุปความหมายของบทความตามแนวความคิดของผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวได้ดังนี้ว่า

บทความในปัจจุบันมีความหมายกว้างขึ้น คือ หมายถึงบทความตามความหมายวิชาการดั้งเดิม และบทความตามความหมายที่เข้าใจกันทั่วไป แต่แนวโน้มทางด้านกรเขียนและความเข้าใจทั่วไปจะมุ่งถึงบทความในลักษณะที่เป็นงานเขียนสั้น ๆ มีองค์ประกอบเช่นเดียวกับเรียงความไม่จำกัดรูปแบบการเขียน เขียนให้สัมพันธ์กับเหตุการณ์ในสังคมโดยผู้เขียนอาจแสดงความรู้สึกขอเท็จจริง ความคิดเห็นไม่จำกัดแหล่งเสนอบทความ (other publication) บางครั้งมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการปกครองประเทศ

¹ ม.ลบุญเหลือ เทพยสุวรรณ, วิเคราะห์วรรณคดีไทย (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2517), หน้า 6.

² Harry Shaw, Dictionary of Literary Terms, (New York : McGraw-Hill, 1972), p. 34.

ดังนั้น คำว่าบทความตามที่ใช้ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะถือตามความหมายของบทความซึ่งเป็นที่เข้าใจกันทั่วไป เพื่อสะดวกในการกำหนดขอบเขตของการวิเคราะห์บทความที่นำมาทำการวิจัยครั้งนี้

ความสำคัญของการตั้งจุดมุ่งหมายเขียนบทความ

กวยเหคุผลของ เจือ สตะเวทิน¹ ซึ่งกล่าวว่า "บทความเป็นอาหารทางสมองของผู้อ่านเป็นเรื่องจริงจัง ผู้เขียนต้องมีความรับผิดชอบมากเป็นพิเศษ...บทความสามารถเขียนได้หลายแบบ และหมุนเวียนอยู่เสมอ" ดังนั้นการเขียนบทความแต่ละเรื่อง ผู้เขียนจะต้องมีจุดมุ่งหมายเพียงอย่างใดอย่างหนึ่ง เพราะจุดมุ่งหมายนี้จะ เป็นผู้กำหนดรูปแบบ (form) ของการเขียนบทความ เช่น มุ่งหมายเพื่อโน้มน้าวใจให้เห็นดีเห็นงามและคล้อยตามทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามความมุ่งหมายของผู้เขียน บทความเช่นนี้จะต้อง เป็นบทความประเภทปลุกใจโดยชักจูงให้เห็นตามและร่วมมือกัน เช่น เรื่องการประหยัด ความหวังของชาติ และอวดดีอวดसान ในหนังสือแบบเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แนวความมุ่งหมายอื่น ๆ ที่จะกำหนดประเภทของบทความก็คือ แนะนำวิพากษ์วิจารณ์ ชี้ให้เห็นข้อดีข้อเสีย แนะนำที่ควรปฏิบัติ ให้ข้อคิดเห็นอย่างใดอย่างหนึ่ง ฯลฯ

องค์ประกอบของบทความ

บทความ คือ ความเรียงประเภทหนึ่ง ซึ่งมีโครงเรื่องประกอบด้วยส่วนสำคัญ 4 ตอนคือ ชื่อ ความนำ เนื้อเรื่อง ความลงท้าย หรือสรุปเรื่อง ซึ่งมีลักษณะต่างกัน ดังนี้

¹ เจือ สตะเวทิน, คำบรรยายแก้วภาษาไทย อุดมศึกษาเล่ม 2 (กรุงเทพมหานคร: ดุทธิสารการพิมพ์, 2517), หน้า 63.

1. ชื่อเรื่อง หลักในการตั้งชื่อเรื่องนั้น ผาด ศรีเพ็ญ¹ ได้เสนอหลักในการตั้งชื่อบทความไว้ดังนี้

1. ตั้งชื่อตามความสำคัญของเรื่อง ^{ให้}ช่วยผู้อ่านทราบความมุ่งหมายหรือจุดสำคัญของเรื่องก่อนจะอ่านเนื้อเรื่อง นิยมใช้มากสำหรับบทความเชิงวิชาการที่มีเนื้อหาหนัก ๆ อาจตั้งจากจุดใหญ่ ๆ ดังนี้

1.1 ตั้งตามจุดความสำคัญที่สุดของเรื่อง เช่น การพัฒนาการทำนาข้าว การฟื้นฟูศิลปะวัฒนธรรม พัฒนาการศึกษา แร่ยูเรเนียม เทลือโอชะดินใหม่ การว่างงานในชนบท

1.2 ตั้งตามปัญหาสำคัญที่เกี่ยวข้องกับเนื้อเรื่องโดยตรง เช่น "สาเหตุใหญ่ที่ทำให้ราษฎรคอกอยาก ปัญหาการใช้ภาษาไทยปัจจุบัน แพทย์และโรงพยาบาลความขาดแคลนที่ไม่มีวันสิ้นสุด

1.3 ตั้งตามเหตุการณ์สำคัญ เช่น การจลาจลในรัสเซีย อันเนื่องมาจากฟุตบอลประเพณี สงครามจีน-เวียดนามพิสูจน์ให้เห็นความเป็นจริง

2. ตั้งชื่อเรื่องเป็นรูปคำถาม อาจนำจุดสำคัญของเรื่องตามลักษณะที่กล่าวในข้อ 1 มากังเป็นรูปประโยคคำถาม ทำให้ผู้อ่านเกิดความสงสัยและสนใจต่อไปว่าเนื้อเรื่องจะตอบคำถามนั้นว่าอย่างไร เช่น "ใครว่าเขาโกง" ทำไมศิลปะบริสุทธิ์ที่ยังเจริญไม่ได้ในสังคมไทย เรียนมหาวิทยาลัยทำไม เงินประจำตำแหน่งบริหารมหาวิทยาลัยเป็นธรรมคืออยู่หรือ ปฏิวัติและรัฐประหารกันทำไม เลือกกังเลือกที่เพชรบุรีใครจะเป็นรายต่อไป

3. ตั้งชื่อแบบชักชวน คือให้มีความคิดตรงกันข้ามหรือขัดแย้งกับสิ่งที่ควรจะเป็นเท่ากับเป็นการเร้าความสนใจของผู้อ่านให้ต้องการอ่านเนื้อเรื่องเพื่อคลี่คลายความขัด

¹ลีทซา พินิจภูวกล และคณะ, การเขียน (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย รามคำแหง, 2517), หน้า 40-41.

แย้งนี้ เช่น พระอาทิตย์ขึ้นทางทิศตะวันตก ไทรทัศน์เป็นแหล่งบ่อน้ำตาย สวรรค์น้ำ เมื่อเชื่อว่า "เสียอย่างเดียว"

4. ตั้งชื่อแบบตรงตัว คือจะเขียนเรื่องใดก็ใช้ชื่ออย่างนั้นอย่างตรงไปตรงมา วิธีนี้นิยมใช้ในทุกโอกาส เช่น สมบัติอันล้ำค่าของชาติ บทวิจารณ์การแสดงศิลปกรรมแห่งชาติครั้งที่ 25 จากนักประวัติศาสตร์ศิลป์ชาวฝรั่งเศส อุตสาหกรรมเคมี หนังสือ ยืมวิธีการหาทรง

การตั้งชื่อแบบตรงไปตรงมานี้ อาจใช้วิธีนำชื่อหรือคำมาเทียบกัน เช่น คนกลาง กับชานชาลา บันกับบันได ผู้บริหารประเทศกับประชาชน นักศึกษากับความเคลื่อนไหวทางการเมือง คัดฤทธิ์กับดอกไม้ ข้าราชการกับประชาชนส่วนใหญ่ใคร ก็เอกร้อนยิ่งกว่า

5. ตั้งชื่อแบบเร้าความสนใจ คือใช้วิธีพาดพิงด้วยการใช้ถ้อยคำแปลกใหม่เพื่อให้สะดุดตา สะดุดใจผู้อ่าน เช่น มหาวิทยาลัยจะถูกคุมกำเนิด สังคมที่เคยพูดว่าหมายังไม่ออกตาย ตะวันออกกลางสันติภาพเกิดขึ้นแล้ว... แต่ เราควรจะเป็นไก่อหรือไม่หนอ สิริมงคลเกิดขึ้นแล้ว อาจใช้วิธีเล่นสัมผัส เช่น สนทนาพาทิ เกษียณให้สวย

6. ตั้งชื่อแบบเปรียบเทียบ อาศัยใจความสำคัญของเรื่องมาใช้ในความหมายทางอ้อม หรือเป็นลักษณะคำเปรียบเทียบ เช่น โคลนตืดลื้อ ยิวแห่งบูรพาทิศ ชาวอนกนาคนข้างวัด ชานหมากนอกกระโถน ชักม้าชมเมือง บันเทิงกวยเลือดของกัมพูชา สังคมนิยมข้างพี ฤษีนิคม มืออมบางสร้างชีวิต ชูชกแห่งพุทธศตวรรษที่ 26

2. ความนำ¹ ความนำหรือคำนำเป็นตอนที่มีความสำคัญมากที่สุดในการกล่าวเปิดเรื่อง เพราะจะต้องเขียนให้ผู้อ่านเกิดความสนใจ อยากอ่านต่อไปจนตลอดเรื่อง มีวิธีเขียนได้หลายแบบคือ

¹เรื่องเดียวกัน, หน้า 82-83.

2.1 ขั้นตอนควยขาว ต้องเลือกข่าวที่ดึงดูดความสนใจให้อ่านติดตามและสามารถทำให้ผู้เขียนดำเนินเรื่องต่อไปได้ ต้องเป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจหรือทำให้ทุกคนต้องสนใจข่าวนั้น เช่น ข่าวเดินทางไปเยือนสหภาพโซเวียตของนายกรัฐมนตรีและคณะ ข่าวความเคลื่อนไหวก่อนการเลือกตั้ง ข่าวการประหารนายบุญโต นายกรัฐมนตรี ปากีสถาน ฯลฯ

ตัวอย่าง

เมื่อสืบค้นหาแล้วมีข่าวเปิดเผยว่า ได้มีผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์กลบใจ เข้ามอบตัวต่อทางราชการหลายคนด้วยกัน เฉพาะที่กองช่างจะมีคนสนใจมากได้แก่ กงูร เขามอบตัวของ นายจิกต จงจิก ซึ่งเป็นบุคคลระดับหัวหน้าคนหนึ่ง ของขบวนการผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ทางจังหวัดภาคใต้ โดยได้เขามอบตัวกับ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ผู้บัญชาการทหารบกและรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย¹

หนังสือพิมพ์เซมิตี เสนอข่าวเมื่อไม่นานมานี้ว่า หลังจากที่คณะรัฐมนตรีมีมติให้ไทยเขาเป็นสมาชิกองค์การนำตาลระหว่างประเทศแล้ว สมาคมผู้ค้าผลผลิตนำตาลและบริษัทค้าผลผลิตนำตาลซึ่งมีนายยงศิลป์ เรืองสุข นายกสมาคมและประธานบริษัท ได้มอบเงินจำนวนหนึ่งให้พนักงานระดับสูงของบริษัทและสมาคม นำผู้สื่อข่าวกับนักเขียนกลุ่มหนึ่งประมาณ 20 คน ไปเยี่ยมชมองค์การนำตาลระหว่างงานเลี้ยง พนักงานผู้หนึ่งซึ่งเป็นที่คุ้นเคยกับผู้สื่อข่าวจะคอยจูงคือนักข่าวหรือนักเขียนคนใดไปทวงน้ำ ก็จะเดินตามไปประกบและยื่นซองใส่เงินให้ทันที²

2.2 ขั้นตอนควยคำถาม เร่งเร้าให้อ่านติดตามคำตอบ หรือทำนายให้อ่านเรื่องราวต่อไป โดยตั้งปัญหา (ไม่เกินกว่า 1 ประโยค) แล้วให้คำตอบในย่อหน้าต่อมา นิยมใช้เฉพาะเกิดปัญหาที่เป็นจุดยุ่งยาก หรือจุดสำคัญของเรื่องเท่านั้น

¹"บกค. เข้ามอบตัว" สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 40 (1 เมษายน 2522) :

²"แจกซองในห้องลับ", สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 28(8 มกราคม 2521): 23

ตัวอย่าง

ทำไมถึงไม่มีแถลงการณ์ร่วมระหว่างไทย-จีน เป็นคำถามจากบุคคลหลายฝ่ายหลายวงการที่สงสัยว่าการเดินทางไปเยือนจีนอย่างเป็นทางการของนายกรัฐมนตรี เกรียงศักดิ์ ธรรมะนันท์ และคณะครั้งนี้เกิดอะไรขึ้นหรือ แถลงการณ์จึงไม่มีออกมา¹

2.3 ขั้นต้นควยจุดมุ่งหมายของบทความ เป็นการขั้นต้นแบบตรงไปตรงมา เข้าถึงจุดโดยทันที

ตัวอย่าง

ความทุกข์โศกนั้นเป็นลักษณะจิตชนิดหนึ่ง ของผู้ที่มีความโศกหายแล้ว แต่ยังไม่ยอมกินดี ยังจกจำเรื่องที่โศกนั้นไว้ไม่ยอมลืม พอเห็นคนที่เคยมีเรื่องกันจะรู้สึกเกลียดชัง ไม่อยากพูดคุย หนักไม่อยากมอง เมื่อถึงเอ็งจะตองพบกัน ถ้าหลบโลกหลบทันที²

2.4 ขั้นต้นควยการสรุปใจความสำคัญ เป็นการบอกเรื่องทั้งหมดอย่างย่อ เสียก่อนในตอนความนำ เรียกว่าการสรุปใจความสำคัญแล้วจึงค่อยกล่าวยละเอียดในเนื้อเรื่องทั้ง 2 ตอนต่อไป ปกติความนำประเภทนี้ใช้หลัก "5 W + H" มีประโยชน์ตรงที่ช่วยให้เรื่องสมบูรณ์แบบ แก่ความนำค่อนข้างยาว และบางทีก็ทำให้ยุ่งลำบาก

¹ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์, "บุญพาวาสนาส่งได้ตามหลังนายกไปเมืองจีน"

สยามรัฐ, (12 พฤษภาคม 2521): 5

²อุฬาร เนื่องจำนงค์, รวบรวม. "แสงธรรม" ในอนุสรณ์งานปณิกิจศพ คุณแม่ในเนื่องจำนงค์ (นครหลวงกรุงเทพธนบุรี . โรงพิมพ์บำรุงนุกฎกิจ, 2515), หน้า 13.

ตัวอย่าง

เมื่อวันอาทิตย์ของสัปดาห์ที่แล้ว (18 มิถุนายน 2521) รัฐบาลอิสราเอลได้ใช้เวลา นานถึง 15 ชั่วโมง หรือเงื่อนไขที่สหรัฐเสนอให้พิจารณาสองประการเกี่ยวกับปัญหา คินแดนบนฝั่งตะวันตกของแม่น้ำจอร์แดนกับฉนวนกาซา ซึ่งอิสราเอลเคยกล่าววาทกรรมการ โทเป็นที่ตั้งถิ่นฐานของชาวปาเลสไตน์¹

5 W + H คือ

1. ใคร รัฐบาลอิสราเอล
2. ทำอะไร หรือเงื่อนไขที่สหรัฐเสนอให้พิจารณา 2 ข้อ
3. ที่ไหน อิสราเอล
4. เมื่อไร 18 มิถุนายน 2521
5. เพื่อใช้เป็นที่ตั้งถิ่นฐานของชาวปาเลสไตน์

2.5 ขั้นต้นควาย สุภาสิต มทกวี คำกล่าว อุปมาอุปไมยที่รู้จักและคุ้นเคย
โดยอ้างคำพูดของผู้นั้นมาโดยตรง นิยมใช้เมื่อ "คำพูดนั้น" ไม่อาจหาคำกล่าวหรือข้อเขียน
อื่นแทนให้ดีกว่านั้นได้

ตัวอย่าง

บทที่ว่าควายความทุกข์นั้น กล่าวไว้ไพเราะนัก แปลจากบาลีแล้วได้ความว่า
การพลัดพรากจากสิ่งที่รักเป็นทุกข์
การประสมกับสิ่งที่ไม่รักเป็นทุกข์
ปรารถนาสิ่งใด ไม่ได้สิ่งนั้น นั่นก็เป็นทุกข์
กล่าวโดยย่อ ความยึดมั่นในชั้นทั้งหลาย นั้นแหละเป็นตัวทุกข์²

¹"ตะวันออกกลางอีกฉากหนึ่งของละครการเมือง," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์,
52(25 มิถุนายน 2521): 20

²เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, ความที่หมกอยู่ในจิ๋ว (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
สวนหนังสือ, 2521): หน้า 79.

มือก็ไกวแกว่งแกว่งแข็งหรือไม่ และ สองมืออันบอบบางคือผู้สร้างชีวิตและเศรษฐกิจ
ใหญ่รอบครัว 2 ประโยคนี้คงจะเหมาะสมที่สุดสำหรับสตรีที่ขมขื่นมาแต่เป็น
"แม่" เป็นผู้ใหญ่กำเนิด เป็นผู้ทะนุถนอมเลี้ยงดูชีวิตใหม่ใหญ่โตอยู่ในสังคม สองมือ
อันบอบบางของสตรีคือ สองมือที่สร้าง "คน" และสร้างผลผลิต¹

ปล่อยฉันไว้เงิบ ๆ กับงานของฉันเถอะ ถ้าฉันจะบ่่ากปล่อยให้มันบู่ไป...
เป็นคำพูดของ วินเซนต์ แวนโกะ หรือที่เรารู้จักกันในชื่อลุงว่า แวนโกะ จิตรกร
ชาวคัทซ ซึ่งสร้างความสำเร็จของภาพเขียนขึ้นเพื่อสนองรับใช้อารมณ และความรู้สึกของ
ตัวเขาเองแถญ่เถียว²

2.6 ขั้นตอนการเขียนเรื่องเกร็ดข่าวสั้น ก็นำเรื่องเกร็ดข่าว ๆ สั้น ๆ ที่เกี่ยวกับ
บทความที่จะเขียนมาเป็นความนำ ตรงกับคำว่า Anecdote ทั้งนี้เพื่อให้ผู้อ่านเกิด
อารมณ์พอใจ

ตัวอย่าง

กรรมกร 3 คน มีเรื่องที่โรงงานอุตสาหกรรมของจีนแห่งหนึ่ง
คนแรกมากอนเวลา 15 นาที เขาถูกจำคุกฐานประกอบจรรยากรรม
คนที่สองมาสาย 5 นาที เขาถูกจำคุกฐานบ่อนทำลายอุตสาหกรรม
คนที่สามมาตรงเวลาพอดี เขาถูกจำคุกฐานมีนาฬิกาที่ทำในประเทศตะวันตกไว้ใน
ครอบครอง³

ตัวอย่าง

หลวงพี่วัดท่านเป็นเบญจสวามประโยค เล่าให้ฟังว่า เคยคุยกับพระสงฆ์ใน
วันอุโบสถ คือวันพระที่ชาวบ้านพากันมาถือศีลแปดที่เรียกกันว่าศีลอุโบสถ หลับนอนใน
ศาลา คำ ๆ ก็มีเทศน์ เสร็จแล้วคุยกัน วันนั้น ดูเหมือนจะเทศน์เรื่องหนักเอากการ

¹ เสขรฐสยาม "มือบอบบางสร้างชีวิต" สยามรัฐตีพิมพ์วิจารณ์ 37 (11 มีนาคม
2521): 32

² ปรีช - ศิลป์ อภิวิที, "วินเซนต์," ชัยพจน์ 9(1 มีนาคม 2519): 23

³ เดื่อ สตะเวทิน, "วิธีเขียนบทความ," ชัยพจน์ 15 (สิงหาคม 2509): 58

เพราะบรรดาญาติโยมหลั้กันเป็นแถว เทศน์จบก็กล่าวอ้าง เมื่อหลวงพิงจากธรรมาสัน
ญาติโยมก็เขมวูวเสวนาธรรมกันอยู่เฉยๆ คุณหนึ่งหลวงพิงถามว่า

"อ้อ โอ้ท้าววิชา านี้ โยมรู้ไหมว่าแปลว่าอะไร" อีกอีกก็ยืนอยู่ครู่หนึ่ง หลวงพิ
ก็พยักหน้าไปทางโยมท่านหนึ่ง เป็นเชิงยุ้ยถาม

โยมท่านนั้นลั่นหัว แลววูว "ไม่รู้เจาคะ"

หลวงพิงบเขมาง ร้องว่า "นั่นแหละใช่แล้ว อวิชาแปลว่า ไม่รู้เหมโยมนี่เก่งนะ"
ก็เลยโศกกันทั้งศาลา...¹

2.7 ขั้นต้นควยการเล่าเรื่อง อาจเป็นนิทาน นิยาย ที่จะเป็นความเปรียบ
หรือเป็นนิทัศน์อุทาหรณ์แก่เรื่องที่ต้องการเขียน

ตัวอย่าง

ครั้งหนึ่งชานเสด็จไปล่าสัตว์กับโอรสของพระองค์ และให้อาเนกไปควย อาเนก
ทอง เกิดในขณะที่สองคนนั้นขึ้นมา อากาศร้อนชานจึงถอดเสื้อคลุมและสั่งให้อาเนกถือ
เมื่อโอรสของชานเห็นเขาจึงส่งเสื้อคลุมให้อาเนกเช่นกัน

ถนนสายนั้นยาว อาเนกเหนื่อยและร้อนจนเหงื่อไหลไคลย้อย เขาเริ่มตามไม่ทัน
ชานอยากจะเขายเขาให้เป็นที่ขบขันเล่น จึงครีเสว

"อาเนกี้, คุณเหมือนเจาคะเหนื่อยกับของที่ล่าสัตว์ก็ยวก็แมกไค้สูบวูว ๆ นะ"

"พระเจ้าชา แต่ชาพระองค์กำลังแมกของไหลาสองตัวนะพระเจ้าชา"²

ตัวอย่าง

มีนิทานเก่าที่หลายคนคงรู้แล้วอยู่เรื่องหนึ่ง เป็นเรื่องที่มีมาในพระคัมภีร์ทางพุทธศาสนา
เรียกว่าเรื่อง สหายซึ่งรู้จักกันควยวจา

มีลูกคนรวยสี่คน ไค้พบนายพรานมรทุกเมื่อมาเก็บเกี่ยวน ก็กิดสนุกจะลองฝีมือว่า
ใครจะขอเนือนายพรานไค้มากกว่ากัน

คนที่หนึ่งเห็นพรานเป็นไพร่ ไค้ใช้คำว่า "โอ้พรานไค้เนือแกก้วยาง" นายพรานก็ว่า
คำพูดนี้เหมือนพังผีคักไค้คักพังผีคักไค้

¹เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, คามที่หมกอยู่ในจิวร, หน้า 247-248

²"อาเนกี้," วารสารสหภาพโซเวียต 12(ธันวาคม 2522): 49

คนที่สอง เห็นพราน เป็นคนบอกว่า "พี่พรานขอเนื้อบ้าง" นายพรานว่า เรียกพี่เขาที่
เป็นคำเป็นสันที ก็เลยตัดเนื้อสันให้

คนที่สาม เห็นพราน เป็นพอรว่า "พอขอเนื้อบ้าง" นายพรานบอกว่า คำว่าพอนมีน้ำหนัก
จับใจ จึงคัดเลือกหัวใจเนื้อให้

คนที่สี่ ซึ่งตามเรื่องราว เป็นพระโพธิสัตว์ เข้าไปขอใช้คำว่า "เพื่อนขอเนื้อบ้าง"
นายพรานว่า "คำว่าเพื่อนมีความหมายคลุมไปทั่วโลก ถ้าโลกนี้ไม่มีเพื่อนแล้ว โลกนี้
ก็ไม่มี ความหมาย คำว่าเพื่อนจึงมีความหมายเท่ากับโลก" นายพรานจึงมอบเนื้อให้
ทั้งถวียนรวมทั้งตัว เขาเองควาย

ไฉนฐานะของความเป็นเพื่อนจึงสำคัญถึงปานนี้ ทอบว่าเพราะเพื่อนคือผู้ร่วมเป็น
ร่วมตาย เขาทำนองมาด้วยกันไปด้วยกัน นี่เป็นเพื่อนในความหมายที่เป็นตัว เป็นตน
เป็นรูปธรรม¹

2.8 ขั้นต้นด้วยการฟื้นความหลังหรือเหตุการณ์ในอดีต เหมาะสำหรับบทความ
ที่มีลักษณะเป็นเรื่องเป็นราว เช่น เรื่องทางประวัติศาสตร์

ตัวอย่าง

วิธีที่จะศึกษาอย่างง่าย ๆ ว่าบ้านเมืองใดเคยเป็นเมืองเก่า เคยเป็นเมืองเจริญ
รุ่งเรืองมากอนหรือไม ก็ให้สังเกตุดูว่าเมืองนั้น มีวัดวาอารามมากน้อยเพียงไร
ถ้าเมืองใค้มีวัดทั้งที่ร้างและไมร้างอยู่เป็นจำนวนมาก ก็แสดงว่าเมืองนั้นเป็นเมืองเก่า
เคยเจริญรุ่งเรืองมาแกสมัยโบราณ ขอให้สัง เกตุเมืองเชียงใหม่ เมืองสุโขทัย เมือง
พระนครศรีอยุธยา เมืองเพชรบุรี เมืองนครศรีธรรมราช และเมืองอื่น ๆ อีกหลาย
เมืองเป็นตัวอย่าง ประวัติศาสตร์ของเมืองดังกล่าวเหล่านี้ให้เห็นอยู่อีกทางหนึ่ง
แล้วว่า เป็นเมืองใหญ่เคยเจริญรุ่งเรืองมากอนแล้วทั้งสิ้น...²

นามปากกา "โคกนันทศาสตร์" และ "อัสวพาหุ" ซึ่งได้เขียนบทความโต้กันอยู่ถึง
พริกถึงชิงในเรื่อง "โคกนันทศาสตร์" และ "ล่อทักโคกน" เมื่อ พ.ศ. 2458 โนน นั้น
เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่น่าสนใจศึกษา บางเสียงนั้นก็ยืนยันกันว่า "พระยาวิชัยสุนทร" เป็น

¹ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, คำที่หมกอยู่ในจิ๋ว, หน้า 145-146

² ประทุม ชุ่มเพ็งพันธุ์ "โบราณสถานในจังหวัดนครศรีธรรมราช" อนุสาร อ.ส.ท.

ผู้มีทัศนคติรักความเป็นธรรม และมีหัวใจใหม่ (สมัยนั้น) แต่ในอีกด้านหนึ่งของ
 ผู้สนใจติดตามก็ให้เหตุผลว่า แท้จริงแล้วเป็นแกละธรรมดาที่ใหญ่จากหนึ่ง ที่รัชกาลที่ 6
 กับพระยาวิชัยสุนทร ไศสรวงชั้น เพื่อปรารภเสริมบรรยากาศทางกรุง เมืองขางนั้น
 ใหญ่เป็นที่คึกคัก มีลักษณะเปิดกว้างในการแสดงออกทางความนึกคิดอัน¹

2.9 สิ้นตนถวายขอความกระหม่อม คือ ข้อความที่แปลกประหลาด โลกโฉน
 ใหญ่อ่าน เกิดความฉงนสนเท่ห์ใจ

ตัวอย่าง

ขอมอบอกกล่าวให้ทราบทั่วกันว่าในเมืองไทยของเรา ก่าดังล่องของล่อง เครื่องกัน
 อย่างยิ่งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์

เพราะของที่เขาออกล่องกันครั้งนี้ คือ ผ้าเหลืองที่คนไทยนับถือศุภนาพุทธกรวมไว้
 มาเป็นเวลานาน นับถือและเชื่อว่าเป็นของศักดิ์สิทธิ์เป็นของขลังคุ้มกันอะไรใด
 หลายอย่าง

แม้แต่จะเอาผ้าเหลืองไปพันไว้รอบคนโพธิ์คนโพธิ์ ผ้าเหลืองนั้นก็คุ้มกันคนไม่ไว้ได้
 ไม่ให้ใครไปตัดลวง

ครานี้ก็เอาผ้าเหลืองมาหมั้นคนที่ชื่อฉนวน แล้วก็ล่องกันว่า ผ้าเหลืองนั้นจะคุ้มกัน
 อะไรใดแก่พระฉนวนโคบาง²

2.10 สิ้นตนถวายบทพรรณนา เป็นการพรรณาลักษณะหรือความสวยงามของ
 ของสิ่งก่อสร้าง หรือสถานที่ มักจะเป็นบทความที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว หรือบุคลิกลักษณะ
 อันน่าสนใจของบุคคล

ตัวอย่าง

สายหมอกเป็นไขขาวลอยเรี่ยอยู่เหนือผิวน้ำในเช้าวันนั้น รถแล่นไประหว่างคัน
 ขี้เหล็กและรั้วบานที่มีดอกสีม่วงของกระเทียมเถา หรือสีเหลืองบานบุรีล่ออยู่

¹บุหพันธ์ มระวี, "สงครามปากการะหว่างรัชกาลที่ 6 กับพระยาวิชัยสุนทร"
 นิตยสารวรรณกรรม 1(ตุลาคม 2521): 10

²ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช, "ข้าวอกนา" สยามรัฐ (23 กันยายน 2519): 7

ในความหมาย นี้เป็นถนนสายเขียวของอำเภอป่าซาง... ขับเลยผ่านไปบนถนนสาย
แควบ แควบออกไปควยบรรมยภาศของทองถิ่น ชั่วครู่กระดองลงที่หนารานคาวาเมื่อ
เลี้ยวเขาไปจอกสงบ ถึงแล้วที่เราจะมาพบคุณโสภา เมืองกระจ่าง ซึ่งดาจิมี
หอมปล้นเป็น "ราชาไหมไทย" เราก็จักเรียกเธอไควว่า "ราชินีผาผาย" นั้นเทียว¹

เราจะไปสู่เมืองที่ทอผ้าอยู่ที่เหนือสันทรายอันเรียกกันแต่โบราณว่าทาคูทรายแก้ว
เป็นเมืองที่เต็มไปด้วยทิวเขาอันสวยงาม เราจะลองเรือทลบลมเขาสูงเงาไม้
ชายฝั่งของป่าชายเลน แล้วเราจะนั่ง เฝ้าดวงตะวันเหนือหาคทรายชายทะเลของ
เมืองที่เต็มไปด้วยเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ ปลดปล่อยดวงความคิดและจิตใจ
ไปสู่การคนหาดีจะแห่งชีวิตจนสุดขอบจักรวาล²

2.11 ขั้นกนควยการสนทนาปฏิสันถารกับผู้อานโดยตรง เป็นการขึ้นแบบ

กั้นเองคล้ายการสนทนา

ตัวอย่าง

ใครจะเป็นอยู่ข้างผมบ้างหรือไม่ก็ไม่ทราบ เวลาคุยโทรศัพท์เห็นรายการที่เซย์
จูนนี้ไม่ถึงแล้วกตองนั่งตะลิ่งกูไปจนจบรายการ ลูกไม่ขึ้นไม่มีปัญญจะเปลี่ยน
ของโทรศัพท์หรือปิดโทรศัพท์

ความสนใจนั้นอยู่ที่ว่า จะไปกันไคถึงขนาดไหน

เป็นตนวนู ละครโทรศัพท์ที่ไรเหตุไรผล ตัวละครจำบทไม่ได้ ตองบอกบทกันถึง ๆ
หรือไครมานั่งออกรายการแล้วพุกจาเลอะเหอะจนจับตชนบปลายไมไคเหล่านี หาก
บังเอิญเปิดโทรศัพท์ไปเจอเขาแล้ว กตองนั่งตะลิ่งกูจนจบรายการทุกที่ไป³

¹ แทนเงา, "ลลนาณคัพพ," ลลนา (มกราคม 2522): 60

² วาสนา กุลประสูตร "บันทึกจากเมืองเวคอน," อนุสาร อ.ส.ท. (เมษายน
2521): 25

³ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช, ข้าวอกนา; (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์-
สยามรัฐ 2520) : หน้า 143.

วิธีเขียนความนำที่ดี อิงลิช เอ็ด และ ฮัค แคลนี¹ (English Earl and Hach Clarenee) กล่าวถึงวิธีเขียนความนำที่น่าสนใจไว้ดังนี้

1. คีกรายละเอียดและหลักเกณฑ์อย่างพิถีพิถันแล้วเลือกประเภทคำนำให้เข้ากับเรื่องความนำที่ดีมีวิธีเขียนให้เหมาะสมกับเรื่องได้ 2 ลักษณะ คือ

เหมาะสมกับเรื่องเบาสมอง (light treatment appropriate)

เหมาะสมกับเรื่องเป็นงานเป็นการอ่านแบบใช้ความคิด (Serious treatment appropriate)

2. เลือกเรื่องโดยดูจากคุณภาพของบทความ และสิ่งที่จะทำให้กับผู้อ่านทั้งความสนใจและคุณค่าในการอ่าน เลี่ยงการเขียนวิธีเดิมซ้ำซาก เช่น วิธีนำด้วยแหล่งข่าว แต่ควรนำด้วยวิธีอื่นที่ต่างกันไป แต่อาจเป็นต่องอ้างแหล่งข่าวควรเป็นแหล่งข่าวที่น่าเชื่อถือและสร้างความคิดเห็น

3. การนำด้วยตัวบุคคล ต้องมั่นใจว่า ชื่อนั้นเด่นเหนือข้อเท็จจริงอื่น ๆ เพราะโดยปกติแล้ว ความมุ่งหมายของความนำคือ เกิดอะไรขึ้น และเกี่ยวข้องกับอะไร "อะไร" ที่เป็นความนำนี้ คือ สิ่งที่เรื่องกล่าวถึง เกี่ยวข้องกับความเป็นจริงที่เป็นหัวใจของเรื่อง และช่วยให้ผู้อ่านพิจารณาเลือกอ่านเรื่องที่ต้องการได้ โดยรู้นึกของเรื่องจากความนำนี้ เพราะให้เนื้อความที่เชื่อถือได้ บางครั้งก็เป็นข้อสรุปความเป็นจริงหรือเหตุการณ์

4. เรียบเรียงและเสริมแต่งส่วนที่เป็นความสำคัญ ความนำที่ดีใช้คำสั้นกินความลึก บางครั้งเพียง 4-5 คำแรกก็สรุปได้เข้าใจเรื่องทั้งแสดงความสำคัญของเรื่องโดยตรง โดยปกติประโยคเปิดจะเป็นประโยคที่มีความคิดเกี่ยวเป็นหลัก (One-idea-to-a sentence principle) และจะมีน้ำหนัก (stronger) มากกว่าหลายความคิดรวมกัน ถ้ามีข้อความมากและแต่ละเรื่องก็มีสาระน่าเชื่อถือและต่างก็เด่นพอที่จะ

¹ English earl and Hach Clarenee, Scholastic, fifth Edition, (Iowa: The Iowa State University Press, 1972), p. 20-29.

ทำเป็นความนำได้ ให้สรุปเป็นความนำข้อเดียวมีขนาดไม่เกิน 2-3 ประโยค หรือ 2 ย่อหน้าสั้น ๆ

5. เลือกประเภทความนำที่ดีที่สุดในการเปิดประโยค ได้แก่
 1. นำด้วยข่าวหรือเหตุการณ์ (News leads)
 2. นำด้วยคำถามหรือปัญหา (Question leads)
 3. นำด้วยคำเปรียบเปรยหรือความประหลาดใจ (Punch or astonisher leads)
 4. บรรยายโวหารหรือปูพื้นหลัง (Descriptive or background leads)
 5. ความนำเชิงอุทาน เป็นอุทานกระทบใจสั้น ๆ ที่พบความในตัวเอง (Exclamatory leads)
 6. อ้างคำพูดผู้อื่นโดยตรง หรือแบบใช้อัญประกาศ (Direct Quotation leads)
 7. นำด้วยบทบาทหรือการกระทำ
 8. นำด้วยข้อความที่มีสีสัน ทำให้มีชีวิตชีวากับผู้อ่าน
6. ฝึกใช้ความนำให้ชำนาญ โดยทดสอบการเขียนความนำของตัวเองด้วยหลัก

ทดสอบต่อไปนี้

- 6.1 เป็นไปตามหลัก 5 W + H
- 6.2 ความนำตรงกับเรื่องของบทความหรือไม่
- 6.3 ความสำคัญของเรื่อง เนื้อหา เหตุการณ์ ได้เรียงเรียงไว้ตามลำดับหรือไม่
- 6.4 ใช้ข้อความที่ไม่เกี่ยวข้องหรือผลความมาเป็นความนำหรือไม่
- 6.5 ใช้ศัพท์เฉพาะ และคำเร้าความรู้สึกมากเกินไปหรือไม่
- 6.6 ถ้าเรื่องขึ้นอยู่กับข่าว หรือกระแสข่าว ความนำนั้นได้ให้ความแจ่มชัดในเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องของไทย จำเป็นอย่างไร ยุ่งซับซ้อนหรือไม่

- 6.7 ความน่าสามารถแยกออกจากตัวเรื่อง ได้โดยไม่ทำให้เสียเรื่อง หรือผิดความเข้าใจ ถ้าจำเป็นต้องแยกหน้ากับตัวบทความ
- 6.8 แนวการเขียนเป็นความนำแบบธรรมดาหรือค่อนข้างหนักสมอง
- 6.9 ขนาดความยาวพอเหมาะกับการเขียนความนำ
- 6.10 เป็นความนำที่ใหม่เสียงเข้าหาผู้อ่านเฉพาะกลุ่มซึ่งนิยมนักเขียน เช่น (เรา) นี้เป็นพิเศษ หรือไม่
- 6.11 การ "ให้สี" เกินจริงหรือไม่ และไปกันไต่กับตัวบทความ หรือไม่
7. เขียนใหม่เพื่อปรับปรุงก่อนเสนอผู้อ่าน

3. เนื้อเรื่อง¹

เนื้อเรื่องของบทความจะมีลักษณะอย่างไรขึ้นอยู่กับประเภทของเรื่องที่จะเขียนและความมุ่งหมายของผู้เขียน ความสำเร็จของการเขียนขึ้นอยู่กับรายละเอียดที่ถูกต้อง ต่างจากเรียงความธรรมดาคือแบ่งเนื้อเรื่องเป็น 2 ตอน... ตอนแรก เน้นตอนที่ขยายความให้รับกับคำนำ โดยอธิบายความคิดความเห็นให้กระจ่างชัด ตอนที่สอง เป็นตอนที่หาหลักฐานข้อเท็จจริง สถิติ ข้อมูลมาสนับสนุนความคิดของผู้เขียนให้ มีน้ำหนัก และหลักฐานหนักแน่นน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น

ตัวอย่างบทความ (แสดงเนื้อเรื่องตอนที่หนึ่งและที่สอง)

ความผูกโกรธ

ความผูกโกรธนั้นเป็นลักษณะจิตชนิดหนึ่งของผู้ที่มีความโกรธหายแล้ว แต่ยังไม่ยอมคืนดี ยังจดจำเรื่องโกรธนั้นไว้ไม่ยอมลืม พอเห็นคนที่เคยมีเรื่องกันจะรู้สึกเกลียดชังหน้า ไม่อยากพูดด้วย หน้าก็ไม่อยากมอง เมื่อบังเอิญจะต้องพบกัน ถ้าหลบได้ก็หลบทันที

¹เรื่องเดียวกัน, หน้า 83.

ความผูกโกรธนี้ แม่ว่าจะมีโทษไม่คอยสู้ร้ายแรงอะไรนัก แต่ก็ทำให้จิตใจ
เศร้าหมอง ไม่เบิกบาน ผู้ที่ผูกโกรธไว้นาน ๆ จิตใจจะเสื่อม สมอภินชา คิคอะไรไม่
คอยปลดปล่อยไป

ทางพระสอนไว้ว่า ผู้ที่ผูกโกรธนั้นเปรียบเสมือนเลี้ยงอสรพิษร้ายเอาไว้ให้
ชบถักตนเอง หรืออีกอย่างหนึ่งท่านเปรียบเสมือนหน่อของโลโครกไว้กับตัว จะเดินไปทาง
ไหนก็ไต่คืบเดินเหม็นนั้นเรื่อยไป แล้วตัวเองก็บ่นเหม็น แต่ก็ไม่ยอมแก้อังโลโครกนั้นถึง

ผู้ที่ผูกโกรธก็เช่นเดียวกัน แม้จะเลิกทะเลาะวิวาท เลิกถกเถียงกันแล้ว แทน
ที่จะลืมเสียเรื่องแล้วก็ให้แล้วกันไป กลับไม่ยอมลืม พยายามจดจำไว้ ซึ่งก็ไม่ได้เป็น
ประโยชน์อะไรกับตนเองเลย มีแต่จะทำให้สุขภาพและจิตใจเสื่อมโทรมลงไปทุกวัน
เป็นการหาทุกข์ใส่ตัวโดยใช่เหตุ

เรื่องแล้วก็แล้วกันไป ไม่ควรนำมาคิดคำนึงให้เสียเวลา เรื่องที่จะต้องคิดต้อง
ทำข้างหน้ายังมีอีกมากมาย หากคิดอย่างนี้ได้ เชื่อว่าความผูกโกรธคงจะสลายตัวไป¹

ย่อหน้าแรก เป็นความนำประเภท 2.3 (บอกความมุ่งหมายของการเขียน
บทความนี้โดยตรง)

ย่อหน้า 2 คือเนื้อเรื่องตอนแรก

ย่อหน้า 3-4 คือเนื้อเรื่องตอนที่สอง

ย่อหน้าสุดท้าย เป็นความลงท้ายหรือสรุปความ

¹อุฬาร เมืองจำนงค์, แสงธรรม, หน้าเดิม.

หลักการเขียนเนื้อเรื่องให้มีน้ำหนักและชวนอ่าน

1. น่าสนใจ คือ เรื่องหรือปัญหาที่ยิบยกขึ้นมาแล้วจะต้องอยู่ในความสนใจของคนทั่วไป หรืออย่างน้อยต้องอยู่ในความสนใจของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ ไม่เลือกเรื่องที่ล้าสมัย หรือทุกคนรู้คำตอบและทางแก้ปัญหาที่อยู่แล้ว

2. เรื่องนั้นเมื่อนำมาเขียนแล้วจะได้ขนาดกระทัดรัด มีสาระ แก่นสาร มีหลักฐานข้อเท็จจริงที่พิสูจน์ได้ ไม่ใช่เรื่องเลื่อนลอย หรือข้อคิดนั้นเป็นเพียงผู้เขียนคาดคะเน หรือสันนิษฐานขึ้นเอง

3. เขียนแบบง่ายและเป็นกันเองกับผู้อ่าน (friendly simplicity) เพราะเวลาที่ผู้อ่านอ่านนั้น เป็นการพักผ่อนหาความรู้ ความเพลิดเพลิน ไม่ต้องการใช้สมองหนักและคร่ำเครียดเหมือนตอนทำงาน ดังนั้นถ้าต้องการให้ความรู้มักจะนิยมในรูปแบบเคลือบสารบันเทิง

4. เรื่องนั้นจะต้องสะดวกในการรวบรวมรายละเอียดและข้อมูล ซึ่งต้องเขียนโครงสร้าง หรือกำหนดหัวข้อในการดำเนินและเรียบเรียงเร็วไว้อย่างละเอียด และจะต้องศึกษาเรื่องที่จะนำมาเขียนให้รู้และเข้าใจถึงปัญหาต่าง ๆ อย่างซึ้งแจ่ม ต้องแสดงข้อคิดเห็น การขมปัญหา เสนอแนะทางแก้ไขไว้อย่าง

5. การเขียนจะเขียนแบบใดแบบหนึ่งก็ได้ แต่ข้อสำคัญคือเนื้อหา นั้น ๆ จะต้องเหมาะสมกับเรื่องและจุดมุ่งหมายของบทความนั้น ๆ

6. เนื้อเรื่องที่ดีจะต้องประกอบด้วย เอกภาพ สัมพันธภาพ ความกระชับ แรงดึงดูดที่และความชวนติดตาม ดังนี้¹

6.1 เอกภาพ เนื้อเรื่องต้องมีเอกภาพในด้านความคิดสำคัญและจุดมุ่งหมาย เช่น เมื่อเขียนถึงเรื่องการแข่งขันฟุตบอลก็ออกนอกเรื่องเขียนถึงความนำกลัวของสงครามโดยไม่รู้ตัว แม้ว่าเรื่องหลังที่กล่าวถึงนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับอยู่บ้างก็จริง

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 57-62.

แต่ไม่ควรนำมาเข้ากับแนวเรื่องที่กำลังเขียนอยู่ เพราะไม่มีอะไรจะทำให้ผู้อ่านสับสน
 ใ้มากเกินไป การออกนอกเรื่องไปไกล

6.2 สัมพันธ์ภาพ คือ "การยึดอยู่ด้วยกัน" เพราะการวางโครงเรื่อง
 ก่อนเขียนช่วยจัดระเบียบการคิด แต่ผู้เขียนต้องเขียนแบบ "ชี้" ให้ผู้อ่านมองเห็นระเบียบ
 ที่วางไว้นั้นอย่างชัดเจนด้วย

6.3 ความกระจ่าง ความถูกต้อง ความกระจ่าง ความน่าพอใจติดตาม
 (correctness, clarity, effectiveness) ในเนื้อเรื่อง รวมทั้งมีการเน้นที่
 เหมาะสม ช่วยผู้อ่านทุกระดับอ่านเข้าใจ

6.4 แง่มุมอันคงที่ คือแง่มุมที่ผู้เขียนมองเรื่องนั้น ๆ อย่างกระจ่างชัด
 โดยใช้วิธีทดสอบตนเอง คือ ถามตนเองว่ามองปัญหานั้นจากจุดใด เนื้อเรื่องนั้นเกิดใน
 เวลาใด และขณะเขียนนั้นกำลังเปลี่ยนแง่มุมหรือไม่ ถ้าเปลี่ยนมีจุดประสงค์อย่างไรใน
 การเปลี่ยน การเปลี่ยนและเหตุผลในการเปลี่ยนชัดเจนต่อผู้อ่านหรือไม่ หลักข้อนี้
 มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเขียนบทความแบบพรรณนา นอกจากนี้ แง่มุมจะเป็นตัวบอก
 อารมณ์และท่าที (mood and tone) ของผู้เขียนอีกด้วย จึงควรเลือกท่วงทำนอง
 (style) หรือท่าทีที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการเขียนเนื้อเรื่องแง่มุมนั้น ๆ และอย่าเปลี่ยน
 นอกจากจะมีเหตุผลดีพอ

6.5 ความน่าพอใจติดตาม การที่จะทำให้บทความสื่อสารความคิดได้ดี
 นั้น ต้องทำเนื้อเรื่องให้ผู้อ่านสนใจ โดยที่ก่อนอื่นต้องเรียกความตั้งใจจากผู้อ่าน ครั้น
 แล้วต้องทำให้สนใจอยากอ่าน ทำให้เกิดการกระทำตามมาคือเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย
 อยากทำตามข้อเสนอแนะของบทความ หรือทำตามจุดมุ่งหมายของผู้เขียน

เนื้อเรื่องที่ดีย่อมต้องมีขอบเขตที่แน่นอน เห็นได้ชัด รวมทั้งให้รายละเอียดที่มี
 คุณค่าคุ้มกับที่ใช้เวลาอ่าน

4. ความลงท้ายหรือสรุปเรื่อง

มักจะเป็นตอนที่กล่าวถึงคำแนะนำ วิธีแก้ไขปัญหาคำเป็นบทความที่เกี่ยวข้อง

ภัยปัญหา หรืออาจเป็นตอนที่ย้ำความคิดเห็นของผู้เขียนให้เด่นชัดขึ้น ข้อสำคัญคืออาจเขียนแบบทิ้งแง่คิดให้คนอ่านติดตามหรือวินิจฉัยเรื่องได้ ปลุกให้ผู้อ่านเกิดความกระหายอยากรู้ถึงเหตุการณ์ข้างหน้าหรืออยากรู้ว่าการดำเนินเรื่องนั้นจะจบลงไปในแนวโคของเหตุการณ์จริง

วิธีเขียนความลงท้ายบทความ อาจเขียนได้หลายวิธีตามหลักของ ลีทชา ฟินิจกวอด¹ ดังนี้

1. ความลงท้ายสัมพันธ์กับเนื้อความและความน่า

ตัวอย่าง

"การพูดคือการสร้างสรรค์ประโยชน์ให้แก่สังคม แต่คนพูดเก่งพูดเรื่องราวให้เป็นเรื่องดี เรื่องที่จะนำมาซึ่งความพินาศกลายเป็นเรื่องสร้างสรรค์ เรื่องความเห็นที่รู้ว่าผิดพูดเสียจนให้เห็นว่าเป็นความเห็นที่ถูก พูดเพื่อประโยชน์ตนจนผู้อื่นคล้อยตามเสียประโยชน์ส่วนรวม พูดเรื่องตนไม่สามารถจนคนเห็นว่าคนสามารถ ใช้ว่าคิดปลุกดมประชาชนให้คล้อยตามพูดยุยงให้คนเห็นด้วยในสิ่งไม่ควร ยกเรื่องที่ดูผิวเผิน แต่ขาดความนึกคิดอย่างจริงจังทำให้ประชาชนเดือดร้อนในบั้นปลายพูดให้คนมีอำนาจเห็นว่าท่านคือเหวคาผู้วิเศษมีแสงรัศมี ไม่ใช่คนธรรมดา พูดเรื่องที่กำลังก่อร่างสร้างสาระให้แตกกอไม่คิด ใช้ว่าคิดปลุกดมขอเสนอของผู้อื่น เพราะไม่ชอบเป็นส่วนตัวหรือผลประโยชน์ส่วนตัว "ความพูดเก่งโดยปราศจากหลักการหรือแนวทาง คือภัยของสังคม" ที่คนไทยชอบนิยมสนับสนุนจนเป็นคุณค่าที่สำคัญประจำชาติ²

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 56-57.

² มยุร วิเศษกุล, เมืองฟ้าสูง (กรุงเทพมหานคร : แพร่พิทยา 2517) :

2. ความลงท้ายที่สรุปเนื้อความให้แก่ชัด

"ผมไม่ชอบยายที่ขี้นบน ออกคำสั่งแนะนำในเรื่องจุกจิกที่มีผู้รับผิดชอบอยู่แล้ว แล้วก็เป็นผู้สติให้ผมระลึกอยู่ว่า เมื่อผมแก่ลงผมจะเห็นคนแก่ที่ดี ผมจะไม่ทำให้ใครรำคาญในท่านองนี้"¹

3. ความลงท้ายที่ย้ำความคิด

"ก่อนที่จะจบ ตัวฉันเองเป็นครูมานาน ก็ใครจะเรียนท่านฟังว่า เคี้ยวนี้เรามีหนังสือมากเหลือเกิน หนังสือชวนอ่าน ชวนให้คิดทั้งนั้น แต่มีใช้หมายความว่า ชวนให้เชื่อตามไปเสียทุกเล่ม จึงขอเรียนให้ท่านอ่านให้มาก อ่านอย่างใช้วิจารณ์ญาณ และขออวยพรให้ท่านมีความสุขด้วยการได้นั่งสมาธิเป็นทาสที่จะช่วยให้ท่านมีความสุขสราญใจยิ่งขึ้น ขอขอบคุณ"²

4. ความลงท้ายที่ใช้รูปแบบกระทู้ปัญหา แสดงถึงความคิดอิสระของนักเขียนที่ชักชวนความคิดริเริ่มสร้างสรรค์แนวการเขียนให้แปลกใหม่

4.1 แนวนิทานอีสป เช่น

นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า "การได้ทรัพย์มาด้วยสินบนนั้น ทรัพย์นั้นย่อมเป็นพิษเสมอ"³

¹ ฮิวเมอริสต์, "อนุสติอีกที." ลลนา 134 (กรกฎาคม 2521) : 32.

² รัญจวน อินทรกำแหง, วรรณกรรมวิจารณ์ชุดที่ 3, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ดวงกมล 2521) : 201.

³ อนันต์ สายศิริวิทย์, นิทานประติรูป, (กรุงเทพมหานคร : ประพันธ์สาส์น 2521) : 88.

4.2 ลงท้ายด้วยกรรมภาสิต กวีนิพนธ์ หรือคำกล่าวของผู้ที่ประทับใจ เช่น

“พูดไปเขาไม่รู้	กลับชู้เขา
ว่าโง่งามเงอะ	เซอะหนักหนา
ตัวของตัวทำไม	ไม่โกรธา
ว่าพูดจาให้เขา	ไม่เข้าใจ” ¹

หลักการเขียนความลงท้าย

1. ไม่ควรจบอย่างทันควัน (จบแบบคือ ๆ) หรือเขียนสรุปเพียงเพื่อให้เรื่องมีบทสรุป แต่บทสรุปควรจะให้อะไรแก่เรื่องนั้น ๆ ด้วย โดยต้องเกี่ยวข้องกับความมุ่งหมายสำคัญของบทความ บทความที่มีการวางโครงเรื่องไว้ดี จะถือความคิดหลักเป็นสิ่งสำคัญในการเขียนเกี่ยวโยงกับความลงท้าย

2. ความลงท้ายนั้นไม่ควรใช้แบบใดแบบหนึ่งจำเจ ควรริเริ่มแนวเขียนใหม่ ๆ โดยดัดแปลงจากแบบเดิมหรือคิดขึ้นเอง เช่น อาจจบลงด้วยการย้ำหรือย่อแนวของเรื่องเป็นประโยคหรือข้อความเดียว ที่แสดงให้เห็นว่าบทความที่ว่าด้วยเรื่องนั้นมีประโยชน์นำไปใช้การได้จริง หรือเป็นประโยคเชื่อมโยงเรื่องกับความสนใจบางอย่างในขณะนั้น

3. ความลงท้ายที่ดี นอกจากเป็นไปตามลักษณะการเขียนบทความแล้ว จะต้องกระชับ และแน่นความ และวิธีเขียนจะต้องไม่เป็นแบบจืดชืด ไม่เกิดมโนภาพ ไม่มีความประทับใจ ไม่ตีครส (abstractness or slips out of the mind) เป็นอันขาด เพราะจะทำให้เสียคะแนนนิยมจากผู้อ่าน และแสดงถึงฝีมือผู้เขียนด้วย

¹ อูฟาร เนื่องจำนงค์, แสงธรรม, หน้า 45.

ประเภทของบทความ

แบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ตามจุดมุ่งหมายของการเขียนได้ดังนี้

1. บทความแสดงความคิดเห็น เป็นบทความที่หาง่ายที่สุด เพราะส่วนมากเป็นบทความหนังสือพิมพ์ มักนิยมเขียนจากปัญหาที่หยิบยกจากปัญหาส่วนรวม ปัญหาสังคม และปัญหาส่วนบุคคล เช่น ปัญหาเศรษฐกิจ การศึกษา การเมือง การปกครอง การคมนาคม การพัฒนาประเทศ การเกษตร ฯลฯ เหล่านี้เป็นการเขียนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ส่วนที่เขียนจากปัญหาส่วนบุคคลได้แก่ การประกันชีวิต การป้องกันโจรกรรม ฯลฯ บทความประเภทนี้เหมาะสำหรับฝึกสมองให้เป็นคนมีความคิดฉับไวรอบคอบอย่างมากที่สุด เพราะผู้อ่านจะต้องใช้วิจารณญาณเข้าประกอบการอ่าน ส่วนมาก "ถ้าข้อเสนอแนะในบทความนั้นเป็นวิธีที่ดีมาก ผู้อ่านส่วนมากจึงจะยอมรับเพราะจำนนด้วยเหตุผลและหาข้อโต้แย้งไม่ได้"¹

มีวิธีเขียนดังนี้

1. ยกปัญหานั้นขึ้นมากล่าว โดยวิเคราะห์ถึงที่มา สาเหตุ ความเป็นไปของปัญหา ใครเป็นผู้รับเคราะห์กรรมจากปัญหา เหตุผลที่ผู้เขียนเห็นชอบและไม่เห็นชอบกับการแก้ปัญหานั้น ๆ บทความที่ดีจะเสนอวิธีแก้ปัญหานั้นที่ฉลาดคมคาย และสามารถปฏิบัติตามได้

2. การแสดงความคิดเห็นนั้น ผู้เขียนอาจเลือกแสดงความคิดเห็นไปในแนวใดแนวหนึ่ง หรือเสนอความคิดเห็นทุก ๆ ด้านของคนทั่วไปว่า ความคิดเห็นที่นำมากล่าวนั้นเป็นที่ยอมรับหรือคัดค้านแล้ว เปรียบเทียบความคิดเห็นของคนทั่วไป ที่จะได้รับผลจากปัญหา

3. สรุปเหตุผลส่วนตัวของผู้เขียน หรือย้ำความคิดเห็นให้เด่นชัด อาจทิ้งท้ายให้ผู้อ่านคิดไตร่ตรองหาคำตอบด้วยตัวเอง

¹ สิทธิฯ - พิธีกรรมคดีและพิพจน์ศูนย์ นาคชน, การอ่านและพิจารณาหนังสือท.021 (กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช, 2520), หน้า 105.

บทความประเภทนี้เป็นที่นิยมอ่านกันมาก เพราะได้รับทั้งประโยชน์ในด้าน
ความรู้พร้อมทั้งได้ "อ่าน" ความคิดในข้อเสนอแนะของผู้เขียนซึ่งอาจจะต่างกันเป็นคนละแนว
กับผู้อ่าน บ่อยครั้งที่บทความคิดตกหล่น ซึ่งผู้อ่านเคยมองข้ามและนึกไม่ถึง

ตัวอย่างบทความแสดงความคิดเห็น¹

ความเจริญกับชนบท

ในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา ได้มีนโยบายกระจายอำนาจไปยังภูมิภาคและชนบท
ตลอดจนการ "เร่งรัด" พัฒนาโดยไทยกับฝรั่ง การพัฒนาแบบปกติ "ไม่เร่งรัด" โดย
ไทยล้วน ๆ การอาสาพัฒนาโดยนักเรียนนิสิต การร่วมมือพัฒนาโดยชาวบ้านเอง ตลอดจน
การเกณฑ์แรงงานพัฒนา (รวมใจ) และการเกณฑ์ทรัพย์สินให้มาช่วยการพัฒนาชนบท
(ในบางกรณี) แต่ความเจริญทางชนบทก็ยังไม่ดีเท่าที่ควร รายได้ชาวบ้านกระเตื้องขึ้น
บ้างเล็กน้อยแต่ยังห่างไกลภาวะที่ควรเป็นควรอยู่

เราเห็นชนบทแปลกขึ้นบ้าง มีถนนลูกรังลุ่ม ๆ คอน ๆ คดเคี้ยวเข้าหมู่บ้าน
ที่แปลกตาเมื่อเข้าหมู่บ้านก็คือ เห็นรั้วกันเขตบ้าน หมู่บ้านซึ่งเคยอยู่อย่างเรียบง่ายเปิด-
เผยสบายตาแบบชนบท เด็กเล็กวิ่งเล่นอิสระอย่างสำราญ ทุกบ้านเป็นกันเอง รู้จักกันทั้ง
หมู่บ้าน ถ้าดังจะมีการพัฒนาทำรั้วบ้าน สอนสัตวิศวะใครศษมันแบบความเจริญในกรุง ทำให้
ธรรมชาติสวยงามรายเรียบเปิดเผย กลายเป็นชั้นตอนเล็กชั้นตอนน้อย เพราะรั้วซิดกัน
ขวางโดยลอกแบบอารยธรรมกรุงเทพฯ ทำให้รู้สึกอึดอัด เด็กเล็กในชนบทคงจะวิ่งเล่น
สำราญเข้านอกออกในไม่ได้ตั้งแต่ก่อน นอกจากนั้นก็มีการพัฒนาความสะอาดในบ้าน ส่วนใหญ่
มักจะสอนความเจริญในการสร้าง "สวมอนามัย" ไม่ให้ไปถ่าย "ทุ่ง" เป็นปู่ย่ธรรมชาติ

¹ มยุร วิเศษกุล, "ความเจริญกับชนบท," เมืองฟ้าสว่าง (กรุงเทพมหานคร :
แพรวพิทยา 2517), หน้า 135-142.

และให้ไปถ่ายในห้องอนามัยจิต อากาศ ลม แสงแดดเข้าออกไม่ได้ เพราะลงทุนน้อย นานวันนอกจากจะให้ความสกปรกยังมีกลิ่นเหม็นอีกอีก วังเวียนศีรษะเพราะขาดการปรับปรุงรักษา ลองเข้าไป "ซับถ่าย" ในส่วนประเภทนี้รู้สึกเหม็นอีกอีกมาก ตามนายแพทย์ ได้ความรู้ว่า ส่วนอนามัยซึ่งลอกมาจาก "ส่วน" ผู้เจริญ แม่แต่ในกรุง 80 % ของคนที่อยู่ในกรุงเทพฯ รวมทั้งสถานที่ราชการหลายแห่งยังมีสภาพเหม็นสกปรก และมีสภาพทางสุขาภิบาลเล็อกกว่าการไป "ทุ่ง" ซับถ่ายของชาวบ้านซึ่งใช้แคคแดดเผาฆ่าแซคที่เรีย และได้ประโยชน์เป็นปุ๋ย ตามชาวบ้านเพิ่มเติมว่าใครมาสอนอะไรให้อีก ได้ความรู้ว่ามีคนมาสอนวิธีประกอบปรุงอาหารซึ่งมักจะดื่มว่าอาหารแต่ละท้องถิ่นไม่เหมือนกัน ชาวบ้านที่ได้รับการอบรมบอกว่าสนุกสนานดี แต่ไม่รู้ว่าจะซื้ออาหารที่สอนอย่างไร เพราะแพง และอาหารที่ผสมบางอย่างก็ต้องเอามาไกล รวมความแล้วกลับไปกินของตามประสา ชาวบ้านตามเคิมดีกว่า บางครั้งก็มีคนมาสอนเย็บปักถักร้อยให้ผู้หญิงชาวบ้าน ซึ่งตามปกติการเย็บปักถักร้อยชาวบ้านก็เป็นอยู่แล้ว การสอนเย็บปักถักใหม่ปฐสึงก็ได้ความรู้ดี แต่ก็ไม่ค่อยได้ใช้สัก นอกจากนี้ยังมีการสอนการเกษตรซึ่งเรียกว่า "สาธิต" ชาวบ้านไม่เข้าใจว่า "สาธิต" แปลว่าอะไร บางคนก็สงสัยว่าอะไร "ทิต ๆ" เมื่อสอนแล้วก็ไป ชาวบ้านก็ดำเนินการเกษตรแบบเก่าต่อไป และต่อไป

ทางด้านรายได้ชาวบ้านยังเก็บผักเก็บหญ้ามากินอย่างมีความสุขบ้างเช่นเคิม แต่หากจะมีเหลือไว้ขายก็ขายได้ในราคาอันต่ำมาก ทั้ง ๆ ที่มีถนนไม่ไกลจากหมู่บ้านก็ตาม ความที่ไกลกรุง ราคาสินค้าขนเข้ามาขายในกรุง 20-30 บาท ชาวบ้านไกลกรุงจะมีผู้มารับซื้อราคา 2-3 บาท แต่ก็ยังนับว่าดีกว่าเคิม เพราะแต่ก่อนไม่มีถนน ไม่รู้จะขนไปขายที่ไหน หรือไม่มีใครมารับซื้อ บางครั้งถึงกับต้องปล่อยให้เน่าทิ้งไป ทำให้ครุ่นคิดนี้กว่าเพราะเหตุใดจึงให้ราคาต่ำมากจนรายได้ชาวบ้านไม่กระเตื้องขึ้น ทั้ง ๆ ที่รัฐและฝรั่งต่างเข้ามาช่วยกันสร้างสรรคพัฒนาชนบท ลงทุนสร้างถนนหนทางและโครงการมากมายนับหมื่น ๆ ล้านได้ลงทุนไป แต่ชาวบ้านไม่ได้ผลจากการลงทุนนี้เท่าที่ควร ฐานะความเป็นอยู่ยังเป็นเช่นเคิมเป็นส่วนใหญ่

ทางบ้านควรชมก็มี เช่นการสร้างศาลาที่อ่านหนังสือหมู่บ้านซึ่งมีหนังสือทุกประเภท และมักตั้งโต๊ะกลางหมู่บ้านดี และมักกลายเป็นศาลาประชาคม มีคนมานั่งอ่านมานั่งพักผ่อนกันอยู่มาก การออกแบบศาลามักจะโล่งโล่งให้ความสบายดีตามสมควร นอกจากศาลาอ่านหนังสือ เห็นจะเป็นเรื่องบ่อน้ำในหมู่บ้านที่ได้รับคำนิยมอย่างใจจริงจากชาวบ้าน

ทำไมทั้งเงินฝรั่งเงินไทยนับหมื่นล้านยังไม่ทำให้สภาพชนบทกระเตื้องขึ้นมาเท่าที่ควร และทำไมในการกระจายอำนาจการปกครองที่ตั้งใจกันหนักหนาจึงยังไม่ได้ผล

คนในชนบทเกิดขึ้นทุกวัน เพิ่มขึ้นทุกเดือน มากมายขึ้นทุกปี ที่ดินเพาะปลูกมีจำกัด ทางออกของชาวชนบทก็คือไปหางานทำที่อื่นเพิ่มขึ้น หรือเข้าเมืองหางานอื่นทำ ทางออกที่เลือกไม่ได้ทั้งสองทางไม่ได้ทำให้เกิดความเจริญในชนบท

คนออกจากหมู่บ้านจะมุ่งเข้าเมืองหรือมุ่งเข้ากรุง ทั้ง ๆ ที่เมืองจังหวัดใกล้เคียงกว่ากรุง ชาวบ้านจะมุ่งเข้ากรุงมากกว่ามุ่งเข้าเมือง เมื่อเข้ากรุงแล้วจะไม่ค่อยออกจากกรุงนำทรัพย์สินเงินทองที่หาได้กลับชนบท จึงไม่ได้ทำให้เกิดความเจริญในชนบท และกรุงอยู่ไกลเหลือเกินที่จะกลับมาได้บ่อย ๆ

ชาวบ้านหาผลผลิตได้เหลือกินเหลือใช้ ต้องส่งมาไกลเหลือเกินมายังแหล่งคนใช้คนกินในกรุง ความไกลทำให้สินค้าในกรุงกลายเป็นค่าขนส่งเสียหายหมด จะเหลือไว้ให้เป็นของชาวบ้านหมู่บ้านที่ห่างไกลก็เพียงแต่น้อย ราคากรุงเทพฯ 10 บาท ชาวบ้านก็จะได้สัก 1 บาท ไม่ทำให้ฐานะกระเตื้องขึ้น จึงไม่ได้ทำให้เกิดความเจริญในชนบท

ชาวบ้านหลังจากทำงานมีเวลาว่างใคร่เข้าเมืองกรุงทำงานอดิเรกเข้าเย็นกลับนำรายได้ไปปรับปรุงที่อยู่อาศัยท้องถิ่นชนบทของตนทำไม่ได้เพราะอยู่ไกลกรุง รายได้ที่ควรได้ลัดดอยไปไม่เป็นประโยชน์แก่ความเจริญในชนบท

เมืองกรุงใหญ่กว่าเมืองที่สอง 30 เท่า แต่เมืองขยายตัวรวดเร็วกว่าเมืองอื่น ๆ อัตราจะใหญ่เพิ่มเป็น 35 เท่า 40 เท่าเพิ่มขึ้นทุกทีในอนาคต การพัฒนาเมืองจังหวัดอื่น ๆ ให้ไล่หลังกรุงเทพฯ ยิ่งหมดหวัง เมื่อจังหวัดเจริญไม่ได้ชนบทก็เจริญไม่ได้ และเป็นแนวทาง

ที่ชัดเจนต่อความเจริญในชนบท

กรุงยิ่งใหญ่โตขึ้น จังหวัดใหญ่ไม่ทัน ผู้ว่าการจังหวัดยิ่งไม่มีสิทธิเสียงต่อรอง
กระจายอำนาจ ทำให้นโยบายกระจายอำนาจดีแต่ในหลักการแต่เป็นหมันในทางปฏิบัติ
เมื่อกระจายอำนาจไม่ได้จริง การพัฒนาชนบทก็ยังไม่ประสบความสำเร็จไม่ได้

ของใช้มักจะผลิตในกรุง กว่าจะขนไปให้ชาวชนบทที่ห่างไกลสินค้าก็แพงขึ้น
โอกาสที่ชาวชนบทจะซื้อสินค้าเพื่อยกระดับความเป็นอยู่ก็ยิ่งน้อยลง เป็นอุปสรรคต่อการ
พัฒนาชนบท

สินค้าชนบทยิ่งห่างไกลกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นผู้กินผู้ชกกลุ่มใหญ่ ยิ่งไกลก็ยิ่งต้องมี
ตัวกลางหลายชั้น กว่าจะถึงผู้กินผู้ใช้ในกรุงเทพฯ ทำให้ราคาแพงในกรุง แต่ชาวบ้าน
ผู้ผลิตได้ราคาน้อยนิดเดียว

การศึกษาเปิดหูเปิดตา ถ้ากรุงเทพฯ เป็นเมืองใหญ่เมืองเดียว มาหาความรู้
ความชำนาญก็ต้องมากรุงเทพฯ คนตั้งหลักแหล่งในชนบทโดยไม่อพยพแล้ว จะมาหาความรู้
ความชำนาญไม่ได้ ไม่คุ้มค่าเดินทาง การกระจายความรู้ความชำนาญไม่ได้ผล เป็นการ
ขัดต่อการพัฒนาความเจริญในชนบท

ยิ่งมองก็ยิ่งเห็นชัดว่าความเจริญในชนบทเป็นไปอย่างช้าพัฒนาทุ่มเงินนับหมื่น ๆ
ล้านก็ไม่กระเตื้องขึ้น "สาเหตุที่สำคัญที่พัฒนาชนบทไม่ขึ้นจึงเห็นชัดว่าเป็นเพราะเมืองไทยนี้
มีกรุงเทพฯ แต่เมืองเดียว" ทุกอย่างเข้ากรุงเทพฯ ออกกรุงเทพฯ ยิ่งไกลไปเท่าใด การ
สูญเสียทางเศรษฐกิจก็ยิ่งมากเท่านั้น ทุ่มเงินไปก็เหมือนตักน้ำใส่ตะแกรง เหมือนตักน้ำ
ยิ่งไกลบีมแรงดันยิ่งอ่อน บีมเท่าใดก็ยิ่งได้น้ำกระปิบกระปอย เสียทั้งแรงเสียทั้งการ
ลงทุน ความล้มเหลวของการพัฒนาชนบททำงานทุ่มเงินทุ่มแรงแทบล้มแทบตายไม่ได้ผล สาเหตุ
การล้มเหลวก็คือการมีกรุงเทพฯ โตอยู่แต่เพียงเมืองเดียว ถ้าแก้ปัญหานี้ไม่ตกชนบทก็เจริญ
ไม่ได้ และไม่มีทางเจริญได้ถึงแม้จะมีผู้ปรารถนาดีมากมายเพียงไรก็ตาม

ฉะนั้นการเร่งรีบสร้างและส่งเสริมเมืองในภูมิภาคที่มีขนาดใหญ่มาก ในที่ ๆ เหมาะสมหลายแห่ง (ขนาดไม่เล็กกว่า 1/5 ของกรุงเทพฯ) จึงเป็นความจำเป็นเร่งด่วนเพื่อให้เป็นเมืองที่เลี้ยงท้องถิ่นและชนบท ตลอดจนตัดย่นระยะทางขนส่งสินค้าระหว่างแหล่งผลิตในชนบท กับแหล่งศูนย์กลางการบริโภคในเมืองใหญ่ที่สร้างขึ้น ราคาสินค้าที่ชาวบ้านได้รับและความเจริญในชนบทก็คงจะมีหวังขึ้นมาก

2. บทความสัมภาษณ์ นิยมเขียนกันมากในหนังสือพิมพ์รายวัน เป็นบทความที่ผู้เขียนสัมภาษณ์บุคคลผู้นั้นโดยตรง หรือสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับผู้นั้นแล้วนำมาเขียนขึ้นใหม่ หลักสำคัญคือผู้เขียนจะต้องเลือกบุคคลสัมภาษณ์ เช่น ผู้มีชื่อเสียง ผู้ที่กำลังได้รับความสำเร็จหรือผู้เชี่ยวชาญในเรื่องที่จะทำการสัมภาษณ์และเข้าใจเรื่องที่ต้องการจะนำมาเขียนอย่างทีคนอื่นไม่สามารถเท่า นอกจากจะได้ข้อมูลโดยตรงแล้ว ผู้ที่เค้นและอยู่ในความสนใจของบุคคลทั่วไปย่อมส่งเรื่องที่น่าสนใจอ่านยิ่งขึ้น มีวิธีเขียนคือ

2.1 เรื่องที่สัมภาษณ์แล้วนำมาเขียน ควรเป็นข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ ความคิดเห็น ความเข้าใจที่มีต่อเหตุการณ์ ไม่มุ่งประเด็นเรื่องส่วนตัวเป็นหลัก แต่ถ้าจำเป็นจะต้องเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์และความสามารถส่วนตัวที่ได้รับความสำเร็จ

2.2 มักจะยกปัญหามาเป็นข้อกำหนดแนวคำตอบของผู้ถูกสัมภาษณ์ แล้วขยายคำตอบตามความเห็นเป็นเรื่อง ๆ ไป

2.3 สรุปเป็นข้อคิดเห็นของผู้เขียน และอาจแทรกเรื่องส่วนตัว เช่น ประวัติดูและเรื่องแหวคล้อมบุคคลผู้นั้น เพราะนอกจากผู้อ่านต้องการอ่านผลของการสัมภาษณ์เป็นหลักแล้วยังต้องการทราบเรื่องส่วนตัวบางอย่างของบุคคลที่น่าสนใจเหล่านี้ด้วย

2.4 ผู้เขียนต้องไม่มีอคติในการเขียนควรให้และยึดข้อเท็จจริง ไม่ควรสรรเสริญเป็นयो

บทความสัมภาษณ์ช่วยสร้างสรรคความคิดและเป็นพลังใจให้ผู้อ่านต่อสู้กับอุปสรรคในชีวิต หรือเห็นแนวทางในการสร้างทางสำเร็จแห่งความหวัง ข้อสำคัญในการอ่าน ผู้อ่านจะต้องใช้ข้อมูลหลายอย่างตัดสินความสำเร็จของแต่ละบุคคลซึ่งต่างกัน

ตัวอย่างบทความสัมภาษณ์

สัมภาษณ์พิเศษ นลอง ปิงตระกูล

การตั้งธนาคารพาณิชย์ใหม่ มีความเห็นอย่างไร

ผมตอบปฏิเสธไปแล้วทุกราย มองในแง่นี้ดีกว่า ปัญหาใหญ่ ๆ ของประเทศเรามีอะไร ผมคิดว่าเราควรใช้ความพยายามไปในเรื่องที่เราควรรู้ก่อนดีกว่า ตั้งธนาคารพาณิชย์ ยังไม่สำคัญที่เราจะต้องคิดตอนนี้ บริการที่มีอยู่เดี๋ยวนี้พอเพียง พอไปได้

อย่างนี้แหละครับ เรามีปัญหาเข้ามาเป็นระลอก เคี้ยวคุลการค้า ปรับรายได้ต่าง ๆ งบประมาณ เราไม่มีเวลาไปคิดเรื่องไม่จำเป็นแก่ส่วนรวมจริง ๆ ผมก็เซ็นหนังสือไม่รับพิจารณาไปหมดแล้ว

ตั้งแต่รัฐบาลชุดนี้เข้ามา มีผู้ขอตั้งกี่ราย

ตั้งแต่เข้ามามีสิบกว่าราย

มีคนวิ่งเต้นมากไหม

สำหรับผมไม่มีใครมาวิ่งเลย

ได้ข่าวว่าสินธมเมลมาทำงานเป็นประจำหรือ

เป็นความสะดวกมากกว่า ผมเป็นคนง่าย ๆ อยู่แล้ว แต่ไหนแต่ไรมาเป็นคนง่าย ๆ อยู่ ๆ จะมาทำอะไรให้ยากไม่ไหว รดประจำตำแหน่งเรื่องมากเหลือเกินวุ่นวายกันใหญ่ เกะกะ กินน้ำมันมาก คนซบก็ต่อลงลำบาก

¹ "สัมภาษณ์พิเศษ นลอง ปิงตระกูล," สยามรัฐ⁺ (8 เมษายน 2522) : 21.

ผมเดินทางบางทีค่อนข้างอยากทานน้ำสั๊กแก้ว คิมโคล่าสักขวด หาที่จอดรถยาก ผมเลยเอาวิธีง่าย ๆ เดินทางไปทำงานอย่างเคย อย่างไรก็ตามทำอย่างนั้น เคี้ยวนี้รถเมล์ บริการที่ขึ้นพอไปได้ไม่เคี้ยวอะไร ไม่แพง ประหยัด ผมคนหนึ่งเที่ยวไปบอกคนนั้น คนนี้ให้ประหยัดแล้ว ผมจะนั่งรถแปดสิบสี่โครม ๆ ผมไม่มีทางจะไปพูดอะไรได้

เราจะให้ประชาชนประหยัดข้างเดียวไม่ได้ ราชการต้องทำด้วย เราต้องทำก่อน ให้เขาเห็น ประชาชนก็จะทำตาม

งานอดิเรกทำอะไร

ปลูกต้นไม้ แต่เคี้ยวนี้จะตายหมดแล้วมั่งไม่ใคร่ ออกจากที่ทำงาน 5-6 โมงเย็น บางวันผม ถ้ากลับถึงบ้านก่อนสองทุ่มก็ทานข้าวบ้าน ถ้าหลังสองทุ่มเขาก็เก็บ ต้องหาทานเอง แต่ไม่เคยถึงบ้านก่อน 6 โมงเย็น

คนอื่นล่ำมากกว่านี้ยังมีอีกเยอะ อย่างเรายังโชคดีมากมาย แต่เสียค่าย ทุนमारากไม้ ผมไม่ได้ปลูกเก่ง แต่ชอบปลูกต้นไม้ง่าย ๆ บอนไซไม่ชอบปลูกยาก

3. บทความเชิงชีวประวัติ การเขียนคล้ายบทความประเภทสัมภาษณ์ ต่างกันตรงที่บทความประเภทสัมภาษณ์ต้องการแสดงเพียงข้อคิดเห็นของบุคคลผู้นั้นเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ แต่บทความชีวประวัติต้องการแสดงเรื่องราวเกี่ยวกับตัวบุคคลที่เราสัมภาษณ์หรือเขียนถึงโดยตรง และความมุ่งหมายในการเขียนคือเพื่อแสดงเรื่องราวในแง่มุมอื่นของบุคคลผู้นั้นเป็นหลัก ส่วนชีวประวัติเป็นเพียงส่วนสำคัญอันดีรอง เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับตัวบุคคล ^{ตัวบุคคล} อาจได้มาโดยการสัมภาษณ์ หรือค้นคว้าเรื่องราวประกอบการเขียน

บุคคลที่เขียนถึงจะต้องเด่นเป็นพิเศษกว่าบุคคลที่มีชื่อเสียงทางหนึ่งทางใดหรือเก่งกล้าสามารถกว่าบุคคลทั่วไป เช่น นักวิทยาศาสตร์ นักกีฬาที่สามารถ นักการเมืองที่มีชื่อเสียง นักดนตรีเอก นักประพันธ์ นายแพทย์ที่ประสบผลสำเร็จในการชุบชีวิต ฯลฯ สิ่งที่น่ามาเขียนคือ แสดงให้ผู้อ่านทราบว่า บุคคลนั้นมีคุณสมบัติและลักษณะพิเศษอย่างไร



จึงประสบความสำเร็จเหนือคนธรรมดา มีหลักในการดำเนินชีวิตและปฏิบัติตนอย่างไร
ชีวิตประวัติเป็นเพียงส่วนสำคัญอันดับรอง ส่วนเนื้อความหลักคือให้เห็นวิธีและหลักการในการ
ดำรงชีวิต ตลอดจนปฏิบัติตนอย่างไร นอกจากการสัมภาษณ์อาจได้จากการสอบถามบุคคล
แวดล้อมซึ่งอาจเป็นทั้งญาติ มิตร ศัตรู เอกสารและผลงานต่าง ๆ ที่เขาเคยสร้างไว้
ข้อมูลที่ได้จะต้องใช้ประกอบการพิจารณาในการเขียน

บทความประเภทนี้ได้รับความนิยมสูงในหมู่นักอ่าน เพราะตามหลักจิตวิทยาและโดย
ธรรมชาติแล้ว คนมักสนใจเรื่องคนอื่นอย่างมาก นอกจากนี้ยังเป็นบทความที่เขียนได้ยาก
ผู้เขียนต้องมีฝีมือ เพราะไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะให้รายละเอียดได้ตรงลักษณะนิสัยและตรง
บุคลิกเฉพาะตัวของใครได้ แม้ผู้เขียนจะมีอิสระในการเลือกแบบและแนวการเขียนตาม
ความต้องการ แต่ก็ต้องแน่ใจก่อนว่าจะใครรายละเอียดตรงกับบุคคลนั้นที่สุด

มีวิธีเขียนดังนี้

1. ข้อมูลที่ไ้ต้องเป็นข้อเท็จจริงจากผู้นั้นโดยตรง หรือจากเพื่อน ครู
อาจารย์ ญาติพี่น้อง และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ไม่ควรปะติดปะต่อเรื่องราวจากสารานุกรม
(Encyclopedia) ควรเลือกเฉพาะข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับตัวเขา หรือส่วนประกอบที่
เป็นแบบฉบับของเขาโดยตรง และข้อมูลนั้น ผู้อ่านยอมรับว่าทำให้ได้รับรายละเอียดเหมือน
สนิทสนมกับตัวจริง

2. อาศัยเหตุการณ์ช่วยเสริมคุณสมบัติและลักษณะพิเศษของเขาจะเพิ่ม
คุณค่าของบทความมากกว่ากล่าวตรง ๆ หรือสรุปเพียงย่อ ๆ ทั้งนี้เพื่อช่วยให้ผู้อ่านได้ใช้
เหตุการณ์และการกระทำเป็นแนวตัดสินใจ เป็นต้นว่า เขาเป็นคนกระฉับกระเฉงคล่องตัว
ในทุกเรื่อง แล้วจะไม่นำกิจกรรมของเขามาเป็นตัวอย่างเสนอแนะแก่ผู้อ่านก็ดูกระไร

3. เน้นให้ผู้อ่านเห็นคุณสมบัติพิเศษของเขาด้วย สุนทรพจน์ ลักษณะการพูด
การกระทำ ลักษณะท่าทาง และส่วนอื่น ๆ ซึ่งคนอื่นพูดและคิดเกี่ยวกับเขา โดยพยายาม
ให้ผู้อ่านรู้สึกว่ บุคลิกของผู้นั้นเป็นธรรมชาติ เป็นลักษณะมนุษย์ธรรมดาที่ไม่เกินจริง คือ

ก. แสดงลักษณะนิสัยใจคอและความเป็นตัวของบุคคลนั้นให้เหมือนกับรู้จักคนที่มีชีวิตมากกว่ารู้สึกว่าการงานเขียน โดยเสริมเกร็ดชีวิตที่แปลกและน่าสนใจ เช่น ใญ่อ่านใครว่าเขาเจ็ดยกเวลาธุรกิจไปเลี้ยงสุนัขเหอเรียถึง 5 ตัวได้อย่างไร (เพื่อให้เห็นว่าชีวิตงานที่เคร่งเครียดควรมีสิ่งสุนทรีย์ช่วยบรรเทาความอ่อนโยนไ้บ้าง)

ข. ใญ่อ่านเห็นความมีน้ำใจของคารามีชื่อ เช่น กล่าวว่ วันที่มีอากาศร้อนจัด เขอค นรับเรากว่น้ำมะนาวอย่างรู้ใจ "คงช่วยไ้บ้างนะกะ เพราะดิฉันเคยรู้สึกอย่างนี้มาก่อน"

4. เหตุผลที่นำมาประกอบจะต้องให้ความกระจ่างชัดกับเรื่อง เช่นถ่านุคคลนั้นเป็นนักศึกษาที่มีชื่อเสียงเด่น ส่วนที่เสริมรายละเอียดเน้นทางด้านเป็นนายกสภามหาวิทยาลัย หัวหน้าทีมฟุตบอล หัวหน้าชุกรกบี้ และอื่น ๆ ที่เป็นลักษณะเด่น รายละเอียดส่วนตัวซึ่งเกี่ยวข้องกับแนวการ เขียนบทความประเภทนี้ ไม่ควรมองข้าม เช่น ป้ายประกาศของคณะเป็นข้อมูลอย่างดีของการเขียนบทความประเภทนี้ เพราะคนอ่านสนใจที่จะรู้ว่านายกซึ่งชนะเลิศการแข่งขันกอล์ฟไ้เป็นแชมป์ด้วยคะแนนก็หลุม และสนใจต่อไปอีกควว่ แชมเปียนก็แพ้กับแชมป์ในการ เรียนจะไปด้วยกันไ้หรือไม่ ตลอดจนสนใจความคิดอ่านของเขาต่อเรื่องที่เป็นข่าวอีกควว่ ผู้เขียนบทความประเภทนี้จำเป็นต้องใ้ผู้อ่านไ้เห็น ไ้ยิน รู้สึกไ้ดีเท่า ๆ กับรู้จักตัวจริง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวอย่างบทความเชิงชีวประวัติ¹

สุภาพบุรุษทุลกระหม่อม
จากทหาร เรือมาเป็นแพทย์ผู้มีน้ำพระทัย

ความตื่นเต้นบังเกิดขึ้นในการรับฟังคำตัดสินพระทัยของทุลกระหม่อม นี้ไม่ใช่เรื่องง่าย ๆ อย่างที่คิดหวังกันมาก่อน ถ้าเป็นละครก็หมายถึง บลละครที่เตรียมไว้ถูกแหกท้อออกไปอย่างทันทีทันใด

เมื่อไม่กี่วันก่อนนี้ นักเรียนแพทย์พบว่าการจัดแสดงละครในงานรื่นเริงประจำปี ซึ่งถูกจัดขึ้นอย่างยิ่งใหญ่หรูหรา นั้น ประสบความล้มเหลวอย่างยิ่ง เพราะเมื่อสำรวจบัญชีค่าใช้จ่ายแล้ว เขาขาดทุนไปตั้งเจ็ดแปดร้อยบาท เงินเจ็ดแปดร้อยบาทของสมัยนั้น ไม่น้อยจนน่ายิ้มเยาะเลยถ้าเทียบกันว่านักเรียนแพทย์เองมีรายได้ประจำเดือนเพียงคนละ 20-30 บาทเท่านั้น

เขาจะต้องหาทางหาเงินมาใช้หนี้จำนวนนี้ให้ได้ แต่จะไปเอามาจากใครก็จริงจะง่ายที่สุด และเร็วที่สุด

มีคนสมองใสออกความคิดที่แยบคาย และก็ดูจะทำใ้ได้ง่ายจริง ๆ อย่างที่ต้องการ เพราะวิธีนี้ไม่ต้องลงแรงหรือต้องใช้ความลึกซึ้งแต่อย่างใด ฉะนั้น เมื่อทุกคนยอมรับในวิธีการ แล้วต่างก็มุ่งตรงไปเข้าเฝ้า "ทุลกระหม่อม" ซึ่งเขาถือเป็นความหวังที่แจ่มใสที่สุด

ทุลกระหม่อมกรมขุนสงขลานครินทร์ (พระอิสริยยศในสมัยนั้น) ทรงได้ชื่อว่า มีน้ำพระทัยดี ทรงมีเงินจุนเหลือ ทรงประทานเงินบำรุงการศึกษาเป็นจำนวนมากมายก่ายกองอยู่บ่อย ๆ และที่สำคัญคือทรงโปรดปรานนักเรียนแพทย์ในฐานะที่ทรงเป็นพระอาจารย์อีกด้วย ดังนั้นการที่จะประทานเงินไม่เพียงก็ง่ายเพื่อช่วยปลดเปลื้องความเดือดร้อนของนิสิต

¹"สุภาพบุรุษทุลกระหม่อมจากทหาร เรือมาเป็นแพทย์ผู้มีน้ำพระทัย," เจ้าพระยา

คงไม่ใช่เรื่องยากสำหรับพระองค์

กรรมการทุกคนปลื้มกับความคิดนี้มาก จึงรีบพากันไปขอเข้าเฝ้าที่วังสระปทุม โดยด่วน และเมื่อได้พูดถึงสาเหตุกับจุดประสงค์ของตนแล้ว ต่างก็นิ่งฟังทูลกระหม่อมบ้าง

ทรงประทับนั่งอยู่ครู่หนึ่ง นี้ทำให้กรรมการรู้สึกใจเต้นด้วยความสงสัย แน่นนอน การนิ่งเงียบทำให้เรารู้สึกเสียดายสำหรับเรื่องที่กำลังรอคำตอบอย่างเร่งด่วนตามที่ทุกคน คาดหวังไว้นั้น น่าจะทรงรับสั่งอนุมัติ หรือแย้มพระโอษฐ์ให้ใจชื้นสักเล็กน้อยในทันทีที่เห็นใจ แต่อย่างไรก็ตาม ในที่สุดเขาก็ได้ฟังคำตอบที่ตรัสออกมาชัดเจน

ทูลกระหม่อมตรัสว่า ๆ ดังความในทำนองว่า

"จำนวนเงินที่พวกเธอต้องการนั้น ความจริงก็เป็นเงินเพียงเล็กน้อย (ตอนนี้พวกกรรมการหน้าแดงและบางนิกเสียดายที่ทูลขออน้อยไป ถ้าฉลาดกว่านี้ก็น่าจะขอเผื่อไว้สักเล็กน้อยก็ดี) แต่เงินของฉันทันทีมีค่า เพราะรวบรวมได้มาจากทาสีตาศา ชาวสวนชาวนา ซึ่งต้องออกเหงื่อต่างน้ำเพื่อจะหาเงินมาส่ง เพราะฉะนั้นฉันจะให้เธอไปเปล่า ๆ ก็ดูกระไรอยู่ (ตอนนี้พวกกรรมการหน้าซีด และเหงื่อตก) แต่หากเธอมีความต้องการและมีความจำเป็นจริง ๆ ฉันทันทีจะให้ แต่เธอจะต้องกระทำการสิ่งใดเป็นเครื่องตอบแทนบ้าง..."

"ฉันทันทีมีสนามใหญ่อยู่หน้าบ้าน เธอจะตัดหญ้าและลากลูกกิ้งก่ามาคืนให้ก็ได้ ..."

ความลึกซึ้งของคำตอบนี้ไม่ได้อยู่ที่ถ้อยคำ แต่เราไม่ต้องอธิบายอีกว่า เป็นคำตอบที่ลึกซึ้งอย่างไร คณะกรรมการข้างต้นจะตอบอะไรบางอย่างแทนเราได้เล็กน้อยว่า เขาทั้งหลายมองหน้ากันด้วยความตื่นตัน กราบลงแทบพระบาท ด้วยความสำนึกในพระกรุณาที่ทรงประทานสติแก่พวกตน

เขาทูลลากลับ และเขาไม่มีเงินที่เขาหวังไว้กลับไปช่วย แต่เขามีสิ่งที่มีค่า แทนทดกลับไปแทน ซึ่งได้กลายเป็นเรื่องเล่าที่ฟังแล้วลืมหูลืมปาก

ความสมบูรณ์ของเรื่องนี้ควรถูกเพิ่มเติมต่อไปอีกสักนิดหนึ่งว่า ในที่สุดเขาก็ได้ค้นหาเงินด้วยลำแข้งของตัวเอง ไม่ใช่ด้วยการกราบกราน

ผู้เล่าเรื่องนี้เชื่อว่าทางประพจน์ของทูลกระหม่อม, สมเด็จพระราชปิตา ในกรณี คังกล่าวข้างต้น ไม่ใช่เป็นเพราะทรงเป็นผู้กระหน่ำ แต่เป็นพฤติการณ์ในทางที่นาสรร เสริญ นั่นคือ ทรงคำนึงถึงคุณค่าของเงินส่วนรวมเสมอ นอกจากนั้นในทางการแพทย์ พระองค์ ทรงจ่ายเงินส่วนพระองค์เพื่อส่งคนไปเรียนต่างประเทศในสาขาวิชาต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้ ปรับปรุงงานแพทย์เป็นเงินก้อนใหญ่ตลอดมา

ทรงประทานเงินสมทบรายได้ของอาจารย์ในมหาวิทยาลัย สร้างที่พักคนไข้ ซื่อที่ประทานโรงพยาบาล และสำหรับการดำเนินชีวิตของพระองค์ก็เป็นไปอย่างง่าย ๆ ไม่ฟุ้งเฟ้อเลย ทรงโปรดการเสด็จไปไหน ๆ ด้วยรถยนต์ประทุนคันเล็ก ๆ ทรงฉลอง- พระองค์เสื้อนอกและผ้าถุงแบบเดียวกับข้าราชการสามัญ หรือบุคคลทั่ว ๆ ไป เวลาจะ ข้ามฟากก็ทรงประทับเรือจ้างร่วมกับราษฎร มิได้ถือพระองค์แต่อย่างใด

ทูลกระหม่อมทรงเป็นสุภาพบุรุษ

แน่นอน ทูลกระหม่อมทรงเป็นสุภาพบุรุษเสมอ นอกเหนือไปจากเรื่องราว ข้างต้นแล้ว นักเรียนแพทย์ในสมัยโน้นมีความภูมิใจที่จะเล่าเรื่องของพระองค์อย่างยิ่ง และเรื่องเหล่านั้นก็มีอยู่มากมายจนเขาสามารถร่วมกันเขียนขึ้นเป็น หนังสือเล่มใหญ่ได้ นับพัน ๆ หน้า หนังสือเล่มนี้คงจะเป็นอนุสาวรีย์ที่ให้อะไรกับคนอ่านคึกคักเล่มหนึ่ง

นักเรียนแพทย์มักจะพบพระองค์ในขณะที่ทรงหิวหาลอมใส่กบ (ไปให้นักเรียน ใค้ฆ่าหาละสิคมา) อยู่เนือง ๆ ครั้งหนึ่งเสด็จมาถึงสถานีบางกอกน้อย พอข้ามฟากที่ท่า หูกวาง ทรงพบหญิงชราคนหนึ่งหิวหาลอมใส่ของพระรุงพระวังเพื่อเดินทางรถไฟ ใค้ทรง ทรงเข้าไปขอแกมแยงหาลอมนั้นมาถือให้ นักเรียนแพทย์จึงต้องรีบรับเอาหาลอมจากพระองค์ มาถือให้อีกทลคหนึ่ง

ใครบ้างจะไม่ซาบซึ้งต่อพระ อธิษาศัยเช่นนี้

ใครบ้างจะไม่ยินดีรับแบบของการ เป็นสุภาพบุรุษไปปฏิบัติตาม โดยไม่ต้อง อ่อนวอนสั่งสอนกันทั้งวัน

อีกสักครั้งหนึ่งเกิด วันหนึ่งเมื่อทรงร่วมขำฟากจากท่าพระจันทร์ ไปศิริราช
ในเรือจ้างมีคนไขหน้าตาอึกโรยอยู่ควยพอเรือถึงท่า เด็ก ๆ นักเรียนแพทย์ก็รีบทรุกกัน
จะขึ้นบก แต่ทูลกระหม่อมทรงอุคชชายเสื่อพวงเขาเอาไว้และรับสั่งโดยปราณีเบา ๆ ว่า
ให้รอคนไขขึ้นเสื่อก่อนแล้วจึงจะขึ้นได้

นี่คือมูลกระหม่อม

ในตอนสุดท้ายของเรื่องนี้ น่าจะมีคำถามว่าทำไมจึงทรงหันมาเป็นนายแพทย์
ทั้ง ๆ ที่ก่อนหน้านี้ทรงศึกษาวิชาทหาร เรือจากประเทศเยอรมันจนได้เป็นนายเรือโท
ในกองทัพเรือเยอรมันมาแล้ว

ในขณะที่เสด็จเข้ามารับราชการ เป็นนายทหารแผนกเรือเล็กในเมืองไทย
มีเรื่องที่ทำให้ทรงงัดกลังค้มพระทัยอยู่มากเรื่องหนึ่งซึ่งมาทราบกันภายหลังว่า ทรงเสนอ
ความเห็นเกี่ยวกับแผนยุทธศาสตร์ และการปรับปรุงกองทัพเรือที่เป็นหลักใหญ่ ๆ บ้าง
ประการ แต่ไม่เป็นที่ถูกใจของผู้ใหญ่ในราชการทหารเรือ แม้พระองค์จะเป็นเจ้าฟ้า
และสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอในขณะนั้น แต่ก็ทรงระลึกว่าเป็นนายทหารผู้น้อย ไม่สามารถ
จะเฝ้ากระทำให้ไปตามพระราชดำริได้จึงทรงสลดพระทัยมาก

ขณะนั้น พระเจ้าน้องยาเธอกรมหมื่นรัชชานาถเรนทร ผู้บัญชาการราชแพทยาลัย
กำลังจะปรับปรุงโรงเรียนแพทย์เป็นการใหญ่ เพราะเห็นว่าโรงเรียนแพทย์ยังล้าหลัง
อยู่มาก วันหนึ่งเสด็จในกรม และหม่อมเจ้าพูนศรี เกษมศรี เสด็จไปเฝ้าทูลกระหม่อม
ที่วังสระปทุม ไปพบกำลังทรงนำหนังสือตำราออกไปเฝ้าที่สนามหญ้าหน้าตำหนัก
เพราะน้อยพระทัยที่ไม่สามารถนำความรู้ที่ทรงอุคชสำทไปเรียนมา มาใช้ประโยชน์ได้

เสด็จในกรมฯ จึงทรงออกอุบายเชิญเสด็จทูลกระหม่อมให้ประทับเรือยนต์ประพาส
ทางน้ำ เพื่อให้หายกลังค้มพระทัย ครั้นถึงแก่ควาคอยทรงสำราญพระหนุทัยขึ้น จึงทูลเชิญ
ขอให้เสด็จแวะศิริราช

บัดนั้น ก็ได้ทอดพระเนตรเห็นความล้าหลังทั้งมวลของวงการแพทย์เมืองไทย เรือนทำงานล้วนแต่โกโรโกโส คนไข้ไม่มีที่พัก และทุกอย่างดูอนาถาไปหมด ฯลฯ ทรง สลดพระทัยมาก ครั้นเมื่อเสด็จในกรมฯ ทูลเชิญให้ไปรคช่วยประธานอนุเคราะห์ ทรง รับสั่งว่า ทรงเป็นทหารเรือ ไม่มีความรู้ทางแพทย์จะช่วยได้อย่างไร

แต่แล้วเมื่อเสด็จกลับจากทอดพระเนตรนิมิตอันชวนสลดพระทัย ไม่นานก็ทรง แจ้งให้ทราบว่าทรงคัดสินพระทัยช่วยงานแพทย์แล้ว แต่ขอเวลาไปศึกษาเสียก่อน

ความซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณจงเป็นของเรา ความตื่นตัวใจจงเป็นของเรา ไม่นาน ทูลกระหม่อมก็กลับมาพร้อมกับความรู้ และน้ำพระทัยอันสูงส่งทั้งหลาย ที่เราไม่จำเป็นต้องบรรยายอีก เพราะภาพของความเจริญก้าวหน้าทางการแพทย์จะช่วย ตอบและกล่าวคำถวายบังคมแทนเราทุกคนแล้ว

ศูนย์วิทยพัชยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4. บทควา^๑มวิชา^๒การ (หรือประเภทใ^๓ความ^๔รู้^๕)

มุ่งถายทอดความ^๖รู้เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรืออธิบายวิธีทำ^๗สิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นบทความที่มีอยู่มากทั้งหนังสือพิมพ์ และนิตยสาร วารสาร โองที่นำมาเขียนต้องเลือกที่ดึงดูดความสนใจผู้อ่านเข้าใจและนำไปปฏิบัติได้ไม่ยาก หัวข้อที่นำมาเขียนมีอยู่กว้างและส่วนใหญ่มักเป็นเรื่องเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน เช่น ความรู้รอบตัว^๘ด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับปัจจัย 4 ใด^๙แก^{๑๐} สิ่ง^{๑๑}ที่^{๑๒}แม่^{๑๓}บ้าน^{๑๔}ควร^{๑๕}รู้^{๑๖} วิธีเลี้ยง^{๑๗}เด็ก^{๑๘} การปรุงอาหาร การแต่งงานแต่งงาน ประดิษฐ์กรรม^{๑๙}ง่าย ๆ การรักษาสุขภาพ^{๒๐}ทรวง^{๒๑} การตัดเย็บเสื้อผ้า การเลี้ยง^{๒๒}ไก่ การปลูกกา^{๒๓}แฟ^{๒๔} ฯลฯ และความ^{๒๕}รู้^{๒๖}วิชา^{๒๗}การ^{๒๘}ที่^{๒๙}จำ^{๓๐}เป็น^{๓๑}ต่าง^{๓๒} ๆ เช่น จิตวิทยา ปรัชญา วรรณคดี ภาษาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ฯลฯ ส่วนบทความวิชาการปัจจุบันนิยมเขียนเชิงรวบรวมข้อมูล^{๓๓}สั้น ๆ จากผลการค้นคว้า^{๓๔}ของนักค้นคว้า^{๓๕}วิจัย^{๓๖}หลาย ๆ คน แล้วนำมาเรียบเรียง^{๓๗}ต่อเนื่อง^{๓๘}กัน

คุณค่าของบทความอยู่ที่หลักการเขียนคือ ความถูกต้องแม่นยำ เป็นเรื่อง^{๓๙}ที่^{๔๐}บอก^{๔๑}เคล็ด^{๔๒}ใหญ่^{๔๓}ผู้อ่าน^{๔๔}ปฏิบัติ^{๔๕}ได้^{๔๖}ง่าย^{๔๗}และ^{๔๘}ได้^{๔๙}ผล^{๕๐} ถ้าเป็นงานประดิษฐ์ควรมีหลักการ^{๕๑}ประ^{๕๒}ย^{๕๓}ค^{๕๔} และผลงาน^{๕๕}ที่^{๕๖}ได้^{๕๗}แสดง^{๕๘}ถึง^{๕๙}รส^{๖๐}นิยม^{๖๑} และ^{๖๒}ความ^{๖๓}แปลก^{๖๔}ใหม่^{๖๕} ส่วนบทความผลการวิจัยและผลการสืบ^{๖๖}หา^{๖๗} (Investigated Report) คุณค่าขึ้นอยู่กับตัวเลขและสถิติ^{๖๘}ที่^{๖๙}แน่นอน^{๗๐}เชื่อถือ^{๗๑}ได้^{๗๒} ไม่ว่าจะ^{๗๓}เป็น^{๗๔}ทาง^{๗๕}ด้าน^{๗๖}พิ^{๗๗}ก^{๗๘}ค^{๗๙}อ^{๘๐}ตรา^{๘๑} หรือ^{๘๒}คำ^{๘๓}พ^{๘๔}ยา^{๘๕}การ^{๘๖}ณ์^{๘๗} เกี่ยว^{๘๘}กับ^{๘๙}ช^{๙๐}ร^{๙๑}ก^{๙๒}ิ^{๙๓}จ

ตัวอย่างบทความวิชาการ^{๑, ๒}

^๑วิลาศ มณีวัต, "การเขียนหนังสือสารคดี," วารสารรามคำแหง,
2 (กรกฎาคม 2517): 79 - 85.

^๒สุดา, เห็ดฟาง ลลนา (1 มกราคม 2522) : 85 - 86.

การเขียนหนังสือสารคดี

ผมมีความรู้สึกยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ได้มาพูดถึงเรื่องการเขียนหนังสือสารคดี เพราะว่าสารคดีนั้นพูดกันตามจริงก็เหมือนลูกเมียน้อย ที่เขาสนใจจะเขียนหนังสือกัน โดยมากก็อยากจะเป็นอย่าง ก. สุรางคนางค์ หรือ ยาชอม อยากจะเขียนหนังสือ "Gone with The Wind" หรือ "Peyton Place" เพราะได้ชื่อเสียงและได้เงินดี คนที่จะมาสนใจเขียนสารคดีนั้นผมว่ามีน้อย มักจะเข้าใจไปว่าสารคดีนั้นเป็นเรื่องที่เขียนง่าย ถ้าจะเป็นอัจฉริยะมีชื่อไว้ประดับโลกก็ต้องเขียน "ยูซนะสิบทิศ" หรือ "ทแกล้วทหารสามเกลอ" เป็นต้น นี่เป็นความเข้าใจของคนส่วนมากซึ่งผมเองก็ไม่แน่ใจว่าความเข้าใจนั้นจะถูกหรือผิด เพราะว่าการเขียนหนังสือสารคดีนั้นพูดกันตามจริงเขียนไม่ใช่ง่ายนัก ที่ใคร ๆ ว่าง่ายนั้น ผมขอปฏิเสธ และที่เข้าใจว่านักเขียนสารคดีนั้นไม่ใช่คนเก่ง จะต้องเป็นคนที่ยื่น "โคมยูจองทอง" จึงจะเป็นคนเก่ง ก็ไม่แน่มาก เพราะว่าการเขียนสารคดีนั้น เขียนให้ที่จริง ๆ มันก็เป็นศิลปะอย่างหนึ่ง เป็นศิลปะที่ต้องการจินตนาการ ต้องการความละเอียดละไม ต้องการความสันตติมาก และอีกอย่างหนึ่งที่เราเข้าใจกันว่ารายได้สำหรับการเขียนนวนิยายจะดีกว่าสารคดี อันนี้ผมก็ไม่แน่ใจอีกเหมือนกัน เพราะว่ามันก็ขึ้นอยู่กับนักเขียนสารคดีที่ดีจริง ๆ นั้น พูดถึงจำนวนที่พิมพ์ก็พิมพ์มาก รายได้ก็ไม่เลวเหมือนกัน เมื่อประมาณไม่กี่ปีมานี้ท่านทั้งหลายคงจำได้ว่ามีหนังสือสารคดีที่ผู้คนตื่นเต้นทั่วโลกคือเรื่อง "Death of the President" เป็นเรื่องที่เขียนเกี่ยวกับการที่ประธานาธิบดีจอห์น เอฟ. เคนเนดีถูกลอบสังหาร ซึ่งเป็นข่าวเกรียวกราวไปทั่วโลก เรื่องออกจะลึกลับ เพราะฉะนั้นจึงมีนักเขียนคนหนึ่งชื่อ William Manchester จับเรื่องนี้ขึ้นมาเขียนเป็นสารคดี สำหรับหนังสือเรื่อง "Death of the President" เรียกได้ว่าเป็นสารคดีที่โด่งดังมากที่สุดเล่มหนึ่งของยุค เมื่อได้ข่าวว่าหนังสือนี้กำลังเขียน หนังสือพิมพ์ Life ก็สนใจอยากจะเอามาลงเป็นตอน ๆ ก็เสนอให้เงินก้อนใหญ่เป็นจำนวน 60,000 เหรียญ แต่นักเขียนต่างประเทศเขามีหัวการค้า เขามีเอเยนต์ในการติดต่อ เขาก็ออกไปตามหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ ว่า สารคดีเรื่อง "Death of the President" ยินดีจะให้ลงพิมพ์ในนิตยสารและหนังสือพิมพ์เป็นตอน ๆ พูดง่าย ๆ ก็คือ

มีการประมูลกันนั่นเอง ปรากฏว่าหนังสือพิมพ์ Look เสนอให้ถึง 665,000 เหรียญ คิดเป็นเงินไทยประมาณ 13 ล้านบาท เพราะฉะนั้นในแง่ของเงินทองแล้ว หนังสือสารคดีที่ีี่จริง ๆ ก็ทำเงินได้มากเหมือนกัน การที่หนังสือพิมพ์ Look สามารถซื้อเรื่องได้ถึง 13 ล้านบาท เป็นสิ่งน่าอัศจรรย์ สำหรับเราที่อยู่ในประเทศเล็ก ๆ ซึ่งการพิมพ์ก็มีจำนวนน้อย นักเขียนก็ใส่น้อย ฉะนั้นผมก็มีความสนใจเป็นธรรมดา ยิ่งกว่าสนใจคือศาลูกที่เคียวว่าทำไมเขาจึงขายได้ถึง 13 ล้านบาท เรื่องนี้หนังสือพิมพ์ต่างประเทศทำอย่างนี้ได้ก็เพราะเขามีวิธีการจำหน่ายหรือการซื้อขายซึ่งเป็นศิลปะที่หนังสือพิมพ์เมืองไทยไม่สามารถทำได้ เพราะต้องมีการติดต่อกันทั่วโลก เขาซื้อกัน 13 ล้านบาทนี้เรียกว่า World Copy Right คือถือลิขสิทธิ์ทั่วโลก ไม่เฉพาะแต่ในอเมริกา เมื่อเขาซื้อไป 13 ล้านบาทเขาคิดต่อขายลิขสิทธิ์ทางยุโรปทันที คือติดต่อไปถึงลอนดอน หนังสือพิมพ์ซันเดย์ ไทม์ ติดต่อกับเยอรมัน หนังสือพิมพ์สเตอร์น ติดต่อกับอิตาลี หนังสือพิมพ์อีโปกา นี่คือวิธีการที่เขาสามารถจะซื้อหนังสือดี ๆ ในราคาสูง ๆ ได้ เพราะเขามีวิธีขายต่อแบบนี้ นี่ก็เป็นการลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์และนิตยสารเท่านั้น เมื่อเสร็จแล้วจะรวมพิมพ์เป็นเล่ม ก็จะได้เงินอีกนอกเหนือไปจาก 13 ล้านบาท เพราะว่าเมื่อลงพิมพ์ในนิตยสาร ลุด ซันเดย์ ไทม์ สเตอร์น และอีโปกา แล้ว ต่อจากนั้นก็ขายได้เรื่อย หนังสือพิมพ์โพสต์ไทม์ในไทยก็ไปซื้อมาด้วยเหมือนกัน ฉะนั้น ในเรื่องการติดต่อซื้อขายในต่างประเทศต้องระมัดระวังมาก ยิ่งกว่านั้นจะต้องตกลงสำหรับลิขสิทธิ์วิทยุ โทรทัศน์ และประเทศอื่น ๆ เช่น แอฟริกาด้วย ซึ่งเป็นเรื่องยุ่งเหยิงที่เราไม่สามารถทราบได้ว่าเรื่องที่เราแต่งตั้งจะแพร่หลายแค่ไหน เพราะฉะนั้นนักประพันธ์ก็ไม่มี ความสนใจในเรื่องนี้

เกี่ยวกับเรื่องเอเย่นต์นี้ ผมเห็นว่าจำเป็นมาก เพราะเอเย่นต์ต้องคอยดูรายละเอียดต่าง ๆ คอยระมัดระวังผลประโยชน์ และจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะประเทศที่มีการพิมพ์และการจำหน่ายหนังสือที่สำคัญ ๆ ไม่ต้องอื่นไกล มีคนมาขอซื้อเรื่องสั้นของผมเรื่องหนึ่งซึ่งเขียนมานานเต็มที่แล้วในสยามสมัย เขามาขอซื้อไปแปลเป็นภาษาอังกฤษ ผมก็ใจเพราะเรื่องนี้ทิ้งไว้ปลวกจะกินตั้งนานแล้ว จำได้ว่าขอซื้อไป 1,000 บาท

พอดีไม่คิดว่ามันจะเป็นเงินเป็นทองอะไร เขาส่งสัญญาให้ ผมก็หิ้วหิ้วหิ้วตาเข้าไป อยู่ ต่อมาประมาณ 4-5 เดือน มีชาวเดนมาร์กมาสนทนาเรื่องวรรณคดีไทย เขาเกิดสนใจ ขึ้นมาว่า นักเขียนไทยเวลาเขียนเรื่องนั้นเอาอะไรมาเขียนกัน ผมก็บอกว่า โอ้ย มี เยอะแยะ เรื่องชานา เรื่องร้านกาแฟ เขาเกิดสนใจอยากจะให้ชาวเดนมาร์กรู้บ้าง เขาก็ถามว่าเวลาคนไทยเขียนเรื่องสั้น เขียนอย่างไร ผมก็บอกว่าเอาง่าย ๆ ซี้ ผม แปลไปแล้ว มีคนเขาจะเอาไปรวมพิมพ์เป็นเล่ม แต่มีคนทักผมว่าทำอย่างนี้ไม่ได้ ที่ ขายเป็น 1,000 บาทแล้วหิ้วหิ้วตาเข้าไปนั้น มันเป็นลิขสิทธิ์ทั่วโลก ซึ่งเราจะเอา ไปใช้เดนมาร์กนั้นไม่ได้ เรื่องกฎหมายมาทำเล่นกันไม่ได้ ไม่ใช่เมืองไทยที่มีการแอบ พิมพ์กันบ้าง คึงเข้าคึงออกเราก็ไม่ว่าเพราะนักเขียน "ไส้แห้ง" เรารู้ ๆ กันอยู่เรื่อง นี้ทำให้ผมคิดได้ว่าของที่เราคิดว่าไม่มีราคาเลยพอเดนมาร์กจะมาเอาก็รู้สึกตะกุกตะกัก ขายเขาไปก็ไม่ได้ ตกลงเลยต้องหาเรื่องใหม่ แปลใหม่ นี่เป็นเรื่องสอนใจว่าในต่างประเทศ เขาเริ่มกันแบบนี้ ส่วนนักเขียนไทยไม่เคยสนใจเรื่องธุรกิจการค้า เราเขียนหนังสือ ก็เพราะเราอยากเขียน ขายเป็นบ้างก็ดีอกดีใจ เพราะฉะนั้นสิ่งที่เรียกว่าเอเยนต์หรือผู้ ที่คอยติดต่อกับสำนักพิมพ์แทนผู้เขียนนั้น ผมเข้าใจว่าในต่างประเทศเขาเริ่มกันแบบนี้ ใน เมืองไทยเริ่มจะรู้สึกกระตือรือร้นบ้างแล้ว เท่าที่ผมเดาว่าเป็นสารคดีเรื่องหนึ่งเหมือน กัน คือเรื่อง "ทำอย่างไรจึงจะไม่เป็นนักประพันธ์ ไส้แห้ง"

นี่ หนังสือเรื่อง Death of The President ขายเป็นหลายชั้นหลายลอน คือขายให้ทั้งหนังสือพิมพ์ หนังสือรายสัปดาห์ และหนังสือปกแข็งด้วย สำนักพิมพ์ของหนังสือ ปกแข็งคือ Harper & Row พิมพ์ครั้งแรก 1 แสนเล่ม ขายหมด ที่ขายหมดรวดเร็วก็ เพราะมีสโมสรชื่อ Book of The Month Club ซึ่งเป็นสโมสรที่คอยเลือกหนังสือดี เคนของแต่ละเดือนเสนอแก่สมาชิก ถ้าสโมสรนี้เลือกหนังสือเล่มไหน ก็หมายความว่า หนังสือเล่มนั้นขายดีแน่ เพราะสมาชิกของสโมสรมีมาก สโมสรนี้ชื่อ Death of the President จาก Harper & Row ในราคา 2 แสน 5 หมื่นเหรียญ ที่ได้ให้ ฟังว่าตกลงกันเป็นแสน ๆ เหรียญนั้น เขาตกลงกันทั้ง ๆ ที่ยังไม่เห็นหน้าตาหนังสือเลย เพราะเก็งว่าเรื่องนี้ขายดีแน่ ๆ ผลสุดท้ายทำท้าวว่าหนังสือเล่มนี้จะพิมพ์ออกมาไม่ได้

และเกือบจะเป็นคดีฟ้องร้องกันระหว่างผู้เขียนกับครอบครัวเคนเนดี ผมเข้าใจว่าคนนั้นพวกที่ซื้อลิขสิทธิ์ไว้เป็นราคาคำน ๆ เกรี้ยวฉกจะออกสันชวัญหาย นี่ผมอยากจะมาชี้แนะว่า เรื่องของหนังสือเป็นเรื่องสนุกที่มันไม่จบบ่อยๆ ภายใต้อาณาจักรชั่วโมง ห้าชั่วโมง เราต้องคนคว่า ต้องเข้าห้องสมุด มันเป็นเรื่องสนุกยิ่งกว่ารามเกียรติ์เสียอีก

ที่นี้การเขียนมันไม่ได้เขียนง่าย ๆ นาย Manchester ที่เขียน Death of the President นั้นเขียนหนังสือมาแล้ว 20 ปี จึงเป็นคนที่ม่ประสมการณ์มาก ในบรรดาอาชีพทั้งหลายอะไรจะมาทำงานหนักเหมือนอาชีพนักเขียนนั้นไม่มีอีกแล้ว เราต้องทำตัวเหมือนเร้าคอกยจับหาเครื่องบิน เหมือนแมลงมุมคอยดักจับอาหาร นักเขียนเป็นบุคคลที่คนอื่นไม่เข้าใจ เวลาที่นักเขียนทำงานเป็นเวลาที่ไม่ม่ใครเห็น เวลาที่นั่งมองดูคอนเมฆ ฟังเสียงนกร้อง ซึ่งคนอื่นเห็นว่าน่าสบายเหลือเกินนั้นเป็นเวลาทีนักเขียนกำลังทำงานหนักด้วยกรวางโครงเรื่อง กำลังคิดว่าจะจัดเรื่องอย่างไรดี แต่ครั้งลงนั่งที่โต๊ะทำงานเอากระดาษมาเขียน ตอนนั้นแสดงว่าเราทำงานเสร็จแล้ว เรากำสั่งทอของเพื่อจะไปส่งที่ตลาด ตัวอย่างนักเขียนอย่างนาย Manchester เขาใช้เวลาทำงานวันละ 15 ชั่วโมง ทำอยู่ 21 เดือน ออกรวบรวมวัตถุดิบเพื่อให้ได้มาซึ่งการเขียนหนังสือเรื่อง Death of the President เขาได้วัตถุดิบมาโดยหาจากเอกสาร จากบันทึกเรื่องราว จากการสัมภาษณ์ลงในเทปถึง 45 เทป เดินทางไปตามเมืองต่าง ๆ จนกระทั่งถึงเมืองศาลาสที่เกิคเหตุ ใช้การสัมภาษณ์ 1,000 ครั้ง จากบุคคล 500 คน เรียกว่าเขาทำงานแทบเป็นบ้า ครั้นเขียนเสร็จก็ล้มเจ็บ นี่ก็เป็นสารคดีเรื่องหนึ่งทีผมมาเล่าให้ฟังเพื่อให้คุณเห็นว่า

1. สารคดีนั้น ถ้าดีจริงก็สามารถทำเงินได้มาก
2. คำนการเขียน เขียนไม่ง่าย ต้องคนคว่า ใช้ความพยายามมากเหลือเกิน

แต่ก็อย่างที่เรียนให้ทราบแต่ต้นว่า สารคดีถูกดูแลจนอยู่ตลอดเวลา เพราะถ้าพูดถึงการแต่งหนังสือ คนส่วนใหญ่ก็จะนึกถึงการแต่งนวนิยาย แมแต่ักเขียนสารคดีที่ยิ่งใหญ่ของโลกคนหนึ่ง คือนาย John Gunther ซึ่งเขียนหนังสือชุด "Inside..." ซึ่ง

แพร่หลายไปทั่วโลก ถูกแปลเป็นภาษาต่าง ๆ กว่า 20 ภาษา ถึงกระนั้นก็คั้งเมื่อเริ่มต้นที่จะเขียนหนังสือเรื่องนี้ ก็มีผู้พิมพ์ไปขอร้องให้ Gunther เขียนหนังสือขึ้นเล่มหนึ่ง พுகถึงสภากรรมการในยุโรป ซึ่ง Gunther ขณะนั้นดำรงตำแหน่งผู้สื่อข่าวต่างประเทศประจำกรุงเวียนนา ชอบเขียนเรื่องเมืองหลังข่าว สำนักพิมพ์เห็นว่า Gunther มีแววและช่องทางที่จะเขียนหนังสือดังกล่าวได้ และในขณะเดียวกันมีหนังสือเล่มหนึ่งออกในสหรัฐอเมริกาชื่อ "Washington Merry Go-Round" ปรากฏว่าขายดี ทำให้สำนักพิมพ์มีความรู้สึก ว่าถ้ามีหนังสือที่เล่าเรื่องทางยุโรปว่าเมืองนั้นเมืองนี้เป็นอย่างไร คนคงจะชอบอ่านและขายดี เมื่อสำนักพิมพ์ติดต่อ Gunther นั้น เขาไม่สนใจเลยเพราะว่าเขาอยากเป็นนักประพันธ์นวนิยายมากกว่า แต่ทนอ่อนวอนของสำนักพิมพ์ไม่ได้ ก็ตกลงเขียนเรื่องนี้ให้ โดยอธิบายความเป็นไปของยุโรป Gunther อยากเดินทางนวนิยายมากกว่าจึงบอกกับสำนักพิมพ์ว่า ถ้าอยากได้ต้องให้เงินล่วงหน้า 50,000 เหรียญ นี่เป็นวิธีที่นักเขียนจะต่อสู้กับสำนักพิมพ์ จากนั้น Gunther ก็เริ่มลงมือเขียน ใช้เวลา 7 เดือน ก็เสร็จเพราะมีความรู้และสนใจเรื่องนี้อยู่เป็นทุนเดิมแล้ว Gunther เล่าว่าการเขียน "Inside Europe" นั้นเขียนไม่ยาก แต่ที่ยากคือชื่อเรื่อง เพราะชื่อเรื่องจะเป็นเครื่องตัดสินได้ว่าจะขายดีหรือไม่ ฉะนั้นเวลาเขียนแล้วส่งไปยังสำนักพิมพ์นั้นก็ยังไม่มื่อชื่อเรื่องที่แน่นอน เดิมใช้ชื่อ "The New Europe" ต่อมาเปลี่ยนเป็น "The Age of Dictators" ในที่สุดส่งเรื่องไปหมดแล้วก็ยังไม่ได้อื่อเรื่องที่พอใจ ขณะนั้นเป็นเวลาแห่งการเลือกตั้งในอังกฤษ Gunther นั่งรถไฟไปลอนดอนเพื่อคุการหาเสียง ขณะที่นั่งรถไฟนั้นก็บอกกับตัวเองว่าวันนี้ต้องนึกชื่อเรื่องให้ได้ จึงตั้งคำถาม ๆ ตัวเองว่า เรื่องที่เขียนเกี่ยวกับอะไร ก็ตอบว่าเกี่ยวกับยุโรป จึงต้องมีคำว่า "Europe" แน่ ๆ และเรื่องยุโรปนั้นเป็นเรื่องแบบไหน ตอบว่าเป็นเรื่องแบบคนข้างในมองออกมา ฉะนั้นควรใช้ชื่อว่า "Inside Europe" นึก ๆ ไปควรจะเป็น "Inside Europe" แน่ ๆ จะเหมาะกว่า เมื่อคิดชื่อนี้ได้ก็รู้สึกว่าจะถูกใจที่สุด เขารับโทรศัพท์ทางไกลจากลอนดอนไปยังสำนักพิมพ์ ทกลงใช้ชื่อสารคดีเล่มนั้นว่า "Inside Europe" ครั้นหนังสือเล่มนี้พิมพ์ออกมาแล้วก็จับ "Gunther" ไว้แน่น ต่อไปจะเขียนเรื่องอะไรก็ต้องมีคำ "Inside" ไว้ข้างหน้าเสมอ เช่น "Inside

Asia" "Inside Africa"

เขาสารภาพว่าในบรรดาชุด Inside ด้วยกันนี้ เล่มที่เขียนยากที่สุดคือ "Inside U.S.A." คือใช้เวลา 13 เดือน โดยเดินทางไปเยือนมลรัฐต่าง ๆ 48 มลรัฐ ก่อนเดินทางเขาใช้วิธีเขียนจดหมายส่งไปยังผู้ครองรัฐต่าง ๆ ถามว่ารัฐนั้น อะไรดีและมีอะไรที่แตกต่างไปจากรัฐอื่น มีข้อบกพร่องอย่างไร ท่านภูมิใจในรัฐของท่านประการใดบ้าง ปรากฏว่ามีผู้ครองรัฐตอบจดหมายกลับมาจนเป็นที่พอใจ ส่วนเรื่อง "Inside Africa" ก็เป็นเรื่องที่เขาเขียนด้วยความสนุกสนานมาก ต้องใช้เวลาเดินทางถึง 10 เดือนและใช้เวลาเขียนอีก 2 ปี เดินทางเป็นระยะกว่า 40,000 ไมล์ เพื่อเยี่ยมประเทศต่าง ๆ กว่า 30 ประเทศ บันทึกการสัมภาษณ์ 1,503 คน

เคล็ดลับการเขียนหนังสือของ John Gunther มีอยู่ 2 ประการ คือ

1. To know what you want to know.
2. To find out who will tell you.

ประการแรกเราต้องรู้ว่าเราอยากรู้อะไร ประการที่สองต้องเตรียมตัวว่าเราจะไปถามใครในตำแหน่งใด ฉะนั้นนักเขียนจึงต้องเป็นผู้เตรียมการล่วงหน้าที่ดี

สารคดีคือข้อเขียนที่มุ่งเสนอเรื่องราวของบุคคล เหตุการณ์หรือสถานที่ที่น่าสนใจ หรืออาจเสนอแนวความคิดใหม่ ๆ เช่นการเสนอโครงการ เป็นต้น การเขียนสารคดีมีวิธีเขียนออกมาในรูปต่าง ๆ กัน เช่น ในรูปของหนังสือพิมพ์ นิตยสาร หรือรูปเล่ม ถ้าเขียนลงหนังสือพิมพ์ เรียกว่า Newspaper Feature เขียนลงในนิตยสาร เรียกว่า Magazine Article ถ้าเป็นรูปเล่มเรียกว่า Non-fiction

หน้าที่ของสารคดี คือ

1. ต้องเสนอเรื่องราว (to inform)
2. ต้องชักนำความคิดของผู้อ่าน จูงใจให้คิดไปในแนวที่ผู้เขียนต้องการ
3. ต้องให้ความบันเทิงชวนอ่าน

สารคดีที่ดีต้องมีครบทั้ง 3 ประการนี้ นักเขียนสารคดีจึงต้องถือคติว่า "There are no bad subjects only bad writers" หมายความว่า เวลาจะเขียนเรื่อง ำหน้าอ่านนั้น ผู้เขียนจะต้องมีศิลปะของการเขียน

การเขียนสารคดีแบ่งได้เป็น 4 ระยะเวลา คือ

1. ระยะเวลาเตรียมตัว เป็นระยะที่สำคัญ ต้องอ่าน ต้องสัมภาษณ์ ต้องคุยของจริง เพื่อค้นหาหลักฐานมาประกอบสารคดี
2. ระยะเวลาลงมือเขียน ต้องขื่นขันให้หาสนใจ อันจะเป็นการเรียกความสนใจของผู้อ่าน
3. เนื้อหา จะต้องเป็นข้อเท็จจริงที่สมบูรณ์และไม่ยากต่อการเข้าใจ ในการเขียนต้องมองให้ทุกแง่ทุกมุม เช่น เขียนเรื่อง "การชะลอการเกิด" ก็ต้องมีข้อเขียนที่มีผู้นับสนุน และมีผู้ไม่สนับสนุนมาตีแผ่ด้วย
4. วิธีเขียน ถ้าจะเขียนลงนิตยสารรายสัปดาห์ ก็ควรศึกษานิตยสารนั้นว่ามีลักษณะแนวโน้มอย่างไร เพราะนิตยสารแต่ละชื่อมีเอกลักษณ์ไม่เหมือนกัน ต้องเขียนให้เข้าใจง่าย ชวนอ่านชวนสนใจให้ติดตาม อย่าใช้ภาษารุงรัง เขียนแล้วต้องแก้แล้วแก้อีก มิใช่ว่าเขียนครั้งเดียวใช้ได้เลย สารคดีของ Gunther เขียนสามครั้งเสมอ โดยครั้งแรกพิมพ์ร่างออกมาเสียก่อนซึ่งทำได้เร็วมาก ครั้งที่สองอ่านทวนแก้ไขเพิ่มเติม ตอนนีใช้เวลาเกือบเท่ากันหรือนานกว่าครั้งที่หนึ่ง ตอนแก้ไขนี้ทำด้วยปากกา แล้วส่งให้พิมพ์ครั้งที่สามนำมาอ่านและแก้ไขอีกทีหนึ่งแล้วส่งพิมพ์เป็นอันเสร็จ นักเขียนที่ดีต้องไม่ถือตัว เมื่อเขียนแล้วต้องส่งให้ผู้รอบรู้ในวิชาการที่ตนเขียนได้อ่านเพื่อแก้ไข Gunther เอง ก็ต้องส่งเรื่องให้นายตรวจถึงสามครั้ง เพื่อป้องกันการฟ้องร้องภายหลัง

ผมเข้าใจว่าผู้ทั้งหลายคนมีความสามารถและอยากเขียนสารคดีเพราะมีเวลาและวัตถุดิบ และสามารถส่งเรื่องลงในหนังสือพิมพ์ของมหาวิทยาลัย เพราะผมเห็นว่ามีคอสมัครใจ ๆ เช่น "เรื่องเมืองไทย" ซึ่งจะเป็นการเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ฝึกหัดเขียนสารคดีได้

ในสหรัฐอเมริกา ปีหนึ่ง ๆ มีการเขียนสารคดีมากมาย ฉะนั้นจึงมีรางวัล
สำหรับสารคดีชื่อรางวัล Benjamin Franklin Magazine Award ซึ่งจัดให้สารคดีที่
ดีที่สุดในรอบปี โดยแบ่งเป็นประเภท ๆ คือ

1. สารคดีที่เป็นการช่วยชุมชนในด้านสาธารณะอย่างใดชนิดใดเด่นในรอบปี
สารคดีประเภทนี้จะลงพิมพ์เรื่องราวของบุคคลที่หาประโยชน์ให้แก่ชุมชนจนได้รับการยกย่อง
จากสังคม และเรื่องราวนั้นกระตุ้นให้บุคคลทำตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคมสืบไป

2. สารคดีเกี่ยวกับบทบาทของศาสนาในชีวิตประจำวันของคนอเมริกัน เนื้อ
หาสารคดีจะต้องทำให้ผู้อ่านมีความคิดว่า แม้นบ้านเมืองจะเจริญขึ้นอย่างไรก็ตามแต่ศาสนา
ก็ยังเป็นที่พึ่งทางใจและมีบทบาทอยู่มากในชนอย

3. สารคดีแบบรายงานข่าวที่ดีเด่นที่สุด ซึ่งมีอุปสรรคขวางกั้นอย่างรุนแรง
กว่าจะได้เนื้อหาเสนอ เช่น "วีรกรรมของทหารไทยในเกาหลี" การปราบปรามผู้ก่อ
การร้าย "คืนสีหนามางของกรณีสกลอบตัดไม้ที่ประจวบฯ" เป็นต้น

4. สารคดีที่เขียนดีที่สุดในการวาดภาพชีวิต วัฒนธรรมหรือสถาบันแห่งใด
แห่งหนึ่งในสหรัฐอเมริกา เช่น "การโยกย้ายงานและที่อยู่ของคนอเมริกัน"

5. สารคดีที่เขียนดีที่สุดในการบรรยายหรืออธิบายสภาพของต่างประเทศหรือ
บรรยายความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกากับต่างประเทศ เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดี
ระหว่างชาติ เรื่องที่เคยได้รับรางวัล คือ "The World I saw" ลงในหนังสือพิมพ์
ลुक ขนาด 8 ตอนจบ

6. สารคดีที่บรรยายบุคคลได้อย่างดีที่สุด ได้แก่ ชีวิตประวัติต่าง ๆ

7. สารคดีที่มีความดีเด่นยอดเยี่ยมของปี ซึ่งจะเป็นทำนองไหนก็ได้โดยไม่
สามารถจัดเข้ากลุ่มใดได้ทั้ง 6 กลุ่มที่กล่าวมาแล้ว เรื่องที่เคยได้รับรางวัลคือชุด "โลก
ที่เราอาศัยอยู่" ลงในนิตยสารไลฟ์ "เยาวชนของโลก" ลงในนิตยสารฮอลลีวูด และ
เรื่อง "กำลังคานเอเซีย : ความหมายและผลโดยตรงต่ออเมริกา"

สำหรับคนไทยยังเห็นคุณค่าของสารคดีน้อยมาก กลับไปมองค่านวนิยายเสีย
หมด ความจริงสารคดีดี ๆ มีประโยชน์ต่อสังคมก็มีมากไม่แพ้นวนิยายเหมือนกัน ตัวอย่าง



เช่น สารคดีเรื่องหนึ่ง สาเหตุเกิดจากกองขยะที่ดินแดง มีเด็ก ๆ คุยเขี่ยขยะนำทุเรศ ซึ่งมีคนเดินผ่านไปมาทุกวันแล้ววันเล่า จนกระทั่งมีเด็กหนุ่มคนหนึ่ง เดินผ่านไปเห็นก็รู้สึก สมเพชใจกับชีวิตของเด็กเหล่านั้น จึงพยายามไปคุยกับเด็ก ถ่ายรูป แล้วเขียนเป็นสารคดี ลงพิมพ์ในนิตยสาร เด็กหนุ่มคนนั้นคือ รงค์ วงศ์สวรรค์ และสารคดีนี้มีคนอ่านแพร่หลาย และจูงใจให้สังคมสะอึกใจ เกิดความคิดที่จะช่วยเหลือเด็กเหล่านั้น นี่ก็เป็นผลอันเนื่อง มาจากเด็กหนุ่มคนหนึ่งไปเห็นในสิ่งที่คนเขาไม่เห็นและคิดในสิ่งที่คนอื่นเขาไม่คิด รู้สึกใน สิ่งที่คนอื่นไม่รู้สึก นี่เป็นลักษณะของนักเขียนสารคดีและที่มีชื่อเสียงสารคดี

"เห็ดฟาง"

เมื่อเร็ว ๆ นี้ ในงานนมัสการหลวงพ่อบุญรอดพระพุทธรูป ซึ่ง เป็นงานใหญ่ประจำ ปีของจังหวัด ซึ่งจัดให้มีขึ้นบริเวณหน้าศาลากลางของจังหวัด ฉะเชิงเทรา มีการออก รันจากหน่วยงานต่าง ๆ ของจังหวัดนั้น สำหรับร้านของสำนักงานเกษตรจังหวัด ผู้เขียน ได้รับมอบหมายให้จัดนิทรรศการเรื่อง เห็ดฟาง ร่วมกับเจ้าหน้าที่การเกษตรของสำนักงานเกษตรกิ่งอำเภอราชสาส์น เจ้าหน้าที่การเกษตรของสำนักงานเกษตรอำเภอเมือง และเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตรของสำนักงานเกษตรอำเภอบางน้ำเปรี้ยว

การจัดนิทรรศการเรื่อง เห็ดฟาง นี้เริ่มตั้งแต่การเพาะเห็ดแบบง่าย ๆ สำหรับเพาะไว้รับประทานในครอบครัว จนถึงการนำเห็ดมาประกอบอาหารอะไรได้บ้าง ซึ่งแต่ละวันจะต้องมีกองเห็ด ซึ่งมีดอกเห็ดออกไว้ให้ประชาชนที่เข้าชมงานได้ชม การ ที่ได้มีโอกาสร่วมทำงานกับเจ้าหน้าที่การเกษตรนี้ทำให้ได้รับความรู้เกี่ยวกับการเพาะเห็ด เป็นอย่างมาก ซึ่งจะขอนำวิธีการอย่างง่าย ๆ มาฝากคุณแม่บ้านสัก 1 วิธี ถ้าคุณแม่บ้าน ไม่สามารถที่จะเพาะได้เองก็อ่านไว้เป็นความรู้ก็แล้วกันนะคะ

เห็ดเป็นอาหารที่เรานิยมรับประทานกันมาก สมัยก่อนเราอาศัยเก็บเห็ดที่ขึ้น เองตามธรรมชาติ แต่ปัจจุบันเราเพาะขึ้นเองได้แล้ว เห็ดฟางเป็นเห็ดที่เพาะง่าย ใช้ วัสดุอุปกรณ์ไม่มาก สามารถเพาะได้ทุกภาคของประเทศไทย และปัจจุบันต่างประเทศ ได้วิจัยแล้วว่า เห็ดฟางนอกจากจะมีคุณค่าทางอาหารสูงแล้วยังช่วยป้องกันโรคบางอย่าง ได้ เช่น โรคความดันโลหิตสูง และช่วยลดไขมันในเส้นเลือด

วัสดุที่ใช้ในการ เพาะเห็ดฟางก็คือ

1. เชื้อเห็ดฟางที่ดี คือมีใยสีขาวอยู่ทั่วทั้งก้อนและมีกลิ่นหอมคล้ายดอกเห็ด ถ้าเส้นใยมีน้อยแสดงว่าเชื้ออ่อน และถ้ามีตุ่มสีแสดมากแสดงว่าเชื้อแก่ไป
2. ฟางที่สะอาด ไม่มีราขึ้น ไรหรือแมลงหรือฟางข้าวเน่าก็ได้
3. อาหารเสริม คืออาหารที่ใส่เพิ่มเติมให้กับเห็ด ซึ่งมีอยู่หลายชนิด แต่ละชนิดก็จะให้ผลแตกต่างกัน เช่น
 - ผักตบชวาหั่นตากแห้ง
 - ใส่นุ่นป่น
 - กากฝ้าย
 - ต้นกล้วยสับตากแห้ง
 - ชีโกแห้ง 1 ส่วนผสมกับคินแห้ง 3 ส่วน
4. พื้นที่เพาะเห็ด ต้องไม่มีมดและน้ำไม่ท่วม ในร่มหรือกลางแจ้งก็ได้

การกองฟางเพาะเห็ด (แบบที่เหมาะสมสำหรับทำไว้รับประทานในครอบครัว) เพาะแบบกองสูงใช้คอซังไม่ต้องใช้อาหารเสริม กองยาวประมาณ 5 เมตรสูง 1 เมตร ความกว้างเท่ากับคอซัง (คอซังตัดให้ยาวเท่ากัน) หนาประมาณ 10 ชั้นใช้เชื้อเห็ดกองละ 10 ถุง (ถุงละ 1 ชั้น)

- วิธีทำ
1. นำคอซังแช่น้ำประมาณ 1 คืนปักไม้ 2 หลักยาวเท่ากับความยาวของกอง
 2. นำคอซังมาวางเรียงระหว่างไม้หลักเรียงให้ทางโคนอยู่ทางเดียวกันสูงประมาณ 1 ฝ่ามือ
 3. โรยเชื้อเห็ดทางด้านโคนคอซังห่างจากขอบแปลง 1 ฝ่ามือ ชั้นที่ 1 มีเท่านี้ ส่วนชั้นที่ 2 ถึงชั้นที่ 9 ก็ทำเหมือนกัน แต่กลับโคนฟางให้อยู่คนละด้านสลับไปมาแต่ละชั้น
 4. ชั้นสุดท้ายโรยเชื้อเห็ดทั่วทั้งแปลง แล้วใช้ฟางเปียกวางทับตามแนว

ยาวของแปลงหนาประมาณ 1 ฝ่ามือ รดน้ำให้ชุ่มทั่วทั้งแปลงแล้วคลุมด้วยผ้าพลาสติก

การเพาะเห็ดวิธีนี้จะเริ่มเก็บเห็ดได้เมื่อเพาะไปแล้ว 12-15 วัน และเก็บเห็ดได้นานประมาณ 2-3 เดือน ซึ่งเหมาะสำหรับจะเพาะไว้รับประทานภายในครอบครัว เมื่อเพาะเห็ดได้แล้วผู้เขียนขอแนะนำการประกอบอาหารจากเห็ดฟางให้คุณแม่บ้านได้ทราบสัก 2 อย่าง

สูตรเห็ด

เครื่องปรุง เห็ดฟาง 1/2 ก.ก. หอมใหญ่ 2 หัว มันฝรั่ง 2 หัว มะเขือเทศสีดา 5 ผล ถั่วลันเตา 1 ซีด แป้งสาลี 2 ช้อนโต๊ะ ซอสแม็กกี้ 2 ช้อนโต๊ะ พริกไทย 1 ช้อนชา ซอสมะเขือเทศ 2 ช้อนโต๊ะ เนย 2 ช้อนโต๊ะ

วิธีทำ เห็ดฟางล้างให้สะอาดทั้งคอก หอมใหญ่ปอกเปลือกล้างให้สะอาดหันตามยาว มะเขือเทศล้างให้สะอาดเด็ดขั้วออก ถั่วลันเตาล้างให้สะอาด ลอกเปลือกออกให้หมด มันฝรั่งปอกเปลือกล้างให้สะอาดแล้วผ่าสี่

ตั้งน้ำให้เดือด เอามันฝรั่งต้มพอสุก เอาเนยใส่กระทะตั้งไฟพอละลาย ใส่หอมลงผัดพอสุก เเทลงในมันฝรั่งที่ต้มไว้ แล้วใส่เห็ดและผักต่าง ๆ ลงพอผักสุกใส่ซอสแม็กกี้ ซอสมะเขือเทศ เกลือ พริกไทย แล้วละลายแป้งสาลีใส่พอข้นเล็กน้อย จิมรสตามชอบ ยกลง

พายเห็ดฟาง

ส่วนผสมแป้ง แป้งสาลี 2 ถ้วย เนยสด 1/2 แท่ง เกลือป่น 1/4 ช้อนชา น้ำตาลป่น 1 ช้อนโต๊ะ น้ำเย็นเล็กน้อย

วิธีทำ ร่อนแป้ง เกลือ น้ำตาล 3 ครั้ง เอาเนยใส่ ใช้ส้อมกดไปมาให้แป้งกับเนยเข้ากัน ถ้าแห้งไปพรมน้ำเย็นเล็กน้อย แล้วรวมให้เป็นก้อนเดียวกัน

เอาแป้งออกจากตู้เย็น แล้วคลึงให้เป็นแผ่นหนาขนาด $1/8$ นิ้ว แล้วกรุลงในพิมพ์รีบ ๆ ตักใส่ใส่ เอาแป้งปิดหน้านำเข้าเตาอบ อบให้เหลืองประมาณ 20 นาที เอาออกจากเตาอบก็รับประทานได้

ส่วนผสมไส้ เค้ดต้มสุกสับหยาบ ๆ 2 ถ้วย เกลือป่น $1/2$ ช้อนชา พริกไทย $1/2$ ช้อนชา หอมใหญ่สับละเอียด $1/4$ ถ้วย ถั่วฝักยาวหั่นเล็ก ๆ $1/4$ ถ้วย แป้งสาลี 1 ช้อนโต๊ะ เนย 2 ช้อนโต๊ะ นมสด $1/2$ ถ้วย

วิธีทำ เอาเนยใส่กระทะตั้งไฟพอละลายเอาหัวหอมลงผัด พอหอมใส่แป้งสาลี ผัดให้ทั่วใส่เค้ดและนมสดผัดให้ทั่ว ปรงรสด้วยเกลือ พริกไทย ชิมรสตามชอบ ผัดให้แห้ง ยกลงทิ้งไว้ให้เย็น ตักใส่ในแป้งพายได้

5. บทความประเภทปลุกใจ หรือโหม่น้าวใจให้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง

มีวิธีเขียน 2 แบบคือ เขียนตรงไปตรงมา หรือเขียนในเชิงอุปมาอุปไมย ดังกล่าวเปรียบเทียบให้สัมพันธ์ไปถึงเหตุการณ์หนึ่ง ข้อความทั้งเรื่องอาจแทนความคิดเห็นอย่างใดอย่างหนึ่งที่ยูเขียนต้องการจะแสดงให้ผู้อ่านทราบ แต่ผู้อ่านส่วนใหญ่มักทราบและเข้าใจว่าหมายถึงผู้ใด เรื่องที่เขียนเป็นเรื่องที่ให้แง่คิดทั่ว ๆ ไป หรือเฉพาะเจาะจงเรื่องใดเรื่องหนึ่ง, เช่นการประหยัด แง่คิดด้านจริยธรรมความประพฤติ แง่คิดในการรักษาบ้านเมือง

บทความประเภทนี้มีอิทธิพลทางด้านจิตวิทยาสังคมและมีอิทธิพล ก่อความเคลื่อนไหวทางการเมือง บางครั้งเกิดปฏิกิริยารุนแรง เช่น เหตุการณ์ "14 ตุลา" และ "6 ตุลา" เป็นผลให้เกิดปฏิวัติและเปลี่ยนแปลงรัฐบาล บทความประเภทนี้มีจิตวิทยาทางการใช้ภาษาสูงกว่าบทความปลุกใจอื่น ๆ เพราะสามารถกำหนดให้ผู้ที่อยู่ในวัยศึกษาส่วนมากคล้อยตามและหลงเชื่ออย่างจริงจัง ในการเขียนให้ถ้อยคำเผ็ดร้อน รุนแรง บางครั้งก่อให้เกิดความเห็นใจ หรือเกลียดชัง มีผลต่อการโฆษณาชวนเชื่อให้หลงผิดในเรื่องอุดมการณ์ทางการเมือง มีวิธีการเสนอบทความแปลก ๆ เช่น บทความแผนปลิว บทความกำแพง ฯลฯ

ตัวอย่างบทความปลุกใจ ประเทบทความแผ่นดินไหว

กรุงเทพมหานคร

30 กันยายน 2520

กราบเรียน พ่อแม่พี่น้อง ประชาชนไทย เพื่อนเขาวชน นักเรียน นักศึกษาที่เคารพ

ในโอกาสครบรอบปีของเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 พวกเราขอส่งใจรำลึก และไว้อาลัยแก่ผู้รักชาติ รักประชาธิปไตยที่เสียชีวิตในเหตุการณ์สยดสยองวันนั้นทุกท่าน รวมทั้งขอแสดงความเสียใจมายังญาติมิตร ของทุกท่าน

ตลอด 1 ปีที่ผ่านมาพวกเราถูกจับกุมคุมขังในซอมหาฉกรรจ์เป็นจำเลยคดี 6 ตุลา พ่อแม่พี่น้องใคร่ครุณา มาเยี่ยมเยียน ส่งจดหมาย ฯลฯ ให้ความอบอุ่นและกำลังใจ แก่พวกเราอย่างมาก บางท่านแสดงความห่วงใยพวกเราว่ากับถูกหลานของท่านเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการต้อนรับอย่างอบอุ่นของพ่อแม่พี่น้องหลายพันคนหน้ากระทรวงกลาโหมเมื่อวันที่ 5 กันยายน พวกเราซาบซึ้งในความห่วงใยของทุกท่าน ความกรุณา เมตตา เอาใจใส่จากท่านทั้งหลายยิ่งทำให้เราปรารถนาจะอุทิศชีวิตและเลือดเนื้อ รับใช้พ่อแม่พี่น้อง ประชาชนไทยให้สมกับพระคุณท่านทั้งหลายอย่างสูงสุดมาในโอกาสครบรอบ 1 ปีของวันที่ 6 ตุลาคม 2519 นี้.

เวลาผ่านมารอบ 1 ปีแล้ว แต่สิ่งที่เราได้รับเมื่อปีก่อนยังไม่เลื่อนไปจากความทรงจำแม่แต่น้อย ความจริงที่ไม่มีโอกาสแสดงออกยังฝังใจพวกเราอยู่ทุกนาที บางครั้งเมื่อพวกเราถูกนำตัวไปศาล ต้องผ่านสนามหลวง และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หน้าตาเอ๋อล้นออกมาอย่างไม่รู้ตัว ซ่อนอารมณ์หลายข้อที่ถูกกล่าวหาทำให้พวกเรารู้สึกผิดตามข้อกล่าวหาเหล่านั้นเลย พวกเรากลับรู้สึกผิดที่ไม่สามารถช่วยเพื่อนของเราที่นอนรับกระสุนล้มตายลงทีละคนต่อหน้าต่อตาได้ พวกเราเสียใจที่คำร้องขอให้หยุดยิงของคนนับพันถูกปฏิเสธ กลับได้รับความสยดสยองที่สุดในชีวิตของพวกเขา จนแทบไม่เชื่อสายตาว่า เหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นในเมืองสยามแห่งพระพุทธศาสนา

แม้ว่าเราจะถูกจับและถูกนำตัวขึ้นศาลทหารที่พิพากษาโดยคณะทหาร ไม่สามารถมีทนายและไม่สามารถอุทธรณ์ฎีกาได้ แต่พวกเราเชื่อมั่นว่าความจริงย่อมปรากฏขึ้นสักวันหนึ่ง พวกเราเชื่อว่าพ่อแม่พี่น้องทั้งหลายเข้าใจประชาธิปไตยเป็นอย่างดีและรักความยุติธรรมคงยืนยันแทนพวกเราได้ว่าพวกเราเป็นผู้บริสุทธิ์ ฉะนั้นเราเชื่อมั่นว่าผู้รักความจริงรักความยุติธรรมย่อมปรารถนาจะเห็นพวกเรากลับสู่อ้อมอกของคุณพ่อคุณแม่ ในฐานะผู้บริสุทธิ์โดยเร็ววันที่สุด พวกเราในสภาพที่ถูกคุมขังอยู่ในคุกที่พ่อแม่พี่น้องทุกท่านคงทราบที่อยู่แล้วว่ามีสภาพเป็นอย่างไร แต่ขอมั่นใจเถิดว่าความยากลำบากมากนักน้อยเพียงใดก็ไม่อาจเปลี่ยนแปลงความรักชาติรักประชาธิปไตยของเราได้ ทุกวันนี้เราปรารถนา "อิสรภาพ" เพื่อจะอุทิศตนทำประโยชน์สร้างสรรค์ประชาธิปไตยทดแทนบุญคุณของคุณแม่พี่น้องทุกท่าน

อย่างไรก็ตามความปรารถนาสุดยอดของพวกเราก็คือ ปรารถนาให้พ่อแม่พี่น้องประชาชนไทยทุกคนมีชีวิตที่ดีขึ้น อยู่ได้กินดีไม่มีการเบียดเบียนเอารัดเอาเปรียบ กับชีวิตที่ดีกว่าจะเกิดขึ้นได้เฉพาะในสังคมที่เป็นธรรมเป็นประชาธิปไตยเท่านั้น พวกเราปรารถนาและขออวยพรให้พ่อแม่พี่น้องทุกท่านได้รับประชาธิปไตยสมความตั้งใจ-ในเวลาอันใกล้นี้ และช่วยกันดำรงรักษาไว้ซึ่งชีวิตของเราทุกคน

ด้วยความเชื่อมั่นในประชาชน (จำเลยคดี 6 ตุลา)

6. บทความประเภทรายงานผลการท่องเที่ยวเดินทาง

เนื้อเรื่องนอกจากจะกล่าวถึงเรื่องการเดินทางแล้ว ยังแทรกเกร็ดต่าง ๆ เกี่ยวกับการเดินทาง เช่น ข้อผิดพลาดบางสิ่งบางอย่าง ข้อเสนอแนะเพื่อความสะดวกสบาย อาจแนะนำเกี่ยวกับการเตรียมตัวเดินทาง สถานที่น่าท่องเที่ยว แสดงข้อคิดเห็นหรือชี้แนะถึงสถานที่ควรไปและไม่ควรไป เท่ากับเป็นการแนะแนวให้ประสบการณ์แก่ผู้อ่านที่จะเสี่ยงด้วยตัวเอง บทความประเภทนี้ได้ทั้งความรู้และความบันเทิง

ตัวอย่างบทความประเภทรายงานผลการท่องเที่ยว

¹ ศศิวิมล, ศศิวิมลท่องเที่ยว (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ดวงตา, 2520), หน้า 442-451.

สวีตเมืองเศรษฐี

คนที่แท้จริง ๆ เมื่อถึงหน้าหนาวก็จะต้องขึ้นไปถือสีกันบนภูเขาเมืองสวีต
จะเป็นภูเขาแอลป์หรืออย่างไรก็ไม่ทราบได้ รู้แต่ว่าเมื่อกลับจากถือสีกี ถ้าจะให้แท้จริง
จะต้องมีใบหน้าสีแพนระเรื่อ ปลายจมูกแดงนิก ๆ พอให้ดูคนเขารู้ว่านี่ฉันไปถือสีกินระยะ ไม่
ใช้ทำงานเป็นเสมียนงก ๆ อยู่ชั่วนาตาปี.. อย่างหลอน

ก้าวแรกที่เหยียบสนามบินเมืองเจนีวา ก็ดูเหมือนว่าอะไร ๆ รอบตัว มันจะทรู
แกมราวไปหมดสิ้น อุปาทานที่ว่าเมืองสวีตเป็นเมืองคนรวย เพราะฉะนั้นก็ควรจจะรวยไป
ทั้งแกสนามบินเลขที่เดียว

พอลงจากกระโดเรือบินเดิน 2 ก้าวก็เข้าไปในอาคารกระจกที่เป็นรูปวงกลม
แล้วเดินลงอุโมงค์เป็นขอมคำคินไปโผล่ที่อาคารอีกแห่งหนึ่ง ระยะเวลาที่เดินก็ออกจะยาวสักหน่อย
แต่ก็ยังคิดว่าเดินผ่านแรงบนลานบินให้ลมพัดหัวล้านเปิด อันเป็นการทอนเสน่ห์ซึ่งปรุงแต่ง
ไว้แล้วคิดดีตั้งแต่ก่อนลงจากเครื่องบินอย่างแรง

บรรยากาศโดยทั่ว ๆ ไป ของเมืองเจนีวาดูสงบร่มเย็นอย่างไม่น่าจะเป็น ถนน
หนทางก็ดูไม่ค่อยจะมีรถรา รถประจำทางคันโต ๆ ขึ้นไปก็แสนจะว่าง ไม่ต้องรีบแย่งเก้าอี้
คนตรีก็ขยับขยับเหมือนรถเมย์บ้านเรา เด็กกระเป๋าสาวกระป๋องไม่มีประจำรถให้ยุ่งยาก
หากแต่คนโดยสารจะต้องหยอดสตางค์ซื้อตั๋วตามที่ชายตัวอัคนิมิตที่มีอยู่ตามป้ายรถทั่วไป
ใครจะไปแค่นั้นก็ซื้อตั๋วตามระยะราคาที่มีบอกเอาไว้ นาน ๆ จึงจะมีนายตรวจแก่ ๆ ขึ้น
มาตรวจตั๋วกันเสียที ถ้าไปตรวจเจอคนโกงแบบเสียเงินน้อยแต่ได้บุญมากเข้า ก็จะถูกปรับ
จนแทบหมดตัว ดังนั้นจึงไม่มีใครกล้าเสี่ยงโกงเงินเพียงเล็กน้อย เพราะไม่คุ้มกับค่าปรับ
อันมหาศาล แถมอับอายขายหน้าผู้คนที่ไปอีกช้านาน

สวีตเป็นเมืองนาฬิกา ร้านขายนาฬิกาอย่างแพงหูฉี่ใหม่ จึงมีอยู่ที่เมือง
เจนีวาเป็นแถวแนว เศรษฐีเมืองไทยจึงยกขบวนกันเข้าไปในร้านของปลาตะเพิลลิป ซึ่ง
นาฬิกาแต่ละเส้นแต่ละสาย อย่างขี้หมูขี้หมาที่สุดก็ราคาเป็นหมื่นเป็นแสน ถ้าไม่มีเงินเป็น
สองไชยจริง ๆ แล้วยิ่งคงได้แต่ยืนคอม ๆ มอง ๆ อยู่หนาร้าน แล้วยกกลับบ้านไปดูนาฬิกา
อย่างที่เขาส่งกะบะชายที่ท้องสนามหลวง ทบยุงที่ลานชาด หรือไม้ก็เครื่องในรวงกราว

ภายในร้านของปลาตะเพิลลิป ตกแต่งด้วยสีด่างกับสีทองอย่างโบร่ำโบราณ พื้น
ก็ปูพรมหนานุ่ม หอยโคมระย้าสว่างไสว พอเข้าไปก็จะมีพนักงานชายหน้าตาภูมิธูณ
เขามาโค้งนินทน้อย พลันสายตาก็สำรวจปราดตั้งแต่หัวจรดเท้า เพราะเห็นสารรูปแล้วก็
ไม่แน่ใจด้วยกะเรือกะรังหัวดุงกระคายเหมือนกันจะมาปล้นเขาไม่มีผิด อย่างไรก็ตาม
หลังจากที่ได้เข้าไปดูเล่นกันคนละสี่ห้าหาเรือนแล้ว ปรากฏว่าเขากลับออกไปคนชายโค้งให้
เสียหัวเกือบติดพื้น แสดงว่าคนขายนาฬิกาที่สวีตหรือแขกชายผ้าที่พาหุรัด มันก็ปาน ๆ กัน

นาฬิกาที่เขาว่าดีวิเศษนั้น มักจะมีเรือนบางเฉียบเหมือนแผ่นกระดาษ ถ้าเป็นของ
ผู้หญิงก็ล้วนแล้วด้วยเพชรพลอย และทับทิม หรืออัญมณีอันมีค่าประดับประดาอยู่ตาม
ตัวเลข เข็ม หรือไม้กรอบ ๆ เรือน ส่วนของผู้ชายยิ่งเก๋หนักขอเขาไปอีกเพราะสายทำ
ด้วยหนังตะเข้ หรือตะกวดสีเขี้ยวจี้ บางเรือนที่ทันสมัยจัด ๆ ไม่มีเข็มด้วยซ้ำ มีแต่คิง
อะไร 2 อันเล็ก ๆ หรือบางทีก็ไม่มีเข็ม แต่ไม่มีตัวเลข ให้คนดูกะเวลาคร่าว ๆ เอาเอง
โดยใบทองพิถีพิถันกับเวลาดำเวลาใหม่กมายนัก แสดงว่าผู้กานาฬิกาเอาไว้สำหรับเป็นเครื่อง
ประดับจริง ๆ เรื่องเลขนาฬิกาที่เป็นเรื่องอันตบรวงลงไป

ความจริงดู ๆ นาฬิกาเศรษฐีเหล่านี้แล้ว ก็ไม่น่าจะแพงมโหฬาร รูปพรรณสัณฐาน
ก็คล้าย ๆ นาฬิกาธรรมดาทั่ว ๆ ไป ไม่ได้มีเขี้ยววงอะไรงอกออกมาเป็นพิเศษ แต่คนที่เขา
เคยดูเคยใช้ เขาวาเวลาผูกแล้วรัศมีมันจับข้อมือ ดูเรื่องรองอย่างไรชอบกล

นอกจากขายนาฬิกาแล้ว ร้านแพง ๆ เหล่านี้ก็ยังมีขายไลท์เตอร์ หรือไฟแช็ค
กระดุม เข็มกลัดเน็คไทซึ่งทำเขาสุดกัน ร้านหรูชื่อร้านGUBELIN คนสวีตอ่าน กุมเลอะ

ขายนานาฬิกา ชายเพชร ร้าน ๆ นี้จะเปิดณะเพงะเมืองมหาเศรษฐีจริง ๆ ที่อังกฤษเองยัง
ไม่มีแต่กลับมามีที่สวิส... หรือจะลองไปเยี่ยม ๆ มอง ๆ ที่ร้าน คาคเทียร์
แคเดินย่านหนาราน แสงเพชรก็หอมมาแยงดูกะตาไม่หวาดไหว

ผู้ยิ่งใหญ่ในวงการแฟชั่นของโลก ก็จะถูกกันยกขบวนมาเปิดร้านที่นั่นทั้งหมด เช่น
เอมิลิโอ ปุชชี อีฟว์ คีออร์ เซลิน กาค์แดง เป็นต้น เดินถัดจากร้านของกาค์แดงไปก็จะ
เจอร้านอาหารชื่อ "โมเวนบิก" เป็นร้านลือชื่อในเรื่องสะเทก ท่านองว่าอร่อยที่สุดใน
โลก เอาใส่ปากเข้าก็ไม่ท้องเคี้ยว เพราะละลายไปเอง เหมือนกับกินไอติมไม่มีขีด ร้าน
โมเวนบิกนี้มีสองร้าน อยู่คนละฝั่งทะเลสาบ ใครไปใครมาก็จะต้องมากินสะเทกร้านนี้ ทั้ง
พวกวัยรุ่นก็ชอบมานั่งกินไอติมสบตากันดูสบตากันมา เพราะไอติมที่นี้ด้วยใหญ่เบาเริ่ม มีให้
เลือกสารพันชนิด ล้วนแหวนแสบใสทั้งสิ้น

หรือจะไปกินไนต์ฟองดู ที่ทางแถบเมืองเกาซึ่งว่าลือกันว่า นายกรัฐมนตรีคน
ปัจจุบันของเราท่านชอบไปกิน ร้านจีนร้านนี้มีชื่อยาวเพื่อยว่า "โอเมชเคทัว บองเนทัว"
เป็นร้านเล็ก ๆ เกา ๆ มีคนเสิร์ฟเป็นหนุ่มสเปนท่าทางกุดักจอบ หน้าตาของไนต์ฟองดู
ก็เหมือนกับสุกียากี้ อย่างชนิดมีหยงโล้วเคียด ๆ มาให้ลวกเนื้อเอาเองนั่นเอง จะเอาเนื้อ
กุง หมู ปู ไก่ อะไรก็ว่าไป ผิดแต่ว่าเขาไม่ใช่แกสมาตั้งทั้งดั่ง และมีทอสายระโยงระยาง
ให้คนกินหวาดเสียว ว่าวันคืนนี้คืออาจจะระเบิดตูมขึ้นมาทั้งร้าน แต่ที่นี้เขาใช้ถาดนรรมดา ๆ
พอ ไซ้มันซักจะรา ๆ ก็เอาถาดแดง ๆ มาเติมให้เสียวที่ คนกินก็เหงื่อออกเหงื่อแตก ความ
งามที่ประจกแต่งเอาไว้นั้นทาบกับปลาสนาการ ไปกับเจ้าไนต์ฟองดูสิ้น

อาหารชั้นชื่อของสวิส ดูเหมือนจะเป็นฟองดู ฟองดูมี 2 ชนิดคือ "ฟองดู บูสก
กินยอง" และ "ฟองดู ฟโร มาจ" คือฟองดูเนยแข็งนั่นเอง ร้านเกาแก่ที่คนแน่นชนิดทุก
โต๊ะ ชื่อร้าน "อาค มา เอตเตอะ" นอกจากนี้ก็มีร้านอาหารดี ๆ อีกมากมาย จาระไน
ไม่ไหวเพราะตั้งที่ทราบกันอยู่แล้วว่ากับข้าวและขนมของสวิส เป็นกับข้าวที่มีการปรุงและ
รสชาติอยู่ในอันดับหนึ่งในบรรดาอาหารการกินของพวกเขาฝรั่งทั้งหลาย

เมืองเจนีวาตั้งอยู่ริมทะเลสาบชื่อ LEMAN หรือเลอแม็ง อีกฝั่งหนึ่งเป็นฝรั่งเศส มีเมืองที่บรรดาเศรษฐีนิยมข้ามไปเล่นการพนันกัน คือเมือง อาเวียง AVIAN ส่วนทางฝั่งสวิสก็มีเมืองเจนีวา โดซาน และมงเคอร์เป็นอาทิ ในเมืองเจนีวาแบ่งออกเป็นเมืองเก่าเมืองใหม่ โดยมีทะเลสาบเลอแม็งแล่นผ่ากลาง ริมทะเลด้านเมืองใหม่จะเป็น มารีน่า คือที่จอดเรือ เศรษฐีเรือยอร์ชก็จะพากันเอาเรือมาจอดเพื่อจะออกไปล่องในทะเลสาบได้สะดวกคาย

ริมทะเลสาบเป็นส่วนร่มรื่น มีต้นไม้ใหญ่ปลูกอยู่เป็นระยะ มีระเบียบกันริมตลอด เพื่อไม่ให้คนแซ่กระเริงหลงตกลงไปในทะเลสาบได้ง่าย ๆ ในน้ำก็จะมีหงส์และนกน้ำต่าง ๆ ว่ายกันสลอน หงส์เหล่านี้เป็นสมบัติของคนสวิสทุก ๆ คน จึงไม่มีใครคิดอ่านที่จะเอาถุงพลาสติกหรือจุกฝาน้ำอัดลมโยนลงไปให้หงส์กินแล้วตึกคอตาย บรรดาหงส์และนกน้ำทั้งหลายจึงออกดูออกหลานตัวเล็กตัวน้อย ว่ายน้ำตามกันแมร์ริก ๆ น่ารักยิ่งนัก

พอตกค่ำยามเย็น ผู้คนก็จะพากันออกเดินรับลมเย็นริมทะเลสาบ รถคันงาม ๆ ก็ออกแล่นฉวัดเฉวียน ถ้าคุณสาวคนใดประสบความสำเร็จก็อาจจะมีรถสปอร์ตอิตาลีเดินคันงามแล่นมาจอดก็อยู่แทบเท้า... แต่ถ้ามลายเป็นตาแก่พันหลงออกแง่กลงมาจากรถละก็จงรีบหาพุดฝรั่งเสสไม่ได้ เงอะงะ ๆ ให้เวียนหัวสั๊กพักตาแก่ก็จจะราขอไปเอง แต่ถ้าเป็นหนุ่มหน้าตาเซ็กซี่ก็จงรีบ ...ฮาวะ...เซอวี..." ไปโดยพลัน รับรองว่าจะไม่มีผิกหวังเป็นอันขาด

ภาษาฝรั่งเศสเป็นภาษาที่ใช้กันในเมืองเจนีวา คนสวิสทุกคนพูดฝรั่งเศสปรอ แต่คนสวิสที่เมืองซูริค กลับพูดเยอรมันกันทั้งเมือง ทกลงสวิสจึงกลายเป็นเมืองนานาชาติ ผู้คนหลายชาติหลายภาษา พากันมาใช้ชีวิตสุขสำราญอยู่ในสวิส เช่นที่เจนีวา แต่มีข้อแม้ว่าจะต้องเป็นเศรษฐีมหาเศรษฐี เช่น คาราหนิง นักเขียน นักการเมือง ผู้นำของโลก ถ้าแก่จริงแล้วก็ต้องมีบ้านอยู่ริมทะเลสาบที่เจนีวา ปีหนึ่งก็มาพักสัก 1 หน นอกนั้น ก็ปิดเอาไว้ให้คนใช้ดูแล ไม่ใช่จกตัวไม่อยู่ก็เปิดให้คนเช่าทำอาเริ่มอย่างเศรษฐีกำมะลอทั่วไป

นอกจากจะมีบ้านพักม่อตังไว้ในสวิสแล้ว ถ้าจะให้ครบ ก็ต้องมีเงินฝากตั้งไว้ในธนาคารเมืองสวิสสัก 2 - 3 พันล้าน พอแก่ชวย เอาไว้จับจ่ายตั้งใช้เล่นเมื่อเวลาที่พักม่อ ของแพง ๆ เช่นจำพวกเสื้อเฟอร์ เสื้อขนมิงค์ อะไรที่ตี ๆ มักจะมีสวิสเป็นศูนย์กลาง สรุปแล้วไม่รู้จะเล่าอะไรเกี่ยวกับเมืองเจนีวาให้สนุกสนานเพราะทุกอย่างหายไปหมด สะดวกสบาย สะอาดสะอ้านและเงียบเชียบ เดินไปตามถนนจะหาซื้อหมาสี่ก่อง หรือเศษขยะผงไม่สักนิดก็ไม่มี

นั่งรถไฟจากเจนีวาไปเบิร์นก็เหมือนนั่งอยู่ในโรงพยาบาล เพราะสะอาดไปหมดไม่ว่า เบาะ พ้น ขอบหน้าต่าง ๆ ห้องน้ำ ฯลฯ จะหาคราบโคลนข้อตำหนิเอาไว้มานินทา สู้กันฟังเล่นก็ไม่พบ มองออกไปนอกหน้าต่างรถไฟเผื่อจะมีบ้านคนจนคนยาก อย่างเอาเศษไม้เศษกระดากมาปะ ๆ อย่างในอิตาลี ก็หาไม่เห็น หรือว่าที่สวิสไม่มีคนจน ทุกคนรวยเท่ากันหมด ยิ่งพวกคนงานที่ขนขยะ ล้างส้วม หรือไต่กระไคขึ้นไปเช็คขี้ผึ้งตามตึกสูง ๆ นั้นแหละตัวดี เขาว่าพอเสร็จงานตอนเย็น พี่แกก็ลอกคราบชุดกรรมกรออก เดินไปซื้อรถเก๋งคันยาวเท่าบ้าน โกหลูเสียยิ่งกว่าอาเสียบ้านเราเป็นไหน ๆ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

7. บทความวิจารณ์ เป็นที่นิยมแพร่หลายทั้งหนังสือพิมพ์รายวัน รายสัปดาห์ และนิตยสาร วารสาร รายปักษ์ รายเดือน ซึ่งมักนิยมวิจารณ์เหตุการณ์บ้านเมืองทั้งในประเทศและต่างประเทศ วิจารณ์เศรษฐกิจ การศึกษา วรรณกรรม กีฬา ภาพยนตร์ ฯลฯ บทความประเภทนี้จะต้องพิจารณาข้อเท็จจริง ลักษณะและคุณสมบัติของสิ่งที่จะวิจารณ์อย่างถ่วงถ่วง แล้ววิจารณ์โดยอาศัยหลักวิชาหรือเหตุผลจากข้อเท็จจริงตัดสิน และแบ่งบทความวิจารณ์ตามจุดประสงค์ของการวิจารณ์ได้ ดังนี้

7.1 บทความวิจารณ์ข่าว คือการนำข่าวสื่อมวลชนเสนอไปแล้วนั้นมาวิเคราะห์ จะต้องเป็นข่าวที่ก่อให้เกิดปัญหาขึ้นในกลุ่มชนทั้งที่เป็นปัญหาส่วนรวมและส่วนบุคคล เช่น ข่าวโจรผู้ร้าย การประท้วงรัฐบาล ข่าวต่างประเทศ ข่าวกีฬา ข่าวบันเทิง ฯลฯ โดยผู้เขียนจะต้อง

1 ศึกษาข้อมูลและที่มาของข่าว ติดตามเนื้อหาข่าวในกรณีที่เกิดคดีข้อพิพาท ศึกษาว่าข่าวจบลงอย่างไร ลึกลับที่ใคร ผลดีและผลเสียตกอยู่กับใคร

2 นำข่าวนั้นมาวิจารณ์ แสดงความคิดเห็นของคนว่าควรไม่ควรอย่างไร ชี้แจงข้อดี ข้อเสียของการปฏิบัติตามคำแนะนำนั้น หรือเสนอแนะทางออกที่ดีไว้ด้วย

7.1 ตัวอย่างบทความวิจารณ์ข่าว¹

ข่าวไกลนา

คนอิสราเอลเขามักทำอะไรกันด้วยความแค้นเคี้ยว นำคูอยู่เสมอ

รัฐมนตรีอิสราเอลคนหนึ่งชื่อนายอวารราม โอเฟอร์ ถูกคนกล่าวหาว่าคดโกงทุจริต และรับสินบน เลยยิงตัวตายมันเสียในรถยนต์อย่างนั้นแหละ ก่อนจะฆ่าตัวตายก็เขียน

¹ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช, "ข่าวไกลนา" สยามรัฐ (6 มกราคม 2520):3

หนังสือถึงนายราบิน นายกรัฐมนตรีอิสราเอล ปฏิเสธข้อกล่าวหาทุกกรณี และยืนยันว่าตนบริสุทธิ์

เขาเขียนในหนังสือลาตายนั้นว่า "ผมถูกทรมาณ เลือดผมได้ออกแล้ว ผมถูกกล่าวหาโดยไม่มีมูลความจริง ผมไม่มีกำลังเหลืออีกต่อไป ผมไม่เห็นทางว่าจะอยู่ต่อไปอย่างไรได้ ถึงแม้จะมีการพิสูจน์ได้ว่าผมเป็นผู้บริสุทธิ์" ความจริงเรื่องไม่ได้เกิดขึ้นตอนที่นายอวาราม โอเฟอร์ เป็นรัฐมนตรี แต่เกิดขึ้นตอนที่นายโอเฟอร์เป็นผู้จัดการบริษัทขายที่ดิน เพื่อของนายโอเฟอร์ชื่อ นายยาคลีน เป็นผู้บริหารทุนรักษาดูป่วยไข้ของสหภาพแรงงาน นายยาคลีนถูกตำรวจจับเมื่อปีกลายนี้เกี่ยวกับการซื้อที่ดินจากบริษัทของนายโอเฟอร์ ในข้อหาว่าคดโกงทุจริตและกินสินบน ต่อมานายโอเฟอร์ได้เป็นรัฐมนตรีในรัฐบาลพรรคแรงงานของนายราบิน ซึ่งได้ประกาศยุบสภาผู้แทนราษฎรให้มีการเลือกตั้งใหม่ในเร็ว ๆ นี้

เพราะจะมีการเลือกตั้ง การสาคโคสนใส่กันก็เกิดขึ้น ก็แบบเดียวกันทั้งนั้นแหละครับ ไม่ว่าจะเป็นอิสราเอล หรือเมืองไทย พรรคฝ่ายค้านก็โจมตีว่านายโอเฟอร์เกี่ยวข้องกับกรณีทุจริตของนายยาคลีน จึงควรจะถูกจับตัวไปสอบสวนด้วย

ต่อมาหนังสือพิมพ์ก็จับเอาเรื่องนี้ไปเป็นข่าวใหญ่ และลงทั้งข่าวและบทความที่ทำให้คนทั่วไปเข้าใจว่านายโอเฟอร์ทุจริตคดโกงจริง ถึงกับเรียกกรณีของนายโอเฟอร์ว่าเป็นคดีออคเตอร์เกกของอิสราเอลไปเลย เมื่อกระพือข่าวกันเรื่อยไป คนก็เชื่อมากขึ้น

เพราะธรรมชาติของมนุษย์นั้นไม่เชื่ออะไรที่มีเหตุผลสักแต่ว่าใครมีแรงพุดให้เข้าหูอยู่ด้วยเรื่องเดียวกันทุกวัน ๆ ในที่สุด คนก็ต้องเชื่อเรื่องนั้น ไม่ช้าแต่ชาวบ้านทั่วไปเท่านั้นที่เชื่อว่านายโอเฟอร์ คอรัปชั่น แม้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมอิสราเอล ซึ่งอยู่ในคณะรัฐบาลด้วยกัน ก็เริ่มเอนเอียงถึงกับยกเรื่องนายโอเฟอร์ ขึ้นพุดกันในพรรค

ฝ่ายค้านก็เรียกร้องในสภาให้มีการสอบสวนนายโอเฟอร์ นายกรัฐมนตรีราบิน ก็ปรึกษากับที่ปรึกษานายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี คนสำคัญอีกบางคน เรื่องที่จะสอบสวนรัฐมนตรี

โอเพอร์ และเพื่อประโยชน์ในการเลือกตั้งที่จะมีขึ้นในเร็ว ๆ นี้ นายกรัฐมนตรีรามินก็ ทำท่าว่าจะให้ตำรวจเอาตัวนายโอเพอร์ไปสอบสวนจริง ๆ ว่ากันว่าเพื่อทำให้ภาพพจน์ ของพรรคแรงงานซึ่งเป็นพรรครัฐบาลดีขึ้น ผู้เลือกตั้งจะได้เห็นว่า พรรครัฐบาลนั้นซื่อ ตรง ไม่ลุ่มหน้าปะจุมุก นิ้วไหนร้ายก็ตัดนิ้วนั้น ถึงคนนั้นจะเป็นรัฐมนตรีก็ไม่ไว้หน้า

ทุกคนตรง ๆ ก็เห็นจะคงพูดว่า ไหน ๆ ชื่อเสียงของนายโอเพอร์ก็เฝ้าไป แล้ว เพราะฝ่ายตรงข้ามเป็นผู้ทำ พรรคของนายโอเพอร์เองก็จะฉวยโอกาส เอาเรื่อง ของนายโอเพอร์นั่นเอง เป็นเครื่องมือหาเสียง แทนที่จะช่วยป้องกัน ช่วยแก้ไขให้มีการ พิสูจน์กันให้แน่ชัดว่านายโอเพอร์ ไม่ได้ฉ้อโกงตามที่มีคนกล่าวหา

กลายเป็นว่า นิ้วไหนถึงจะไม่แน่นว่าร้ายจริง แต่มีคนพูดว่าร้ายก็จะตัดนิ้วนั้นทิ้ง เพื่อเอาใจคน เป็นธรรมชาติของนักการเมือง ที่จะฆ่าเพื่อนได้อย่างเลือกเย็น เพื่อผลทาง การเมืองของตนเอง ว่างั้นเถิด นายโอเพอร์โดนเข้าอย่างนี้ก็ทนไม่ไหว ยิ่งตัวตายเสีย ให้มันรู้แล้วรื้ออกไป และก็เป็นอย่างที่นายโอเพอร์เขียนไว้ในจดหมายลาตาย

คนเราลงถูกประณามว่าคดโกงทุจริตหรือเลวทรามอย่างไรแล้ว ถึงจะพิสูจน์ได้ ว่าตนเองบริสุทธิ์ ก็ยังมีมลทิน หากใจแข็งหนอยก็อยู่มันไปอย่างมอมแมมอย่างนั้นแหละ แต่ถ้าใจอ่อน ติวบางก็อยู่ไม่ได้ นายโอเพอร์ไม่ได้นับถือพระพุทธศาสนา เลยไม่รู้จัก พระพุทธภาษิตว่า "นตฺถิ โลเก อนินฺหิตโก" แปลว่า ไม่มีอะไรในโลกที่ไม่ถูกนิโทษ และเมื่ออ่านภาษาไทยไม่ออกก็เลยไม่เคยอ่านที่สุนทรภู่เขียนไว้ว่า "แค้นค้พระปฎิมา ยัง ราคิน คนเคินคินหรือจะพนคนนินทา"

พูดง่าย ๆ ว่า นายโอเพอร์ ไม่ได้อยู่เมืองไทย ถ้าอยู่เมืองไทยก็คงไม่ตาย และอาจมีคนกราบไหว้นับถือมากก็ได้ อย่างไรก็ตาม เมื่อนายโอเพอร์ตายไปแล้ว ความ ผิดก็ตกอยู่กับหนังสือพิมพ์ ในงานศพนายโอเพอร์ บุตรชายคนหนึ่งของนายโอเพอร์ชี้หน้า คำนึกชาวหนังสือพิมพ์ว่า "พวกมึงคนหนังสือพิมพ์นี้แหละฆ่าเขา"

ผู้แทนราษฎรฝ่ายค้านอีกคนหนึ่งซึ่งคงจะได้โจมตีนายโอเพอร์มามาก แต่พอนาย โอเพอร์ตายแล้ว กลับกล่าวว่า "เรื่องนี้จะถือได้ว่าเป็นสัญญาณอันร้ายสำหรับพวกเรา

ทั้งหมด

อันตรายในที่นี้หมายถึงอันตรายจากหนังสือพิมพ์ที่อาจเขียนข่าว และเขียนบทความ
โจมตีจนถึงขนาดต้องฆ่าตัวตายได้ หนังสือพิมพ์อิสระเขาจะมีปฏิกริยาอย่างไรเมื่อถูกชัก
เข้าอย่างนี้ผมไม่ทราบ ทราบแต่ว่า ถ้าเป็นหนังสือพิมพ์เมืองไทยแล้วสบายมาก เพราะจะมี
ข่าวพาดหัวใหญ่ เรื่องรัฐมนตรีฆ่าตัวตายหากินได้ไปอีกหลายวัน และยังมีเรื่องให้เขียนเบื้อง
หลังข่าว ข่าวสังคมและคอลัมน์วิพากษ์วิจารณ์ไปได้อีกหลายวันเช่นเดียวกัน

ก็ภัยเหตุนั้นแหละครับ ผมจึงไม่คิดฆ่าตัวตายเวลาที่ถูกหนังสือพิมพ์คำได้คำเอา
ถูกระยะไรจะต้องฆ่าตัวตายประชดแรง แรงก็อ้อมไปเท่านั้น

7.2 บทความวิจารณ์สังคมและการเมือง

ผู้เขียนจะหยิบยกเรื่องที่เป็นปัญหาทางการเมือง ทางการปกครองที่มีผู้
กระทบกระเทือนคนในประเทศ การคัดค้านต่างประเทศ ปัญหาสังคม ขึ้นมากล่าวในเชิง
วิพากษ์วิจารณ์ทั้งแง่ดี แง่เสีย โดยนำเรื่องนั้นมาวิเคราะห์ถึงผลดีและผลเสียต่าง ๆ แล้ว
ซึ่งนำหนักกว่า ผลดีผลเสียฝ่ายใดจะมากน้อยกว่ากัน เมื่อเห็นเป็นอย่างไรก็นำมาเขียน
บทความวิจารณ์ตามข้อมูลหรือเนื้อหาข้อเท็จจริง โดยเสนอข้อดีและข้อเสียของสิ่งที่สำมา
วิจารณ์ตามความคิดเห็นและแนะแนวทางที่ควรปฏิบัติตามข้อคิดเห็นของผู้วิจารณ์ไว้ด้วย

การอ่านบทความวิจารณ์ ผู้อ่านต้องวิจารณ์หรือพิจารณาความคิดเห็นผู้เขียนอีกต่อ
หนึ่ง รวมทั้งควรอ่านบทความเรื่องเดียวกันหลาย ๆ ส่วนวน เพื่อฝึกทักษะการใช้วิจารณ์ญาณ

ตัวอย่างบทความวิจารณ์สังคมและการเมือง

ตัวอย่างบทความวิจารณ์การเมือง

ระยะนี้มีคนชอบแอบมากระซิบบอกว่า จากนั้นเราจะไปข้างไหนกัน พวกกันอย่างกับ
คนอย่างผมจะรู้ว่าบ้านเมืองควรจะไปทางไหนกันแน่

เกษม ศิริสัมพันธ์, "เทศบาลบ้านเมือง" สยามรัฐ (2 พฤศจิกายน 2519): 7

แต่เมื่อมีคนมาถามบ่อย ๆ เขาก็ชักอึดใจเองไม่ได้ว่า ทิศทางของปัจจุบันและอนาคตนั้นควรจะเป็นอย่างไร แต่ที่คิดล่องลอยไปนั้นก็คิดตามภาษาคนชอบคิดชอบฝันไปวัน ๆ ไม่ได้คิดอะไรให้เป็นพิษเป็นภัยแก่ใครทั้งสิ้น

ถ้าย้อนดูระยะเวลาสามปีที่ผ่านมาม้านเมืองเราเป็นประชาธิปไตยกันเต็มที่ เสรีภาพเบ่งบานกันงดงามคึกคัก แต่เอาจริงเข้าประชาธิปไตยเองก็ไปไม่รอด

ทำไมประชาธิปไตยจึงไปไม่รอด เรื่องนี้ตอบกันได้หลายสาเหตุ แต่สาเหตุหนึ่งซึ่งมักจะมองข้ามกันไป ก็คือว่าประชาธิปไตยไม่ได้สนองความต้องการของชาวบ้าน

ถ้าจะย้อนถามต่อไปว่า ชาวบ้านต้องการอะไร ก็อาจจะบอกได้ว่าชาวบ้านไม่ได้ต้องการการเลือกตั้ง ไม่ต้องการพรรคการเมืองและไม่ต้องการรัฐธรรมนูญ แต่ต้องการความสงบร่มเย็น และการทำมาหากินเลี้ยงปากเลี้ยงท้องได้ตลอดทั่วกันแล้วกัน

ในแง่นี้ประชาธิปไตยยังสนองไม่ได้หรือพยายามจะทำแต่ก็ทำกันซ้ำเสียเหลือเกินจนชาวบ้านเขาเห็นว่า ประชาธิปไตยนั้นเป็นเรื่องของการพูดมากกว่าการทำเสียแล้ว เขาเลยพลอยเบื่อประชาธิปไตยกันไปหมด

เมื่อประชาธิปไตยพังกี่มาถึงยุคปฏิรูป ซึ่งเป็นยุค "สร้าง" ประชาธิปไตยกันใหม่ ก็มีเสียงบ่นว่าบรรยากาศเหงา ๆ และวังเวงพิกลอยู่

ถ้าจะว่าคนไทยเราเป็นคนจู้จี้จืดเหมือนกัน ฝนตกก็แข่งฝนแล้งก็ค้ำ แต่นั่นแหละคิดกันเพียงเท่านั้นก็จู่จะง่ายเกินไป เรื่องของบ้านเมืองนั้นมันไม่ง่ายอย่างนั้นหรอก

ประชาธิปไตยพังกี่เพราะการปกครองในระบอบนั้นที่ผ่านมามีประสิทธิภาพ มาถึงยุคปฏิรูปนี้ก็เหมือนกัน ถ้าการปกครองยังขาดประสิทธิภาพ ขอประทานโทษเถิด ขอบอกกันตรงไปตรงมาว่าก็พังกี่กันได้อีกเหมือนกัน

ปัญหาของบ้านเมืองเราทุกวันนี้เห็นจะไม่ใช่เรื่องของรูปแบบการปกครองเสียแล้วกระมัง แต่เป็นเรื่องของประสิทธิภาพของการปกครองเป็นสำคัญ

เป็นประชาธิปไตยก็ขาดประสิทธิภาพ เป็นแบบอำนาจเด็ดขาดก็ขาดประสิทธิภาพ-
ภาพได้อีกเหมือนกัน

ยิ่งไปกว่านั้น ขออย่าได้คิดว่าปัญหาของบ้านเมืองทุกวันนี้เป็นเรื่องง่าย ๆ สังคม
ไทยนั้นไม่ใช่สังคมล้าหลังอะไรนัก เมื่อสังคมไทยกำลังเจริญขึ้นทั้งในทางเศรษฐกิจและสังคม
ปัญหาต่างๆ ในบ้านเมืองจึงสลับซับซ้อนกันมากขึ้นทุกที

ปัญหาทุกวันนี้ของบ้านเรามันติดพันกันเป็นลูกโซ่ ฉะนั้น ถ้าใครคิดว่าปัญหาของบ้าน
เมืองเป็นเรื่องแก้ ง่ายๆ ท่านว่าผู้นั้นย่อมตั้งอยู่ในความประมาท

เมื่อไม่นานมานี้มีคนปรารภเป็นห่วง คุณหญิงเลอศักดิ์ สมบัติศิริ รัฐมนตรีหญิงว่า
การกระทรวงคมนาคม ที่เขาเป็นห่วงก็อยู่ตรงที่ว่าท่านจะแก้ปัญหาเรื่องรถเมล์เล็กกันอย่างไ
รมเองก็ได้เตือนคนชี้แจงอย่างนั้นว่า อย่าเพิ่งหวังเรือทั้งโกคน คอยดูฝีมือท่านไปก่อน แต่ใน
หัวใจจริงของเธอก็ออกเป็นห่วงแทนคุณหญิงรัฐมนตรีคมนาคมในเรื่องนี้อยู่เหมือนกัน

ถ้าย้อนกลับไปมองเหตุการณ์ที่ผ่านมาในระยะสี่ห้าปีที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่า เหตุการณ์
ที่เกิดขึ้นในบ้านเรานั้น คุณจะมีลักษณะเป็น "อุบัติเหตุ" ไปเสียหมด ที่บอกว่าเป็นอุบัติเหตุก็
เพราะไม่มีใครวางแผน ไม่มีใครวางทางกันหรือช่วยกันเติมกันฝ่ายละนิดฝ่ายละหน่อย
เรื่องของเรื่องจึงพากันมาถึงตรงนี้

ทางที่เราเดินผ่านกันมานั้น เราคิดกันหรือว่าทุกก้าวเราย่างเดินกันนั้นจะพาเรา
มาถึงตรงนี้ แต่ในที่สุดเราก็มาถึงจุดเดิมที่เราเคยเดินกันมาแล้ว คล้ายกับว่าเราเดินกันอยู่
ในเขาวงกตใช้ใหม่

ก็เมื่อเดินกันอยู่ในเขาวงกต จะมาถามกันอยู่ทำไมว่าจากนี้เราจะไปข้างไหนกัน
คนที่เดินในเขาวงกตเขาไม่ถามกันอย่างนั้นหรอก ก็หน้าก้มตาเดินกันต่อไปก็แล้วกัน

ตัวอย่างบทความวิจารณ์สังคม¹

เมื่อสัปดาห์ก่อนเห็นท่านปลัดทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐให้สัมภาษณ์เรื่องการสอน
 วิทยากรเมืองระดับมหาวิทยาลัย ท่านก็พูดของท่านกลาง ๆ ว่า การสอนวิทยากรเมืองใน
 มหาวิทยาลัยนั้น ควรจะดำเนินต่อไป แต่การสอนกันกลาง ๆ ให้เห็นถึงข้อดีข้อเสียของทุก
 วิทยากร ซึ่งผู้สอนและผู้เรียน ก็สอน ก็เรียนกันแต่ทางทฤษฎีไม่ต้องไปปฏิบัติตามวิทยากร
 หนึ่งอย่างใด

ท่านปลัดทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ ท่านพูดอย่างนี้ฟังดูก็ง่ายดี แต่ความจริงนั้น
 เรื่องนี้ยุ่งยากกว่าที่พูดกันมากนัก

ปัญหาไม่ได้มีอยู่แต่เพียงเรื่องการสอนวิทยากรเมืองเท่านั้น แต่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการ
 การสอนการเรียน "สังคมศาสตร์" ทั้งหมด

วิชาที่เรียนกันทางสังคมศาสตร์ นั้นเป็นสิ่งที่น่าสังเกตว่า ทั้ง ๆ ที่เป็นวิชาที่
 เกี่ยวกับสังคมโดยแท้ แต่เนื้อหาที่สอนและเรียนกันนั้นส่วนใหญ่หาได้มีพื้นฐานมาจากสังคม
 ไทยจริง ๆ ไม่ ส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่ถ่ายทอมาจากตำราฝรั่งแล้วนำมาเรียนกันในสภาพ
 สิ่งแวดล้อมของสังคมไทย เรื่องจึงผิดฝาผิดตัวกันเรื่อยมา

จริงอยู่ ได้มีนักวิชาการซึ่งนิยมความคิดฝ่ายซ้ายได้พยายามวิเคราะห์สังคมไทย
 กังจะเห็นได้จากหนังสือบางเล่มที่วิเคราะห์ประวัติศาสตร์ไทยเป็นต้น แต่ความคิดดังกล่าว
 นี้ถ้าจะพิจารณาแล้วจะเห็นว่าเป็นการวิเคราะห์ที่ควยในเป็นอคติต่อเหตุการณ์และสถานการณ์ต่าง ๆ
 ของสังคมไทย เพราะผู้วิเคราะห์เล่นใส่แว่นตาสีของอุดมการณ์เข้าไปเสียแล้ว จึงมองอะไร
 เยี่ยงไปหมด หนังสือและตำราเหล่านี้ เมื่อนำมาใช้กันในมหาวิทยาลัยจึงสร้างภาพบิดเบือน
 กันตลอดมา

¹ เกษม ศิริสัมพันธ์, "เทศกาลบ้านเมือง" สยามรัฐ (1 พฤศจิกายน 2519): 7

ยิ่งไปกว่านั้นในการสอนการเรียนปรัชญาหรือลัทธิการเมืองนั้น ก็เป็นปรัชญาหรือลัทธิการเมืองที่เอามาจากตะวันตกทั้งสิ้น ซึ่งอันที่จริงก็เป็นเรื่องหลักเคียงไม่พุ่ม แต่เมื่อมาเรียน มาสอนในมหาวิทยาลัย ในบ้านเรานั้น นิสิตนักศึกษาที่ขาดภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมในทางปัญญาของตะวันตกซึ่งเป็นต้นกำเนิดของปรัชญาและลัทธิการเมืองนั้น ๆ

ปรัชญาหรือลัทธิการเมืองนั้นไม่ได้เกิดขึ้นมาโดด ๆ แต่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของตะวันตกเขา เรามาเรียนกันในเมืองไทยโดยไม่มีภูมิหลังทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของเขา เมื่อเรียนกันอย่างนี้จึงเกิดอาการเร้าร้อนกันขึ้น

มีข้อสังเกตอีกประการหนึ่ง บรรยากาศทางวิชาการในมหาวิทยาลัยของเราทางด้านสังคมศาสตร์นั้นยัง "ใหม่" และ "คิบ" อยู่มาก ผู้สอนรู้อะไรมา เรียนอะไรมาจากเมืองนอก ก็ถ่ายทอดไปสู่ผู้เรียนกันเฉยๆ เฉยๆ ไม่มีเวลา "บม" ทางปัญญาและวิชาการกันเลย ฉะนั้น การเรียนวิชาทางสังคมศาสตร์ของเราจึงมีลักษณะโลกโตนกันเรื่อยมา

คนไทยโบราณท่านมีเคล็ดบางอย่างซึ่งน่าคิดอยู่มาก วิชาความรู้บางอย่างคนโบราณท่านถือว่าเป็นวิชา "ร้อน" ถือกันว่าเป็นวิชาที่มีครูแรง " ต้องมีการไหว้ครู คำนับครู มีการครอบกันก่อน จึงจะเล่าเรียนกันได้ มิฉะนั้นถือกันเป็นการ "ผิดครู" ถ้าขึ้นจะยังเล่าเรียนกันต่อไปก็เป็นอันถึงกับเสียคนกันเลย

วิชาสังคมศาสตร์นั้นถ้าพูดตามภาษาไทยโบราณก็ต้องบอกว่าเป็นวิชา "ร้อน" และเป็นวิชา "ครูแรง" แต่เราสอนเราเรียนกันอย่างกับเป็นวิชาปกอกกล้วยเข้าปาก ฉะนั้น จึงเสียคนกันทั้งครูทั้งลูกศิษย์

พูดมาอย่างนี้ท่านนักวิชาการรุ่นใหม่ท่านคงบอกว่าผู้เขียนเป็นโคโนเสาร์เก่าดำนบี แต่นั่นแหละ เพราะไม่ฟังโคโนเสาร์เก่าดำนบีเสียบ้างเลย เรื่องมันถึงบานปลายกันมาอย่างนี้แหละ

7.3 บทความวิจารณ์วรรณกรรม ผู้เขียนจะต้องมีความรู้กว้างขวางในวิชาการหลายแขนงเพื่อประกอบการวิจารณ์ ข้อสำคัญจะวิจารณ์ลอย ๆ ด้วยอารมณ์หรือความรู้สึกส่วนตัวไม่ได้ ต้องเป็นไปตามหลักวิชา โดยหยิบยกประเด็นต่าง ๆ ของวรรณกรรมที่จะวิจารณ์นั้นขึ้นมาถกเถียงที่ระดับข้อเท็จจริงและไมตรี และต้องจบด้วยการสรุปความคิดเห็นของผู้เขียนไว้ด้วยว่าควรค่าแก่การอ่านหรือไม่ เพียงใด หรือเหมาะสมกับผู้อ่านประเภทใด

ตัวอย่างบทความวิจารณ์วรรณกรรม ¹

สายลมแสงแดด

สายลม-แสงแดด ของวิลาศ มณีวัต ไม่ใช่หนังสือเรื่องใหม่ แต่ในยามที่เราค่อนข้างอัศจรรย์ สายลม และกร้านเกรียมด้วย แสงแดด จึงคิดว่าไม่เป็นการล้ำสมัยแต่ประการใด หากจะนำเรื่อง สายลม - แสงแดด ของ วิลาศ มณีวัต มาพูดกันอีกสักครั้ง จึงหวังว่าผู้อ่านจะไม่ขัดข้อง

ในบทส่งท้าย ผู้เขียนได้บอกถึงที่มาของ สายลม-แสงแดด ว่า

"สายลม-แสงแดด เป็นบทความที่ข้าพเจ้าได้เริ่มเขียนลงในหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ นิก-วันอาทิตย์ ตั้งแต่สมัยสงคราม เพื่อปลอบใจผู้อ่านในยามยุคเข็ญระหว่างนั้น และแม้ในระยะต่อมาข้าพเจ้าก็ได้รับคำเชิญชวนจากบรรณาธิการนิตยสารอื่น ๆ อีกหลายฉบับให้เขียนเรื่องท่านองเดียวกันนี้เนื่อง ๆ"

บรรดาบทความที่ได้นำมารวมไว้ในหนังสือเล่มนี้ จึงเป็นทัศนะของข้าพเจ้าหลายช่วงระยะด้วยกันและท่านที่ชอบคิด คงจะรู้สึกอย่างเดียวกันกับข้าพเจ้าว่าความคิดของคนเราก็น่าเหมือนกับคนกุหลาบหรือพริก มะเขือ ที่ปลูกไว้ คือ มันมีการเจริญเติบโตและเปลี่ยนแปลงได้"

¹ รัชจวน อินทรกำแหง, "วรรณกรรมวิจารณ์เล่มที่ 3" หน้า 58 - 63

วิลาศ มณีวัต ได้ย้ำไว้ว่า แม้บางสิ่งบางอย่างแปรเปลี่ยนไป แต่สิ่งหนึ่งที่เขาไม่เปลี่ยนแปลงเลยก็คือ "ศรัทธาที่มีอยู่ต่อการครองชีวิตง่าย ๆ" ซึ่ง วิลาศ มณีวัต บอกว่าความไม่เปลี่ยนแปลงประการนี้เองที่ทำให้เขาเป็นคนสดชื่นแจ่มใสอยู่ได้ตลอดเวลา ฉะนั้นการที่นำ สายลม-แสงแดด มาเขียนในวันนี้ก็ควยปรารภว่า วิลาศ มณีวัต อาจจะนำศรัทธาของเขามาสู่ใจผู้อ่านและชวนให้ผู้อ่านได้สดชื่นแจ่มใสตามไปด้วย เพราะความแจ่มใสที่เปล่งแสงออกมาจากหัวใจเป็นสิ่งที่มนุษย์ในสังคมปัจจุบันต้องการกันนัก ข้าพเจ้า คิดเช่นนั้นและต้องขออภัยต่อท่านบรรณาธิการและต่อท่านผู้อ่านด้วย ถ้าข้าพเจ้าจะกล่าวถึงความรู้สึกที่มีต่อ สายลม-แสงแดด มากกว่าความคิดที่จะวิจารณ์หนังสือเล่มนี้

วิลาศ มณีวัต ได้รวมบทความที่เกี่ยวกับความคิดของเขาไว้ในสายลม แสงแดด 53 เรื่องด้วยกัน ชื่อของแต่ละบทความมีตั้งแต่คำสั้น ๆ เพียง 2-3 คำ เช่น "อะไรครองโลก" ไปจนถึงที่เป็นประโยคยาว 3-4 บรรทัด เช่น "ที่นี่...สวนโมกข์...ใครพอใจในความสงบเยือกเย็น จะตัดทวงความสุขเอาได้โดยไม่มีขีดจำกัด และโดยไม่เกี่ยวข้องกับเงินในกระเป๋าเลย"

วิลาศ พยายามนำความงามของธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์เราอาจหาได้ง่าย ๆ โดยไม่ต้องซื้อค้นหา เพียงแค่สละเวลาคุณแลบ้างเท่านั้น ก็จะได้เห็นและได้สัมผัส เหมือนอย่างที่เขากล่าวถึงเพื่อนคนหนึ่ง รังหาความสุขที่บ้านของตนเองไม่พบ แต่เมื่อมาค้างกับเขาที่บ้าน และพอเขาคูเมื่อคืนนอน เขาได้ชี้ให้เพื่อนคนนั้นดูนกกระจาบบอกว่ากำลังโฉบลงมาที่หน้าค่าง เพื่อนคนนั้นก็ยิ้มแจ่มใสและบอกว่าเป็นสุขดี ซึ่งวิลาศได้ปรารภไว้ว่า "ทำไมเขาจะเป็นสุขเฉพาะเมื่อยืนอยู่กับฉันเล่า บ้านของเขามีได้ขาดสิ่งเหล่านี้เลย เพียงแต่เขาไม่ได้คิดเอาสิ่งกระจุกกระจิมเล็กน้อยเหล่านี้มาสัมพันธ์กับชีวิตนั่นเอง"

วิลาศ มณีวัต เชื่อว่าโลกจะไม่อาจดำรงอยู่ได้โดยปราศจากเยื่อใยแห่งความรัก ฉะนั้น เขาจึงเน้นความรักระหว่างมนุษย์ต่อมนุษย์ ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ และพยายามชักชวนให้มนุษย์ยอมพึงพอใจกับ "ความพอ" ดังเช่นบทที่ว่าควย "จะต้องคิดถึงการไปชดเชยที่ปารีสทำไมกัน ในเมื่อสวนลุมพินีก็อาจให้ความสุขแก่เราได้" นอกจากนี้ก็ยัง

พยายามจะชักชวนให้มนุษย์เป็นคนละเอียดละออ อย่ามองไปเห็นแต่สิ่งใหญ่เท่านั้นจึงจะมีความสำคัญ เพราะความจริงนั้น ความไม่สำคัญมักจะแฝงอยู่ในสิ่งที่สำคัญ และความสำคัญมัก จะแฝงอยู่ในสิ่งที่ไม่สำคัญเสมอ

ข้อความชวนคิดที่ผู้เขียนได้นำมากล่าวไว้ในตอนท้ายของบทนั้น เป็นข้อเตือนใจแก่ มนุษย์ที่กำลังหลงใหลเป็นอย่างนี้ เช่น "การดำเนินชีวิตก็เหมือนกับการแจวเรือ ถ้าใจลอย ขาดสติ ก็เกยสวะ" เชื่อว่าถ้าลองพิจารณาชีวิตของตนเองดู ก็จะพบว่าได้เคยพาชีวิตไปเกย สวะเสียหลายครั้ง เพราะใจลอย หรือปล่อยใจมันลอยไปตามเพลง ซึ่งความจริงจะปล่อย ชีวิตไปเช่นนั้นไม่ได้เพราะ "ชีวิตก็เหมือนน้ำ เวลามันพศ ก็อย่าเพิ่งหันหันขวานั้น ต้องใช้ ปัญญาฝึกให้เชื่อง จึงจะสมกับที่เป็นผู้มีความคิด"

ความจริงก็ยอมรับกันแล้วว่า มนุษย์เป็นมนุษย์เพราะรู้จักใช้ความคิด แต่จงอย่า ถือความคิดเป็นใหญ่นัก เพราะ "ถ้าความคิดของท่านแจ่มใสและถูกต้อง ชีวิตของท่านก็จะ แจ่มใสและเป็นสุข" แต่จะแน่ใจอย่างไรว่า ความคิดนั้นจะแจ่มใสและถูกต้องเสมอไป ถ้าลองทบทวนดูอาจพบว่า ชีวิตนั้นหม่นหมองและผิดพลาดเสียไม่น้อยเลย

วิลาศ มณีวัต มีวิธี ชียนให้ชวนคิดตาม ไม่ใช่การเทศน์ ไม่ใช่การสั่งสอน แต่เป็นเหมือนการปรารภระคนปรับทุกข์ แล้วทิ้งช่องว่างบ้าง ค่อยใจจริงและปรารถนาดี เพราะวิลาศ มณีวัต รู้ดีว่า คอด้มนับบทความเช่นนั้นแหละที่เป็นเหมือนสื่อเชื่อมโยงให้ผู้อ่าน และผู้เขียนใกล้ชิดกัน แต่เพราะบทความทุกบทความใน สายลม-แสงแดด ชวนให้ติดตาม ทั้งนั้น ผู้เขียนจึงแนะนำว่า "อ่านน้อย ๆ คิดมาก ๆ และหัดคิดซัดคอกผู้แต่งแล้วท่านจะสนุก"

อย่างไรก็ตาม ตามที่ได้นำคำของผู้เขียนมากล่าวไว้ตอนต้นว่า "ความคิดของ คนเราก็คือเหมือนกับคนก่อกหลาบหรือฟริก มะเขือที่ปลูกไว้ คือมันมีการเจริญเติบโตและเปลี่ยนแปลงได้" ดังนั้น เมื่อได้ติดตามงานของวิลาศ มณีวัต เรื่อยมาจนถึงเรื่อง ภูเขาทองพุด ซึ่งพิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2514 ผู้อ่านจะรู้สึกได้ว่า ความแจ่มใสและความศรัทธาคือชีวิตของวิลาศ มณีวัต จะจืดจางไปไม่น้อย ส่วนวันที่ฟังประหนึ่งมีเสียงหัวเราะระคนอยู่นั้นเหือกหายไป ความเกรงเกรียงและกร้านเกรียมยิ่งขึ้น ผู้อ่านจะรู้สึกได้เมื่อได้อ่านความในตอนท้ายของบท ต้นว่า

"บนภูเขาตอนนี้ บางคืนก็มีเทวดามาสัมมนากันเหมือนกัน
แต่อย่าให้บอกเลยว่า เทวดาท่านพูดถึงกรุงเทพฯว่าอย่างไร
ถึงบอก ก็ไม่มีใครอยากฟัง

เพราะคนกรุงเทพฯ เวลานี้ ไม่เชื่อสวรรค์ นรกเสียแล้ว
เชื่ออยู่อย่างเดียว
บูชาอยู่อย่างเดียว
คือ -เงิน เงิน เงิน
นี่หรือคือผลของการพัฒนา"

สำนวนเยาะหยัน เสียคดี และกร้าวเช่นนี้ ไม่น่าจะเป็นสำนวนของวิลาศ มณีวัต
ผู้มักจะบอกผู้อ่านเสมอว่า ถ้าเราสวมแว่นสีค่ามองดูโลกรอบตัวเราก็ย่อมเห็นโลกนั้นเป็นสีค่า
ไปควย วิลาศ มณีวัต ชอบเสียงหัวเราะหรรษา ฉะนั้น เขาจึงมักสวมแว่นสีดำชมภูมิของโลก
เสมอ เพราะมันให้ความแจ่มและบันเทิงอารมณ์ แค่นั้นแหละ สิ่งแวดล้อมไม่สู้ปราณีใคร
บางครั้งอารมณ์ที่ค่อนข้างดาวรของวิลาศ มณีวัต จึงกร่อนไปบ้าง จึงต้องคว้าแว่นสีค่ามา
สวมเสียบ้างเป็นครั้งคราว

แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อได้พาตัวไปพบกับความเคร่งเครียดแล้ว ก็หวนกลับมาฟัง
คำเตือนและเชิญชวนของวิลาศที่ว่า "ท่านเคยเห็นไหมความงามของท้องฟ้ายามอาทิตย์อัสดง
มันเป็นความงามที่ไม่ต้องซื้อหา และคนตาบอดก็อยากเห็นกันมาก แต่คนตาดีไม่ค่อยมีเวลาดู"

มันชวนให้ทั้งน่าชื่นและน่าสมเพช คนกรุงถ้ามีเวลาหยุดคิดแล้วจะเห็นจริง แต่
เวลาที่จะ "หยุดคิด" นี้ช่างหายาก เพราะชีวิตพัวพันทั้งกับการบ้านและการเมือง เพราะ
"สมัยนี้ใคร ๆ ก็ชอบเรื่องการเมือง ก็คืออยู่หรือที่ท่านสนใจการเมือง แต่อย่าลืมว่าการ
เมืองมิใช่ทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิต กลิ่นหอมของดอกไม้ ความหวานของไมตรีจิต มีอยู่หรือในการ
เมือง"



วิลาศ มณีวัต มีคำคมเตือนสติและชวนให้คิดเช่นนั้นเสมอ สมัยนี้เป็นสมัยการเมืองขึ้นสมอ จะพอใจเล่นหรือไม่พอใจเล่น การเมืองก็จะพัวพันเข้ามาใกล้หรือมาถึงตัวเสมอ ฉะนั้น จะสนใจการเมืองก็สนใจเถิด แต่จำไว้บ้างว่า อย่าหวังกลิ่นหอมของดอกไม้ หรือความหวานของไมตรีจิตที่สุจริตใจทางการเมือง ถ้าทำใจได้เช่นนั้นแล้ว ก็จงกระโดดเข้าไปเถิด แล้วจะไม่ต้องพกความฉีกหวังกลับมา และ...บางที อาจเป็นผู้ชนะอย่างผาสุกก็ได้ ใครจะรู้

สายลม-แสงแดด ของวิลาศ มณีวัต อาจจักเข้าใจประเภทธรรมะนอกวัด ได้ คนฟังหรือคนอ่านจะไม่รู้สึกง่วงเซา เพราะผู้เขียนไม่ไ้กังวลใจเทศน์ดั่งที่ไ้กล่าวแล้ว ถ้าอยากจะมองโลกให้เป็นสีชมพูในท่ามกลางสีเทาหรือสีดำ จะลองอ่าน สายลม-แสงแดด สักวันละหนึ่งหรือสองบท เชื่อว่าจะเปล่งเสียงหัวเราะออกมาได้ แม้ครั้งแรกจะฝัน ๆ แต่ไม่ช้าหัวเราระนั้นจะหลั่งไหลออกมาเอง แต่อย่างไรก็ตาม ลองเชื่อ วิลาศ มณีวัต สักอย่างว่า

"อย่าตกเตียงปัญหาธรรมะกับใคร

เตียงแล้วก็เกิดกิเลส

เพราะอยากจะเป็นฝ่ายชนะ

เรายึดหลักง่าย ๆ ว่า "เมตตา" ตัวเดียวก็พอแล้ว

ใครจะว่าเราไม่แตกฉาน เรื่องธรรมะ ... ข้างเขา

คนที่รู้แล้วไม่ปฏิบัติหน้าสงสารมาก เราจงแม่เมตตาให้เขากันเถิด

หมั่นแม่เมตตา แล้วเราจะสถิตขึ้นกับสายลม และขึ้นบานกับแสงแดด

สายลม - แสงแดด ของวิลาศ มณีวัต เป็นหนังสือที่เหมาะสมอย่างยิ่งในภาวะแห่งความเคร่งเครียดทั้งทางอารมณ์และจิตใจ และเหมาะสมอย่างยิ่งอีกเหมือนกันสำหรับชาวกรุงที่ไม่เคยไ้มองเห็นแสงเงินแสงทองยามขึ้นจากขอบฟ้า เพราะมัวแต่มองหลังคาน้ำ รถยนต์ และควั่นคำ

8. บทความเบ็ดเตล็ด เป็นบทความที่กล่าวถึงเรื่องทั่ว ๆ ไป ไม่หนักไปแนวใดแนวหนึ่ง แต่ให้ข้อสังเกตกว้าง ๆ เชิงคึกเคื่อน แนะนำ ให้ข้อคิดและเหตุผลที่สมควร บางครั้งมีชื่อคอลัมน์ประจำไว้ลงพิมพ์บทความต่อกันเป็นตอน ๆ แต่ละตอนไม่เกี่ยวเนื่องกัน และไม่ขึ้นแก่กัน แต่อยู่ในขอบเขตของเนื้อหาอย่างเดียวกัน ข่าวนอกนา ข้างสังเวียน ธรรมะสำหรับคนนอกวัด เป็นบทความที่เหมาะสมกับนิตยสารประเภทบันเทิง และหนังสือพิมพ์รายวัน

บทความตัวอย่าง 1

ครึ่งหนึ่งนานมาแล้วเมื่อมกุฎราชกุมารถูกเตะ

มีเรื่องเล่ากันมา และปากคนหรือปากกาก็ตาม มักจะยาวเกินควรเสมอไป ว่า ครึ่งหนึ่งในสมัยที่ยังดำรงตำแหน่งเป็นพระยุพราชอยู่ ปรีนซ์ออฟเวลส์ ซึ่งต่อมาได้ครองบัลลังก์เป็นพระเจ้าเอ็ดเวิร์ดที่ 8 ของอังกฤษ ได้ถูกส่งไปศึกษาที่วิทยาลัยคาคัมธริในเคเวนเชียร์ อันเป็นโรงเรียนนายเรือ เมื่อพระชนม์ได้เพียง 14 พรรษา

อยู่มาวันหนึ่ง นายทหารเรือคนหนึ่งไปพบพระองค์กำลังทรงพระกรรแสงอยู่ ก็ประหลาดใจ ทูลถามว่าเกิดอะไรขึ้นแก่พระองค์ ครั้งแรกพระยุพราชไม่ยอมตอบท่าเดียว แต่ถูกเคียวเช็ดหน้าเข้า อกรทนไม่ได้จึงทรงเล่าให้ฟัง ว่าถูกนักเรียนนายร้อยกลุ่มหนึ่งเตะเอา ผู้บัญชาการวิทยาลัยนั้น จึงได้เรียกประชุมบรรดานักเรียนทั้งหมดและชี้แจงอย่างตรงไปตรงมาถึงกรณีนั้นว่า พระยุพราชมิได้มาฟ้อง หรือทรงอุทธรณ์แต่อย่างใดในการที่พระองค์ถูกกระทำเช่นนั้น แต่ผู้บัญชาการอยากรู้เหตุผลและข้อเท็จจริงอย่างเดียวกันว่า ในบรรดานักเรียนในมหาวิทยาลัย เหตุใดจึงมีผู้จำเพาะเจาะจงมาเล่นงานพระองค์ ซึ่งเป็นเด็กดี มีความประพฤติสุภาพ อ่อนโยน และเรียบร้อย

หลังจากที่คาดกันโดยผู้บัญชาการอยู่พักใหญ่ นักเรียนนายเรือกลุ่มนั้นก็กลัวออกมา และสารภาพว่าพวกเขาเองที่กระทำเช่นนั้นเมื่อผู้บัญชาการถามต่อไปว่าด้วยเหตุผลอะไร? ก็ได้รับคำตอบว่า เพราะเมื่อพวกเขาสำเร็จจากโรงเรียนนายเรือไปเป็นผู้บังคับบัญชาอยู่ในราชนาวีหลวงของอังกฤษแล้ว จะได้อยู่กับเพื่อน ๆ และใคร ๆ ได้ว่า เคยเตะพระมหากษัตริย์ของเขามาแล้ว

เมื่อยุพราชได้ทรงฟังก็ทรงพระสรวล และแทนที่จะถูกตีทรวนส่งเข้าห้องขังอย่างในประเทศอื่น กลับยื่นพระหัตถ์ให้นักเรียนนายเรือเหล่านั้นจับ และเป็นมิตรกันต่อมา เพราะทรงเข้าพระทัยอย่างที่ได้รับสั่งในภายหลังว่า

"การถูกเตะก็ไม่ต่างอะไรกับถูกวิพากษ์วิจารณ์ รู้สึกภาคภูมิใจในความสำเร็จของเรา เพราะฉะนั้น ถ้าเราไม่มีความสำคัญ หรือไม่คิดว่าเขา ก็คงไม่มีใครสนใจอยากจะเตะหรือวิพากษ์วิจารณ์...."

9. บทความยั่วล้อ เป็นงานเขียนประเภทหนึ่งในวรรณกรรมยั่วล้อ สำหรับวรรณกรรมยั่วล้อที่มีชื่อเสียงจนถึงกับเป็นวรรณคดี คือเรื่อง การเดินทางของกิลลิเวอร์ ของอังกฤษ วัตถุประสงค์ของการเขียนบทความประเภทนี้ก็คือ ยั่วล้อเพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดียิ่งขึ้นในตัวของบุคคล สังคม และการเมือง ส่วนคนที่ใช้มักจะชวนให้ขบขัน หรือมีการเปรียบเทียบในแง่ขบขัน และใช้สำนวนอ้อมค้อมอย่างอื่น ๆ อย่างมีศิลปะ

ตัวอย่างบทความยั่วล้อ

"ช่างกระตือไม่จุ่มพัน"

นิทานอีสปแม้จะเก่าแก่เพียงไหน ตอนนี้ก็กำลังฮิตติดตลาดในเมืองไทย เพราะใคร ๆ ก็ชอบเล่าแก่นิทานอีสป ครั้นจะเล่านิทานอีสปบ้างก็ออกจะล้าสมัยไปหน่อย เพราะจะเป็นการ

ตามอย่างตามแพ้นไป

ถ้าจะให้มันสักต้องเล่านิทานปฏิรูป และถ้านิทานเรื่องนี้ไม่สนุกสนานและมีได้ให้
คคิสนใจแก่ใครเลย เราก็ไม่ปฏิเสธที่จะให้ท่านตราหน้าหยาบหยันว่าเป็นนิทานปฏิรูปเป็น
อันขาด

นิทานเรื่องนี้เป็นเรื่องใหญ่เรื่องโต เพราะเป็นเรื่องของช้าง

ครั้งหนึ่งเมื่อไม่นานมานี้ มีช้างหลายเชือกหนึ่ง เป็นช้างที่มีพละกำลังมหาศาล
และมีคุณลักษณะพิเศษที่ไม่ต้องการคชลักษณะอย่างหนึ่ง คือ มีสีผิวกายดำสนิทยิ่งกว่าช้าง
เผือกโคในประที และมีเสียงโกญจนาทก๊กก้องดัง แปรน แปรน สนั่นไพเราะ

ยามใดที่ช้างดำเชือกนี้ร้องแล้ว เสียงจะดังไปทั้งแคว้นดิน เสมือนหนึ่งร้องออก
ที่วันนั้นเที่ยว ผู้คนก็แตกตื่นขึ้นขมขื่นคิดว่าช้างเชือกนี้มีฤทธิ์อำนาจมาก บรรดาคนร้ายและ
สัตว์ร้ายทั้งปวงต่างเกรงกลัว เพราะช้างดำทำท่าปราบปรามสัตว์ร้ายด้วยเสียงโกญจนาท
ของตนเองจนราบคาบ

ครั้งใดที่เปล่งเสียงแปรน - แปรน ครั้งนั้นผู้คนจะต้องอุคหุคหุด้วยเกรงว่าเสียงนั้น
จะทำลายแก้วหูให้แตกเป็นเสียง ๆ

ช้างหลายเชือกนี้เคยให้พละกำลังและเสียงอันดังเข้าังคชวงจำนวนพันต้น เสียงจน
สูงสนั่น ชุงสะเทือน และชุงสะท้านมาจนบัดนี้ ผู้คนต่างประบเมื่อก็ก้องร้องชมกันอึงมึงว่า
ช้างเชือกนี้แท้จริง - แน่จริง

สามารถจักชุง - สนั่นทางที่วิไล

เสียงชมเชยยกยอปอปั้นช้างเชือกนี้ก็รู้ ก็เห็น ก็ชื่นใจ และลำพองใจยิ่งนัก
พยายามใช้เสียงเข้าคอกกับมารร้ายอย่างท้าวหาญเสมอมา

เสียงยกยอกก็ดังยิ่งขึ้นไปอีก

ความล้าพองใจของข้างคำ "เจ้าเสียงดัง" ก็ยิ่งเพิ่มขึ้นไปอีก

อยู่มาวันหนึ่งข้างคำเชือกนี้ก็ออกทีวี เอ๊ย ออกเที่ยวตามแนวป่าเพื่อ
แสดงความยิ่งใหญ่แห่งตนให้เป็นที่ปรากฏแก่สัตว์ร้ายทั้งปวงว่า ในความร้ายของความ
ร้ายกาจนั้น ยังมีความร้ายกาจที่ยิ่งกว่านั้นอยู่อีก และอย่าได้แปลกใจไปเลยว่าความ
ร้ายกาจนั้นจะไม่ใช้ "ข้างคำจ้าวเสียงดัง"

อย่างว่าเมื่อเป็นช้างใหญ่ช้างโตและช้างดังเสียแล้ว ไปไหนก็ต้องมีทีวีคอย
ติดตามถ่ายทอดให้เห็นเป็นระยะ ๆ

ครั้นเกินเหยาะย่างไปไถ่หน่อยหนึ่งก็เจอไม้จิ้มฟันปักขวางหน้าอยู่ ข้างคำดู
เหมือนจะไม่พอใจเป็นอย่างยิ่ง คิดว่าคงมีใครมาวางกับระเบิดหรือลอบประทุษร้าย
จึงส่งเสียงร้องแปรน - แปรน ก้องทีวีไปทันที

ไม้จิ้มฟันนั้นจะสะเทือน สะท้านเพราะเสียงโกลุจนาทักหาไม้ ยังคงปักขวาง
หน้าข้างเฉยอยู่ - เฉยอยู่

ข้างคำไม่พอใจอย่างยิ่ง เพราะซุงยังสนั่น ยังสะเทือน และสะท้านไปแล้ว
เหตุใดเจ้าไม้จิ้มฟันเส็งเคร็งจึงมิเกรงมิกลัวแล้ว ข้างคำส่งเสียงแปรน - แปรน ลั่นทีวี
และแล้วก็ยกเท้าขวาเหยียบไม้จิ้มฟัน เพียงเท่านั้นยังมีสาแก่ใจข้าง ข้างคำแฉกเสียงดังลั่น
และยกเท้ากระทืบ - กระทืบ และกระทืบ

ยิ่งกระทืบเสียงร้องก็ยิ่งดัง

กระทืบแรงเท่าใด ไม้จิ้มฟันก็แทงเท้าข้างลึกเข้าไปเท่านั้น

ในที่สุดข้างคำก็ล้มลงนอนร้องครวญครางด้วยความเจ็บปวดยิ่งนัก เพราะไม้
จิ้มฟันแทงลึกเข้าไปในเท้าข้างจนมีอาจที่จะ เอาออกได้ด้วยตัวของตัวเอง

ข้างคำหมกคืบสติปัญญาที่จะแก้ไข

บรรดาผู้ชมทางทีวีต่างก็ปลงสมเพชเวทนาเป็นอย่างยิ่งที่เห็นช่างคำลั่นฤทธิ์
ลั่นเสียง ลั่นพลัง

"โถ นี่กว่าช่างใหญ่ช่างโต ที่แท้ก็ใหญ่ไม่จริง"

เสียงผู้คนตั้งแซ่เช่นนี้

นิทานเรื่องนี้ไม่สอนอะไร เพราะสอนไปก็เท่านั้น ยิ่งเป็นคนโง่ที่หลงคิดว่าฉลาดสักแล้ว ก็จะโง่คักคานยิ่งกว่าบัวได้กินเสียอีก

ส่วนคนฉลาดที่มีปัญญาและไม่หลงตัวเองนั้น ไม่สอนสอนหรอก อ่านแล้วก็เข้าใจ
แจ่มแจ้งเองแหละ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ความหมายของการตีความ

มีผู้ให้คำจำกัดความของการตีความ (Interpretation) ไว้อย่างต่างกันอย่างนี้

ฉันทนา เชนชิต¹ กล่าวว่า การตีความเป็นการอ่านที่ผู้อ่านไม่ต้องการหยุดความสำเร็จที่ได้จากการอ่านไว้เพียงแค่นั้นเนื้อหา เรื่องที่อ่านเท่านั้น แต่ต้องการรู้ให้ละเอียดกระจ่างชัดต่อไปว่า เรื่องที่อ่านนั้นมีความหมายซับซ้อนซ่อนเงื่อนหรือมีความหมายพลิกแพลงไปในทางใดบ้าง การรู้จักตีความเป็นการอ่านที่นำไปสู่การวิจารณ์ถกเถียงปัญหาเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านและนำไปสู่การรู้จักเปรียบเทียบวรรณคดีระหว่างชาติ

ส่วน ม.ล. หนุหะเทอ เพทยสุวรรณ² นั้นเห็นว่า การวินิจฉัยสารหรือการตีความหรือ interpret ก็คือ การเข้าใจความหมายในสารของผู้เขียน การตีความเป็นสิ่งจำเป็นที่สุดในการอ่านงานเขียนทุกประเภท เพราะทำให้ผู้อ่านเข้าใจสารได้ตรงกับที่ผู้เขียนต้องการส่งและเกิดรสในการอ่าน งานเขียนบางเรื่อง ผู้อ่านอาจตีความหมายได้หลายทางตามเจตนาของผู้เขียน ถ้าผู้อ่านขาดประสบการณ์ในการอ่านจะทำให้ตีความผิดไป

เจตนา นาควัชระ³ กล่าวถึงความหมายและการตีความพอสรุปได้ดังนี้ว่า การอ่านตีความวรรณกรรมคือ การอ่านเพื่อแสวงหาความหมายซ่อนเร้นที่ผู้เขียนแฝง

¹ฉันทนา เชนชิต, "การสอนวรรณคดีในโรงเรียน", วารสารวิทยศึกษาศาสตร์ (ธันวาคม 2517 - มกราคม 2518) : 66 - 67.

²ม.ล. หนุหะเทอ เพทยสุวรรณ, วิเคราะห์วรรณคดีไทย, หน้า 8.

³เจตนา นาควัชระ, "การสื่อความหมายและการตีความหมาย", ทฤษฎีเบื้องต้นแห่งวรรณคดี, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ดวงกมล, 2521), หน้า 3-10.

ไว้ในวรรณกรรมเรื่องนั้น โดยที่ผู้อ่านและผู้เขียนมีความเข้าใจในภาษา และมี "ประสบการณ์รวม" ตรงกัน จึงจะตีความหมายซ่อนเร้นนั้นตรงกันได้

ดู อี เบอร์ไมสเตอร์¹ (Lou. E. Burmeister) แสดงความเห็นว่าการตีความคือ การอ่านที่มักเรียนต้อง "go beyond literal comprehension of the ideas presented by the others." โดยการใช้ประสบการณ์และความคิดสะสม (bank of ideas) อธิบายสารที่อ่าน (materials at hand)

จากความเห็นดังกล่าว สรุปความหมายของการตีความไควว่า คือการอ่านโดยใช้ความคิดวิจารณ์ตามผู้เขียนโดยตลอด เพื่อพิจารณาการสื่อสารที่ผู้เขียนให้กับผู้อ่าน โดยหาความหมายซ่อนเร้นที่ผู้เขียนแสดงออกด้วยตัวหนังสือหรือภาพ

ปัจจัยในการตีความ

ม.ลัญญะเหลือ เทพยสุวรรณ² อธิบาย ให้เห็นว่า ปัจจัยในการตีความเป็นสิ่งสำคัญ ทั้งนี้เพราะ "ผู้อ่านและผู้เขียนทำความเข้าใจกันได้โดยอาศัยสิ่งเหล่านี้" คือ

1. ฐานประสบการณ์เชิงวรรณคดี เพื่อเข้าใจความเหมือนหรือแตกต่างตามวัฒนธรรมหรือประเพณีในชีวิต
2. ฐานหลังของเหตุการณ์ในสมัยที่แต่งเรื่องนั้น
3. มีความรู้อื่น ๆ ประกอบ เช่น ความรู้ทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์

¹ Lou. E. Burmeister, "Interpreting and Applying Ideas in Reading" Reading Startegeis for Secondary School Teacher, Phillipines: Addisen Wesley Series in Education, 1974), p. 183-184.

² ม.ลัญญะเหลือ เทพยสุวรรณ, วิเคราะห์สุวรรณคดีไทย, หน้า 9.

4. ผู้อ่านและผู้เขียนต้องมีความรู้ วิชา ประสบการณ์ และจินตนาการไม่ห่างไกลกัน
5. มีประสบการณ์ในการอ่าน ถ้าขาดประสบการณ์คนนี้ ผู้อ่านอาจตีความผิด
6. ผู้อ่านมีสิทธิจะตีความได้หลายทาง

เจตนา นาควิธระ¹ ให้ความเห็นว่า ผู้อ่านควรมีพื้นฐานความรู้ในเรื่อง

1. มีความรู้ในเรื่องภาษา คำศัพท์ ภาษาถิ่น และภาษาโบราณ
2. เข้าใจภาษาเฉพาะตัวของผู้เขียน
3. ผู้อ่านต้องมี "ประสบการณ์รวม" ตรงหรือใกล้เคียงกับผู้เขียน
4. ใช้ประสบการณ์และจินตนาการรวมไปกับผู้เขียน เพื่อแสวงหาความหมายที่ผู้เขียนแฝงไว้

นอกจากนี้เจตนา นาควิธระ ยังให้แนวคิดว่าเป็นหน้าที่ที่ผู้อ่านจะต้องตีความวรรณกรรมที่ตนอ่าน เพราะการอ่านเพียงหยุดอยู่กับ ความ ทำให้เรื่องขาดสาระ ผู้อ่านแต่ละคนอาจตีความเรื่องเดียวกันต่างกันไปก็ได้

ตามความคิดเห็นของ ชาร์ลอตต์ ไอ ลี² (Charloth I. Lee) เห็นว่า ความรู้พื้นฐานที่จะช่วยให้ผู้อ่านเกิดความสามารถในการตีความได้นั้น ต้องมาจาก

1. รู้จักลักษณะของงานเขียนหรือสิ่งที่อ่าน เพื่อแยกประเภทและเข้าใจองค์ประกอบ

¹ เจตนา นาควิธระ, ทฤษฎีเบื้องต้นแห่งวรรณคดี, หน้า 3 - 7.

² Charlotte I. Lee, "Some Aspects of Prose", Oral Interpretation, (New York : Houghton Mifflin Company, 1971), p. 136 - 151.

2. มีความรู้เรื่อง องค์ประกอบของภาษา เช่น โครงสร้าง และแบบสร้าง
3. แยกองค์ประกอบตามประเภทของงานเขียนหรือสิ่งที่อ่านได้ถูก เช่น องค์ประกอบของบทความ กวีนิพนธ์ บทละคร ฯลฯ
4. มีความรู้และเข้าใจกลวิธีการเขียนของผู้เขียน
5. วิสัยและประสบการณ์ระหว่างผู้อ่านและผู้เขียน

สรุปจากแนวคิดดังกล่าวได้ว่า ผู้อ่านสามารถตีความ "สาร" จากเรื่องที่อ่านให้ได้ใกล้เคียงกับ เจตนาของผู้แต่งได้ โดยอาศัยปัจจัยหรือมีพื้นฐานความรู้ในเรื่องต่อไปนี้

1. มีพื้นฐานความรู้ในเรื่องที่อ่านและมีประสบการณ์ในการอ่าน
2. มีพื้นฐานความรู้ทางด้านภาษาและความรู้อื่น ๆ ประกอบ
3. มีจินตนาการ และ "ประสบการณ์ร่วม" ใกล้เคียงกับผู้เขียน
4. มีความรู้และเข้าใจกลวิธีการเขียนของผู้เขียน

การตีความในวรรณกรรม

ในการอ่านวรรณกรรมให้เข้าใจถึงความหมายซ่อนเร้นตามวิธีการ "ส่งสาร" เฉพาะแบบของผู้เขียนแต่ละคนนั้น นอกจากผู้อ่านจะต้องมีปัจจัยในการอ่าน โดยอาศัยพื้นฐานความรู้ตามที่สรุปไว้ทั้ง 4 ข้อนั้นแล้ว ยังมีจุดสำคัญซึ่งเป็นหัวใจของการตีความให้ตรงหรือใกล้เคียงกับความหมายซ่อนเร้นในสารนั้นได้อีก ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิทางวรรณกรรม ดังจะกล่าวต่อไปนี้

ลิตธา พินิจภูวดล¹ แสดงความเห็นที่ "ข้อเขียนแต่ละชนิดมีจุดสำคัญที่จะทำความเข้าใจด้วยการตีความ" โดยพิจารณาจากสิ่งต่อไปนี้

¹ ลิตธา พินิจภูวดล, จากการสนทนา วันที่ 16 เมษายน 2522.

1. คำศัพท์ คำซึ่งเป็นสัญลักษณ์
2. ส่วนวนโวหาร คำคม สุภาษิต
3. ความคิด
4. เนื้อเรื่อง

ผลการเรียนวรรณกรรมด้วยวิธีที่ความนี้ จะเป็นพื้นฐานสำคัญของการค้นคว้าหาความรู้และค้นคว้าหาความจริง ค้นการวิจัย อันเป็นวิธีการของการศึกษาชั้นสูง

ส่วน เจตนา นาควชิระ¹ กล่าวถึงปัญหาในการตีความวรรณกรรมว่าเป็น เพราะ ผู้อ่านบางคนเกิดความคิดสับสน จึงตีความผิดไป พร้อมทั้งได้เสนอแนวพิจารณาหาจุดสำคัญที่จะเข้าใจความหมายของสาร ตามวิธีของ I.A. Richardson ดังนี้

1. พิจารณาจากเนื้อหาสาระโดยทั่วไป
2. พิจารณาจากอารมณ์ของผู้แต่งที่สอดใส่ไว้ในวรรณกรรม หรือของผู้่านที่ได้รับจากวรรณกรรม
3. พิจารณาจากทัศนคติของผู้แต่ง
4. พิจารณาจากความมุ่งหมายผู้แต่งที่ต้องการให้งานมีผลตามที่ต้องการ

ตามความเห็นของ ชาร์ลอตต์ ไอ. ลี.² (Charlotte I. Lee) เห็นว่าการตีความวรรณกรรมนั้น ควรพิจารณาจุดสำคัญในเรื่องต่อไปนี้เป็นขั้นตอนต่อเนื่องกันไป คือ

¹เจตนา นาควชิระ, "วรรณคดีวิจารณ์และการฝึกอ่านวรรณคดี," วรรณคดี (พระนคร : โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ สมาคมสังคมศาสตร์, 2514), หน้า 12.

²Charlotte I. Lee, Oral Interpretation, P. 138-1.

1. ที่ความจากข้อความหรือเนื้อความแต่ละย่อหน้า (paragraph) เพราะแต่ละย่อหน้าจะช่วยให้มองเห็นรูปแบบในการเขียน กลวิธีแสดงความคิด และ "Climax ของสารซ่อนเร้น (hidden thought)
2. ที่ความจากรูปประโยค (sentence) โดยพิจารณาจากคำ (Key words) คำสัญลักษณ์ (written symbols) และข้อความบริบทซึ่งจะประกอบความหมายซ่อนเร้นให้เห็นชัดขึ้น
3. ที่ความจากวาทศิลป์ (Speech Phrase) การใช้จำนวนเฉพาะบุคคล เช่น หวานชื่น honeysuckle แข็งกร้าว (ironical) เป็นกันเอง (warmly) และชวนชื่น
4. ส่วนโวหาร เช่น การเปรียบเทียบ (simile) อุปมา (metaphor) คำหลายนัย
5. สีสันในงานเขียน (Prose Rhythm) ซึ่งงานเขียนที่ดีจะต้องมีและต่างไปจากกวีนิพนธ์ แต่หมายถึงความสามารถในการใช้ภาษาที่พิเศษ อาจที่ได้จาก คำ วลี เนื้อเรื่อง และข้อความสั้น ๆ
6. ที่ความจากกลวิธีในการแต่ง (Stylistic)
7. ที่ความจากประเภทของงานเขียน ซึ่งจะใช้วิธีที่ความต่างกันออกไปเช่น บทกวีวิชาการจะเป็นทางค่านศัพท์เทคนิค
8. ที่ความทัศนคติ ความคิดเห็นของผู้เขียน

ฟรานซิส เอ็กซ์. คอนนอลลี¹ (Francis X. Connolly) ให้ความสำคัญเห็นว่า การที่ความมีความสำคัญต่อการอ่านงานทุกประเภท และยกตัวอย่างการที่ความ

¹Francis X. Connolly, "Thought in Poetry : Symbolic Structure" Poetry Its Power and Wisdom, And Introduction Study (New York : Charles Scribner's Sons, 1960), p. 88 - 89.

ในกรณีนี้พบว่า การตีความในกรณีนี้ ต้องสังเกตที่ความหมายของคำสัญญาลักษณะ และข้อความบริบทเป็นหลัก

จากแนวความคิดในการอ่านตีความของผู้ทรงคุณวุฒิตามที่กล่าวมานี้ สรุปได้ว่าจุดสำคัญในการอ่านที่จะเข้าใจความหมายซ่อนเร้น ในวรรณกรรมได้นั้น ผู้อ่านจะต้องตีความจากจุดสำคัญต่อไปนี้ คือ

1. ถ้อยคำ คำสัญญาลักษณะ คำศัพท์
2. ส่วนวนโวหาร
3. ความคิด
4. เนื้อเรื่อง
5. เจตนาของผู้เขียนหรือความมุ่งหมาย

จากข้อสรุปดังกล่าวทั้ง 5 ข้อนี้ ผู้วิจัยจะใช้เป็นหลักในการตีความวรรณกรรม บทความที่น่าสนใจวิเคราะห์ในงานวิจัยต่อไป

ตัวอย่างการตีความ

การตีความในแบบต่าง ๆ ที่จะกล่าวดังต่อไปนี้ เป็นเพียงตัวอย่างที่จะแสดงให้เห็นถึงวิธีตีความจากจุดสำคัญซึ่งจะทำให้เข้าใจความหมายซ่อนเร้นได้ง่าย และตรงตามเจตนาผู้เขียนเร็วขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นตัวอย่างประกอบการพิจารณาให้เข้าใจวิธีตีความได้ชัดขึ้น ซึ่งมีวรรณกรรมอื่น ๆ ที่ต้องตีความได้มากกว่าที่สรุปไว้ ทั้งนี้ย่อมแล้วแต่ลักษณะของวรรณกรรม และความสามารถในการตีความของผู้อ่าน เพราะ

"... the modern interpreter is not with literary lables, excepts as they help him analyze his material."¹

¹Charllotte I. Lee, Oral Interpretation, p. 136 - 137.

ตัวอย่าง การตีความถ้อยคำและคำสัญลักษณ์ในวรรณกรรม

คำสัญลักษณ์ คือ "ถ้อยคำสามัญที่มีความหมายพิเศษ"¹ ที่ผู้เขียนนำมาแทนสิ่งหนึ่งสิ่งใด เพื่อให้ผู้รับสารเข้าใจเรื่องนั้นได้รวดเร็วลึกซึ้ง และตรงตามความมุ่งหมายของผู้เขียนโดยไม่ต้องอธิบาย การอ่านคำสัญลักษณ์หรือสัญลักษณ์ก็คือการตีความสารนั้น ๆ มีข้อสังเกตว่า ความหมายของสัญลักษณ์มักจะ "คาบเกี่ยวอยู่กับอุปมาข้อย ๆ แต่ไม่เหมือนกันทีเดียว เช่น พระจันทร์ เป็นสัญลักษณ์แทนความงาม กวีก็ใช้สัญลักษณ์เป็นเครื่องเทียบแทนหญิง"² เป็นต้น

แสงจันทร์	หมายถึง	ความนวลเนียนเปรียบนวลจันทร์เดือนหงายกับผิวหนานาง
ดอกบัว	"	ความงาม ความผ่องใส
ทอง	"	ความเรืองรอง บุคคล มีค่า น่ารักน่าถนอม
ดวงตะวัน	"	ความมีอำนาจ น่ากลัว ความเที่ยงตรง
เทียน	"	ความสว่าง ครู
ฝนในเวลากลางคืน	"	ความเยือกเย็น ความเงียบเหงา
เมฆลอยตามลม	"	ความเป็นอิสระ คำเนินไปเรื่อย ๆ
แมลงภู่ ดอกไม้	"	สัญลักษณ์ทางเพศในวรรณคดี
สุนัข	"	ความซื่อ ความจงรักภักดี การยอมอยู่ใต้อำนาจ
คันชั่ง	"	ความยุติธรรม ความเที่ยงตรง

¹ลีทธา พินิจภูวดล, "คุณค่าของรอยกรอง" ปากไถฉบับวรรณกรรมวิพากษ์, รวบรวมและจัดพิมพ์โดยสมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย (พระนคร, 2518) หน้า 87.

²ม.ล. บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, วิเคราะห์วรรณคดีไทย, หน้า 106.

หงส์	หมายถึง	คนมีสกุลสูง ฐานะร่ำรวย
กา	"	คนลุ่มต่ำ ไพร
พระอินทร์	เป็นตัวแทน	ความเป็นธรรม (เพราะพระอินทร์ชอบช่วย เหลือคัมภุชเชัญ)
ยักษ์	"	คนพาด
หอยสังข์และเจ้าเงาะ	"	ลักษณะภายนอกที่คนมองเห็นหรือเข้าใจ เช่นนั้น
ทศกัณฐ์	"	พฤติกรรมบุคคลที่อาจเป็นไปได้ทั้งทางลบ
คอกประตู	"	ทางบวก มากกว่าพฤติกรรมธรรมดาถึง 10 เท่า
พระเกี้ยว	"	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
พระมณู	"	วชิราวุธวิทยาลัย
คอกประตู	"	ราชนาวีไทย

าฉฉ

"ถ้อยคำสามัญที่มีความหมายพิเศษ" เหล่านี้ บางครั้งอาจแสดงความหมาย
ซ่อนเร้นในรูปคำสัญลักษณ์ การเปรียบเทียบ และศัพท์ด้านวนอุมค่อม (periphrasis)
เช่น สำหรับวรรณกรรมสมัยใหม่ผู้เขียนนิยมใช้สัญลักษณ์ในวงกว้าง และแสดงความ
คิดอิสระมากขึ้น

คำสัญลักษณ์ - น้ำใจน้องพี่สีชมพู ทุกคนไม่รู้ลืมบูชา พระคุณของแหล่ง เรียนมา
จุฬาลงกรณ์
สีชมพู หมายถึง นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์ ๓ สถาบันการศึกษา



ปลุกยุงทองไว้เคียงโคม มุงประโคมโน้มน้ำใจรัก

ยุงทอง โคม หมายถึง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

นกเอี้ยงจำ กอนเอี้ยง เคยเลี้ยงหุยเล่า เคียงนี้เอี้ยงไปกินข้าว ปล่อยให้หุยหัวโต

เอี้ยง " ดาวชนบท

หุย " นนุญลูกทุ่ง

การใช้คำหรือศัพท์ที่อ้อมค้อม

ว่าพลางทางเป็ลื่อง เครื่องคาค แขนพาคลาคลงประจงจับ

อุ้มนางวางตักสะพักรับ ก็ทอคัทบระหวยลงบนแท่นทอง

(ขุนช้าง-ขุนแผน)

เป็ลื่อง เครื่องคาค หมายถึง ปลดเครื่องราง ของขลัง ทั้งที่แขวนคอ และคาคเอวออกจากกาย

ลาคลงประจงจับ " กิริยาทะนุถนอมประคับประคอง

วรรคที่สาม (วรรคสอง) " การโอบโอม

วรรคที่สี่ (วรรคสอง) " ความสุนทรีย์ทั้งอารมณ์และภาพในการรวมเพศ

ระหวย แทน อารมณ์

ทอง " ภาพ ความสุขสม

ชิตะถอยคำอีลาวคอน
งข้างเนื้อไม้มึงไค้มา
เจ้าลาวทองมีตองลงเดินดิน
ให้เขาชมโฉมน้องอยู่กลางทัพ

แงงอนไม่นอยร้อยภาษา
กูจะเกณฑ์ข้างงาออกไปรับ
จะให้ขึ้นแกรบินมาหับหัยบ
ผลัดกันรับคานหามาตามทาง

ลาวคอน	หมายถึง	"เสี้ยว" "ข้าวเหนียวติดหู" ในปัจจุบัน
รอยภาษา	"	เป็นคำที่แสดงอาการถูกเหยียดหยาม
งาช้าง เนื้อไม้ (มิงไค้มา)	"	กลบแกลง ตอแหล (ภาษาชาวบ้าน)
ซ้างงา	"	การโค่นขนแฉนเป็นสามี
มีต๋องลง เคนคิน	"	คำคำแบบชาวบ้าน โดยอาศัยซ้างเข้า
ขึ้นแครบีน	"	ประกอบให้เกิดภาพไปในทางสว่างกับสัตว์
บรรทัดสุดท้าย	"	เป็นภาพต่อเนื่องมาจากการอาศัย "ซ้างงา"
	"	ความสุขสมบนอากาศ
	"	โทษหญิงมาตลอดทาง (ให้ภาพเคลื่อนไหว)

การคำแบบชาวบ้านโดยใช้ภาษาอ้อมค้อม เพื่อให้ "ภาพในใจ" แก่ผู้ถูกดำ (รับสาร) เช่นนี้นับเป็นลักษณะนิสัยคนไทยที่สามารถเข้าใจได้ตรงกันกว่าสารอื่น ๆ เป็นจิตวิทยาทางภาษาที่มุ่งให้ผู้ฟังเจ็บแค้นจากการตีความแล้วเกิดจินตนาการ

เปรียบเทียบ

โอดมนบนฟ้ามาแล้ว รมโพธิ์แก้วจะพาพฤษศาสตร์ใส
 ข้าวรพุทธเจ้าชาวไทย ยกกรไหว้แด่ไทยราชันย์

ลมฝน เปรียบกับ ความร่มเย็นเป็นสุข
 บนฟ้า " พระมหากษัตริย์คุณ
 รมโพธิ์แก้ว " ศูนย์รวมแห่งความจงรักภักดีอันสูงสุด
 ไทยราชันย์ " สถาบันกษัตริย์ไทย

กบในสระบัว

กบเกิดในสระศรีมีบัวสวย กลิ่นรื่นรายสีวิไลไม่รู้เห็น
 ภมรอยู่ไกลตามมาเข้าเย็น ไค้คลึงเคล้นรสสุคนธ์วิมลมาลัย
 เราเป็นไทยไกลชีวิตพระศาสนา ไม่รู้คาพุทธธรรมนำสุขสานที่
 ชาวต่างชาติมาแต่ไกลไม่เป็นนาน ไค้ชาบชานรสพระธรรมดำเลิศแล

กบ	เปรียบกับ	คนไทย (อาวรณ์ความหมายมาจากกบใน กะลาครอบ และหลงคิดว่าใหญ่ที่สุดในโลก (กะลา)
สระ	"	ประเทศไทย ดินแดนร่มเย็นของศาสนา
บัว	"	พุทธศาสนา
กลิ่น สี	"	ความน่าเลื่อมใสศรัทธา ความเจริญ
ภมร	"	คนต่างชาติ
คลัง เกล็ด	"	คัมภีร์ ชาววัง เชื้อมื่น
รสสุคนธ์	"	รสพระธรรม หลักธรรม

ตัวอย่าง การตีความแนวเปรียบเทียบ ไค้แกบทหาย พังเพย สุภาสิค คำทำนายต่าง ๆ

เป็นการตีความจากแนวความคิดในการมอบปัญหา โดยยกปัญหานั้นขึ้นมาแล้ว
ใช้การเปรียบเทียบตีความในส่วนที่เหมือนหรือต่างกัน เป็นการตีความที่เกิดจากรวม
กรรมประเภทขบปากรูก ผีกความซางสังเกตเกิดปฏิภาณไหวพริบ การตีความจากคำ
ทำนายมีผลทางค่านจิตวิทยา มีอิทธิพลต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคมและเสถียรภาพ
ความมั่นคงของบ้านเมือง เช่น การพยากรณ์ สุภนิมิต หรือดวงร้ายของบ้านเมืองใน
สมัยโบราณ การตีความแนวเปรียบเทียบยังนำมาใช้กับความเจริญทางวิทยาศาสตร์ได้
โดยตรง เช่น การพยากรณ์อากาศ

บททาย

ยกปัญหาขึ้นมา เพื่อตีความโดยใช้การ เปรียบเทียบจากสิ่งที่อยู่ในคำปัญหา
ซึ่งมักจะมีตั้งแต่สองสิ่งขึ้นไป เช่น

- ตอนเช้าสี่ข้างโป่ง ตะวันโค้งสี่ข้างยุบ (พระสะพายบาตร)
- ชุก ๆ เอาน้ำเข้า เขย่า ๆ เอาน้ำออก (บ้านปาก)

- หนึ่งออกอ่อน กินก่อนทุกวัน (ทัพพี ช้อน)
 ไม้หลักปักอยู่ในหนอง ใครไปก็ต้อง ใครมากก็ต้อง (ไม้ควักปูน)
 เวลาแตกออกเดินไปสอง มีค้ำพ้อม้วนเดินมาคนเดียว (คนกับเงา)
 ไม้ตุงทะลุถึงแก่น ถึงแทนดินสอ ถึงบ่อน้ำใส ถึงหัวใจหนุมาณ
 (เปลือก กระจา
 เนื้อ น้ำ จาว-
 มะพร้าว)
 มะลุ่มมะล่ำ เดินวันยังค่ำ ไม่เห็นรอย (เรือ)
 เพชรฉลุมีหูที่ปาก เพชรฉลามีปากที่ทอง เพชรฉลอง
 มีทองที่หัว (กะทะ กบไสไม้ กุ้ง)
 หีบน้อยใส่ผ้าเหลือง กุญแจหัวเมืองไขไม่ออก (ไข)
 หิ่ง ๆ เหมือนผึ้งภุมรา เอกบาทา จเร จเร (ลูกข้าง)
 อะโรยตรงหว่างขา หัวไปหัวมา สองขาพาสบาย (ปืนโต)
 สีสายยานโตงเตง ข้างนอกร้องเพลง ข้างในร้องไห้ (กล่อมเด็กในเปล)
 เด็ก ๆ นุ่งผ้าใหญ่ขึ้นมาเอาผ้าโพกหัว (มะเขือ)
 คัมมันอยู่ในโลกมนุษย์ บุครมันอยู่บนสวรรค์ (ไก่ คาวลูกไก่)
 ออกมันอยู่ใต้หลังคา ปากมันว่าสารพัน (อกไก่ ปากไก่)

การตีความ พังเพย สุภาษิต สำนวนโวหาร

- ละครงนมเบื่องค์้วยปาก (ดีแต่พูด ทำไม่ได้)
 เขียนเสื่อให้วัวกลัว (ขู่ให้กลัว)
 ตักบาตรไม่ต้องถามพระ (จะให้อะไรแก่ใคร เมื่อทราบว่า
 เขาเต็มใจรับอยู่แล้ว ก็ไม่ต้องถาม
 ว่าจะเอาไหม)

- นายว่า ชี้อาพลอย (ลักษณะของคนเฉล ไร้ความรู้
เจ้านายวออย่างไร มักประสมโรง
ซ้ำเติม)
- จุดเรือไม่คุ้มฝั่ง จะนั่งไม่คุ้ม
แผ่นดิน (เปรียบเทียบเชิงตะหนิผู้ขาดการ
พิจารณาจนทำสิ่งใด ๆ อาจใช้กับ
เรื่องสำคัญในชีวิตก็ได้ เช่น การสร้าง
ครอบครัวการทำงานรับผิดชอบ)
- ไต่แกงเหน้ำพริก (เปรียบเทียบเชิงตักพ้อว่าไต่ใหม่
ลืมนเก่า)
- ปากเป็นเอก เลขเป็นโท
หนังสือเป็นศรี ชั่วดีเป็นตรา (สมัยก่อนการศึกษาเล่าเรียนเขียน
อ่านยังไม่แพร่หลาย คนรู้หนังสือมีน้อย
บางคนก็ได้ดีเพราะปาก การคิดเลข
หรือคำนวณนั้นมีความสำคัญน้อยลงมา
อีก แต่เดี๋ยวนี้นคนที่มีความรู้ดี แต่พูด
ไม่เก่งก็เอาดีไต่ยาก ส่วนความชั่ว
ความดีนั้น ทำลงไปแล้วยอมเป็น
เสมือนตราที่ประทับลงไป ให้รู้ว่า
คนนั้นเป็นคนดีหรือคนชั่ว)
- เอาพิมเสนไปแลกกับเกลือ (พิมเสนมีความมากกว่าเกลือ อยาลด
ตัวลงไปสู้กับคนชั้นต่ำ หรือเอาทุโส่น้อย
กว่า มีแต่เสียศักดิ์ศรี)

รู้อย่าง เบ็ด	(รูอะไรไม่รู้จริง เหมือนเบ็ด เดินก็ได้ บินก็ได้ ว่ายน้ำก็ได้ แต่ไม่เก่งสักอย่าง)
ปากเป็นตะไกร	(ชอบว่าคนอื่นอยู่เสมอ)
กรวดน้ำคว่ำขัน	(ตัดขาดไม่ขอเกี่ยวข้องอีก)
วุ่นเป็นงานหา	(สับสนจับต้นชนปลายไม่ถูก)
คอยเหมือนข้าวคอยฝน	(การคอยทั้งที่รู้ว่าไม่สมหวัง)
มากหมอมากความ	(หลายคนก็หลายความเห็น)

คำทำนาย เป็นการตีความตามลักษณะของสาร ไค้แก่การทำนายฝัน การพยากรณ์ เช่น

ฝันว่า เป่าแตรหรือปี่	ทายว่า	จะมีอำนาจวาสนา ใคร ๆ ก็แซ่ของสรรเสริญ
ฝันว่า นั่งเรือข้ามน้ำ	"	มีศัตรูปองร้าย แต่ทำอะไรเราไม่ได้
ฝันว่า นั่งอยู่ใต้ร่มไม้ใหญ่	"	ต่อไปจะได้เป็นหัวหน้าคนทั้งปวง
ฝันว่า มีคนให้ผ้าเช็ดหน้า	"	จะเกิดเรื่องยุ่งยากถึงน้ำตาตก
ฝันว่า ใค้สวมสร้อยคอ	"	จะไค้คู่ครองที่รักใคร่กันมาก
ฝันว่า เห็นแมว	"	จะเสียเงินทองช่วยเหลือผู้อื่น
ฝันว่า เห็นหมาคาบหม้อ	"	จะถูกฉ้อโกง หักหลัง
ฝันว่า อาบน้ำ	"	จะอยู่เย็นเป็นสุข

ตัวอย่าง การตีความไวยาหารกฎหมาย ขอกกฎหมาย

การตีความไวยาหารกฎหมาย

ไวยาหารกฎหมาย คือสำนวนภาษาโดยเฉพาะของกฎหมาย และจะมีความหมายเป็นที่รู้กันในวงการผู้ใช้กฎหมาย เช่น

"การกระทำเมื่อฟังตามข้อเท็จจริงที่น่าสืบมาแล้ว ถือได้ว่า จำเลย
กระทำไปโดยมิชอบ" สรุปเป็นดังนี้

ถือได้ว่า	หมายถึง	ลงโทษจำเลยได้
พอถือได้	"	"
ถือเป็นยุติว่า	"	"
อันควรรับฟังได้	"	"

ในที่นี้ "ถือได้ว่า" เป็นโวหารกฎหมายที่ตีความได้ว่า ลงโทษจำเลยได้
ตามกฎหมาย แต่ตามโวหารกฎหมายยังใช้คำอื่น ๆ ที่ตีความได้ในทำนองเดียวกันเช่นนี้
อีก เช่น พอถือได้ ทั้งเป็นยุติว่า อันควรรับฟังได้

"คำเบิกความของนางประยูรที่เป็นปฏิปักษ์ต่อคดีฝ่ายจำเลย จึงจะฟัง
เป็นประมาณมิได้เสียแล้ว"

(ภาษากฎหมายไทย ชานินทร์ กรัยวิเชียร)

โวหารกฎหมายที่ต้องตีความ คือ

ปฏิปักษ์	หมายถึง	ผลเสียแก่คดีของจำเลย
ประมาณ	"	มีค่า มีน้ำหนัก
ประมาณมิได้	"	ไม่อาจประมาณเป็นน้ำหนักได้

ตีความได้ว่า พยาน (นางประยูร) ให้การไม่มีน้ำหนักพอที่จะเอาผิด
จำเลยได้

การตีความขอกฎหมาย

"ผู้ใดลัทธิทรัพย์ของผู้ใด ผู้นั้นมีความผิด"

การตีความตามข้อกฎหมาย ต้องแยกองค์ประกอบของ "ทรัพย์สิน" ตามลักษณะการกระทำดังนี้

1. เอาทรัพย์สินไป
2. ทรัพย์สินนั้นเป็นของผู้อื่น
3. ทรัพย์สินนั้นเจ้าของไม่อนุญาต

เมื่อพิจารณาความผิดว่าเป็นประการใด ถ้าผู้ต้องหาอ้างว่า ทรัพย์สินนั้นเป็นของภรรยาสามี บิดามารดา ก็ไม่ผิด แต่ถาทรัพย์สินนั้นเจ้าของไม่อนุญาตก็จะผิดตามข้อ 3

หรือขอหาข่มขืน เป็นความผิดตามลักษณะที่ว่า หญิงนั้นมีใจภรรยาของตน และหญิงนั้นไม่ยินยอม ถ้าจำเลยแก้ว่า รักชอบกัน และหญิงยินยอม และนำสืบได้เช่นนั้น ก็ไม่ใช่การข่มขืน

กฎหมายอาญามาตรา 162

"ผู้ได้รับรองหลักฐานในเอกสาร อันมุ่งพิสูจน์ความจริงซึ่งเป็นเท็จ ต้องมีความผิดตามกฎหมาย"

จำเลยรับรองใบตรวจรับงานจ้างฉบับหนึ่ง ในฐานะเป็นกรรมการตรวจรับการจ้าง จำเลยรับรองเอกสารฉบับนั้นว่า ผู้รับจ้างได้ทำการก่อสร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วตามสัญญาทุกประการ จึงควรเบิกเงินค่าจ้างให้แก่ผู้รับจ้างไป

เรื่องมีว่า ทางราชการให้ นาย ก. มารับเหมาสร้างโรงเรียนแล้วตั้งกรรมการตรวจการจ้างดูว่า ทำอะไรเสร็จบ้างในแต่ละงวดให้จ่ายเงินไปตามสัญญา

จำเลยไต่รับรองเอกสารฉบับนั้น (คือรับรองการจ่ายเงินค่าจ้างครบตามสัญญา) ทั้งที่ความจริงยังไม่เสร็จตามที่รับรอง จำเลยจึงมีความผิด¹

ความ
ตัวอย่าง การที่ความคิด

ส่วนมากเป็นแนวความคิดในแง่ปรัชญา นิยมใช้ถ้อยคำสั้น ๆ ที่กินความมากเพียงไม่กี่คำ ประสานเข้าเป็นเนื้อเรื่อง เป็นงานเขียนที่ตีความได้ทุกจุดตั้งแต่คำโวหาร เนื้อเรื่อง และความคิด รวมไปถึงเจตนาผู้แต่ง เป็นการขยายความคิดในการตีความ เพราะถ้ามุ่งเพียงจุดเดียวจะตีความพลาดไปได้

เจตนา นาควัชระ กล่าวถึงปัญหาในการสื่อความหมายในวรรณคดีและงานเขียนที่ว่า เป็นไปได้ไม่สมบูรณ์นั้น เป็นเพราะปัญหาต่าง ๆ โดยเฉพาะปัญหาซึ่งเกิดจากภาพ และประสมการณ์ กล่าวคือ สิ่งที่อยู่ประพันธ์แสดงออกมาด้วยภาษา ถ้อยคำ อาจไม่ใช่ความหมายทั้งหมด แต่ส่วนที่มีใดกล่าวออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร อาจมีความหมายลึกซึ้งน่าอ่าน น่าตีความยิ่งไปกว่า โดยยกตัวอย่างบทกวีสั้น ๆ ของ จาง แซ่ตั้ง ซึ่งตีพิมพ์ลงในหนังสือ "แม่กับลูก" (พ.ศ. 2515) พร้อมอธิบายการตีความบทกวีของจาง แซ่ตั้ง ซึ่งผู้วิจัยคัดลอกและเรียบเรียง ดังนี้²

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ พันธุ์ เพ็ชรไกร, จากการสนทนา วันที่ 23 ตุลาคม 2521.

² เจตนา นาควัชระ, ทฤษฎีเบื้องต้นแห่งวรรณคดี, หน้า 5 - 10.

"ลูกแม่

เมื่อแม่ให้ขนมหวานแก่ลูก

ผลไม้มันคนก็หวาน

ใบไม้วันนี้แสงแดดฉาย

กิ่งก้านวันนี้สีน้ําไหวตามลม

ลูกแม่ แม่อมลูก

นั่งเล่นเฝ้าต้นไม้ตรงนี้

คุณค่าของกวีบทนี้อยู่ที่ "ความหมายซ่อนเร้น" คือผู้อ่านอาจหยุดอยู่กับ "ความ" เฉพาะส่วนที่มาจาก "คำ" ผู้อ่านที่อ่านไม่เข้าใจเรื่อง เป็นเพราะขาดการตีความหมาย ซึ่ง "เป็นหน้าที่ของผู้อ่านโดยตรง ที่ต้องตีความหมายวรรณกรรมที่ตนอ่าน" และแต่ละคนไม่จำเป็นต้องตีความไปในแนวเดียวกัน ทั้งนี้ เพราะจินตนาการและประสบการณ์เป็นของเฉพาะตัว

ก่อนอื่น ในการอ่านจะต้องพิจารณาคำเด่นที่เป็นปมของความหมาย นั่นคือ "ความหวาน" เพราะคำที่โยงให้เห็นว่า ความในวรรคแรกเป็นเหตุ สัมพันธ์กับความในวรรคสอง เป็น "ผล" โลกของแม่กับลูกที่ต่อเนื่องความหวานไปถึงผลไม้มันคนนั้น เป็นความสัมพันธ์ที่สร้างขึ้นด้วยวรรณศิลป์ ซึ่งผู้อ่านจะเข้าถึงได้ด้วยจินตนาการ และต้องเสาะแสวงหาความหมายซ่อนเร้นต่อไปตามที่กวีแนะให้คิด โดยมีคำอธิบายคือ ความหวานแห่งความรักของแม่ที่มีต่อลูก ทำให้ผลไม้นั้นหวานตามขึ้นมาได้ เมื่อกวีบรรยายคำว่า "ใบไม้วันนี้แสงแดดฉาย กิ่งก้านวันนี้สีน้ําไหวตามลม" ถ้าอ่านตลอดบท จะเห็นว่า "กวีนิพนธ์บทนี้มีใจโคลงพรรณนาสภาพธรรมชาติ แต่มุ่งสื่อความหมายทางปรัชญา ซึ่งให้เห็นถึงว่า เอกภาพของโลกซึ่งตั้งอยู่บนรากฐานแห่งความรัก และความรักของมนุษย์นั่นเองที่ช่วยสร้างความรื่นรมย์แก่ธรรมชาติ เมื่อมนุษย์ได้สร้างธรรมชาติขึ้นมาด้วยความรักแล้ว มนุษย์ก็ต่างตัวไว้กับธรรมชาตินั้น ความผสมกลมกลืนอันสมบูรณ์

ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ได้รับการบรรยายอย่างง่าย ๆ ด้วยภาษาพื้น ๆ ในบท
สุดท้ายของกวีนิพนธ์ แม่กับลูก

คงจะเห็นแล้วว่า กวีนิพนธ์บทสั้น ๆ เขียนโดยภาษาเรียบ ๆ ไม่ต่างจาก
ภาษาแบบที่ไซพูคกันในชีวิตประจำวัน ก็สามารถเป็นสื่อความหมายอันลึกซึ้งได้ สิ่งที่
ต้องการเป็นคั้งผู้อ่านต้องพยายามใช้จินตนาการของตนรวมไปกับกวี ก็จะหาความหมาย
ซ่อนเร้นนั้นได้"

ตัวอย่าง

การตีความคิด บทประพันธ์นี้สามารถตีความได้หลายแง่มุม ถ้าพิจารณาจะ
เห็นความหมายที่แฝงอยู่ในแต่ละคำโยงถึงข้อความ เนื้อเรื่องและความคิด ที่แปลกออก
ไปคือ ผู้เขียนแสดงความรู้สึกและแทรกความคิดเห็นไว้อย่างพร้อมทั้งใช้บาทสุดท้าย
ของบทประพันธ์เป็นความลงท้าย

ตัวอย่างการตีความกวีนิพนธ์ ไสกุ¹

This night

I alone

And the darkness

คำคืนวันนี้ มีคสณิที่ยิ่งกว่าทุกคืนที่ผ่านมา เมื่อเราปิดไฟวิทยาศาสตร์ลง
ปล่อยให้กระแสแห่งธรรมชาติ ดำเนินบทบาทของมัน ข้าพเจ้าชมชอบความมืด เมื่อกลับ
บ้านมาในยามค่ำคืน ข้าพเจ้าชอบที่จะนั่งอยู่เพียงลำพังในความมืด เพียงลำพัง มีความรู้สึก
ว่า เพียงลำพังเท่านั้น ตลอดวันทั้งวัน ที่ดูเหมือนเป็นช่วงเวลาเดียวที่เราจะกลับเป็น
ตัวของตัวเองได้มากที่สุด

¹พจนาน จันทรสันติ, "กวีนิพนธ์ไสกุ", ลลนา (มกราคม 2522) : 25.

ในบางครั้งเมื่อชีวิตคนตกต่ำถึงที่สุด ใครจะรู้ว่า ธรรมชาตินั้นเป็นเช่นใด เมื่อเราแลเห็นวัฏจักรแห่งความหมุนเวียนเปลี่ยนแปลงของมัน ทุกข์แล้วสุข เฟื่องฟูแล้วตกต่ำ มีคแล้วสว่าง ในท่ามกลางความรุ่งโรจน์และความตกต่ำ ในท่ามกลางความทุกข์และสุข เมื่อเราแลเห็นความเป็นจริงประการนี้ เราก็คงมีชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข พอควรแก่สภาพของตน

ความตกต่ำและความทุกข์โศกเป็นบทเรียนที่มีค่ายิ่งของชีวิต เป็นเพียงสิ่งที่ผ่านมาแล้วก็จะผ่านไป ในท่ามกลางความมืดมน ที่เราอาจเห็นแสงสว่างได้อย่างชัดเจน เมื่อเราหลับตาลงก็อาจเห็นถึงจินตนาการและคณันอันรุ่งโรจน์ และในท่ามกลางความมืด ความฝันและจินตนาการของคนมักจะเจิดจ้ารุ่งโรจน์เสมอ

และในคำคั้นนี้ก็เช่นกัน มีเพียงข้าพเจ้ากับความมืด เมื่อภาวะแห่งการดำรงอยู่ของชีวิตไต่หยิ่งรากลึกกลง เมื่อความมืดได้โอบอุ้มเราไว้ในกระแสแห่งความเป็นไปของธรรมชาติ ดวงใจของคนสันโดษก็ได้ความสุขยิ่งแล้ว

ตัวอย่าง การตีความเนื้อเรื่อง

งานเขียนประเภทนี้ต้องการหาความหมายในมุมกว้าง เพื่อนำเนื้อเรื่องมาสรุป เรื่องนี้ถ้าอ่านผิวเผินเหมือนเหตุการณ์ธรรมดา ถ้าอ่านที่ความจะพบความปวศร้าวในสภาพสังคมแบบต่างคนต่างอยู่

ตัวอย่าง เรื่อง "ลูกหมาสีน้ำตาลและความสับสนของใจบางคน"¹

ถ้ารักจะเป็นหมามีเจ้าของ
ก็ต้องยอมให้เขาล่ามโซ่ กักขัง

¹ชยา, "ลูกหมาสีน้ำตาลและความสับสนของใจบางคน," อนุสารวรรณศิลป์ (สิงหาคม 2516) : 6.

ที่จะรอนเร เสรี มันก็มีแต่มาข้างถนนเท่านั้น
 และถ้าจะเป็นหมาดีให้เจ้าของพอใจ
 คอบแทนคาวชาว์ คาน้ำ
 ก็ต้องกตัญญู ฐุคุณ เฝ้าบ้านเฝ้าช่อง
 อยู่เคียงข้างเจ้าของ คอยปกป้องรักษา
 เขาจะตีจะเตะมึง ทองยอมทน
 อาจจะต้องหักเสี้ยวแข้ง เสี้ยวขา เกลาเคลือบ ถ้าเจ้านายพอใจ
 ที่จะได้กิน หางตั้ง คางเซิก ใครสะกิดหางก็แว้งกัคนะ
 มันต้องอดมือ กินมือ นอนวัด
 คอยหลบเทศบาลให้จาดะหัวนี้ อย่างนี้แหละ
 เลือกเอาสิ เจ้ายังมีสิทธิ์จะเลือก
 ในเมื่อเจ้ายังเด็ก รูปร่างหน้าตาก็น่าเอ็นดู
 ส่วนชานะ
 มันแก่เกินเขาจะพอใจเก็บไปเลี้ยง
 อีกไม่ช้าก็จะซีริอ่อน ตกสะเก็ด
 ก็คงจะต้องพูดว่า
 พอใจความเสรี อดมือ กินมือ มากกว่าเป็นกรรมดา

ตัวอย่าง การตีความเนื้อเรื่อง

งานเขียนประเภทนี้ผู้อ่านจะต้องเข้าใจเรื่องที่เสนอในแบบแง่มุมกว้าง ๆ
 เพื่อนำมาสรุปตีความ สาร หรือความหมายซ่อนเร้นในข้อสรุปนั้น ๆ จากตัวอย่างที่คัด
 ลอกจากนิทานอีสปนี้ ข้อความส่วนท้ายเรื่องทั้งหมดที่ขึ้นต้นด้วย "นิทานเรื่องนี้สอนให้
 รู้ว่า ..." เป็นลักษณะข้อสรุปจากการตีความเนื้อเรื่อง

ตัวอย่าง การตีความเนื้อเรื่อง¹

นิทานที่ 26 เรื่องพวกหนูประชุมปรึกษากัน

ยังมีหนูฝูงหนึ่งถูกแมวรบกวนอยู่เสมอเป็นนิจ จะออกไปเที่ยวหากินในที่ใด ก็ให้ครันคร้ามแมวตัวนั้นเป็นกำลัง ถึงแก่พากันอดอาหารชุกชอนอยู่ แต่ในรัง หนูจึงนัดประชุมปรึกษากันถึงว่าจะทำอย่างไรดี ที่จะหลบหลีกให้พ้นแมวไปได้ หนูต่างตัวต่างก็คิดเห็นแปลก ๆ กัน แต่ก็ไม่ตกลงกันได้เป็นเด็ดขาดว่า จะทำอย่างไรดี ในที่สุดลูกหนูตัวหนึ่งออกความเห็นขึ้นว่า ควรจะเอาลูกพรวนไปผูกคอแมวไว้เสีย เมื่อแมวมารูหนุจะไต่ยีนเสียดลูกพรวนแต่ไกล พอมีเวลาวิ่งหนีแมวทัน หนูทั้งหลายก็พากันเห็นดี ตกลงจะทำตามคำแนะนำของลูกหนู ทันใดนั้น หนูแก่ตัวที่นั่งฟังอยู่จึงกล่าวขึ้นว่า "ที่ว่าดังนั้น เราก็คงเห็นชอบด้วย แต่เราอยากจะสอบถามสักคำว่า หนูตัวไหนจะเป็นผู้รับอาสาเอาลูกพรวนไปผูกคอแมว"

นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า การพูดพลอย ๆ แต่ปาก ถึงแม่ว่าจะเป็นเห็นดีวิเศษสักปานใด แต่ถ้ามัวไม่ได้จริง ๆ คงพูดแล้ว ก็หาประโยชน์ มิได้

ตัวอย่าง การตีความเนื้อเรื่องจากการค้นข้อมูล²

การอ่าน "สาร" ประเภทนี้ เป็นการตีความจากเนื้อเรื่อง โดยที่ผู้อ่านต้องเข้าใจความหมายของภาพและมีประสบการณ์เกี่ยวกับเหตุการณ์หรือตัวบุคคลที่ผู้เขียนมุ่งถึง เช่น

พระยาเมธาธิบดี

¹มหาอำมาตย์โท, ระเบียบเรียง, นิทานอีสป พิมพ์ครั้งที่ 35 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา 2520).

²จурินทร์ สัก:ขณะวิษฐ์, สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 35 (26 กุมภาพันธ์ 2521):

ภาพที่ 1 เป็นการล้อสังคมเกี่ยวกับการจัดระบบการศึกษา นักเรียนในภาพแทนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ทั่วประเทศ รอคอยความหวังที่จะมีที่เรียนในมหาวิทยาลัยเปิด

ภาพที่ 2 เป็นภาพล้อที่เปรียบเทียบได้ตรงสุดกันว่า "ความรู้ท่วมหัวเอาตัวไม่รอด" เป็นการล้อปัญหาสังคมในเรื่องปัญหาคนด้นงาน ผู้ที่สำเร็จการศึกษาชั้นสูงไม่มีงานทำ



จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย



ตัวอย่าง การตีความความคิดจากบทละครสมัยใหม่และภาพยนตร์บางเรื่อง

อาจอ่านได้จากบทวิจารณ์หนังสือวิจารณ์บันเทิงและภาพยนตร์ ที่เป็นตัวอย่าง ที่เป็นเพียงแนวสังเกตุเพื่อเข้าใจแนวการตีความวรรณกรรมประเภทนี้เท่านั้น

บทละครสมัยใหม่ ซึ่งแสดงกันอยู่ในวงแคบ เฉพาะมหาวิทยาลัยและภาพยนตร์ บางเรื่องเป็นความบันเทิงที่ต้องตีความ แนวความคิดของเรื่อง เช่น เรื่องคอยโกโด (Waiting for God) ละครเรื่องนี้ กล่าวถึงชายพเนจร 2 คน กำลังรอคอย การมาของ "โกโด" ตั้งแต่ต้นจนจบเรื่อง ในระหว่างคอยได้แสดงความขัดแย้ง รุนแรง ความซ้ำซากจำเจด้วยคำพูด และท่าทาง บางครั้งการขัดแย้งทำให้คนดูเข้าใจ กันว่า จะต้องแยกกัน ละครจบเรื่องด้วยการให้ชายทั้งสองคนคอยโกโดต่อไป

จุดสำคัญของเรื่องคือ การรอคอยที่ไม่สมหวัง และ "โกโด" คือความหมาย ซ่อนเร้นที่เป็นจุดสำคัญในการตีความประเภท "ผู้รับสารอาจตีความเรื่องเดียวกันต่าง กันได้" คนดูส่วนมากตีความว่า ชายพเนจร 2 คน คือบุคลิกของคนคนเดียวกัน ความขัดแย้งระหว่างชายพเนจรคือความขัดแย้งในใจคน ซึ่งตรงลักษณะธรรมชาติที่สุด เช่น "ภาคหนึ่งมีความลังเลไม่แน่ใจ ซลาคกด้ว และพร้อมจะก้าวกลับมาข้างหลัง แต่ อีกภาคหนึ่งคือความเด็ดเดี่ยวที่จะก้าวรุกไปข้างหน้า และเชื่อมั่นว่า สิ่งที่ตนคาดหวัง รอคอยจะเป็นไปได้จริง"¹

บทละครมหาวิทยาลัยแนวเช่นนี้ได้แก่ เรื่อง ชั้นที่เจ็ด (สุชาติ สวัสดิ์ศรี) หน้าต่างบานที่เปิดไว้ (สุวิวัฒน์ ศรีเชื้อ) งานเลี้ยงและฉันเพียงแทยากออกไปข้าง นอก (วิทยากร เชียงกุล) บทละครเรื่องหลังนี้ใช้สัญลักษณ์ตลอดเรื่อง แต่ไม่ซับซ้อน

¹ รัตนฤทัย ลัจจพันธ์, "คำบรรยาย วิชาอิทธิพลวรรณกรรมตะวันตกในวรรณกรรม—
ไทย" (กรุงเทพมหานคร : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2517) : 242-244.

ตัวอย่างภาพยนตร์ที่ต้องตีความเนื้อเรื่องและความคิดอย่างชัดเจน คือ "ดินแดนรมเย็น" และ "กังฟู" ภาพยนตร์ทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 โดยเฉพาะเรื่อง กังฟู เป็นการตีความความคิดแนวปรัชญา เช่น

"แม่น้ำพยายามรักษาระดับน้ำไว้ แม้แค่โซดหินก็ยังไม่ไหลหือก้ออ้อม
และทำให้เป็นสิ่งไร้ค่าในที่สุด"

ภาพยนตร์ที่มีคุณค่าทางการศึกษาอีกเรื่องหนึ่ง ซึ่งเป็นตัวอย่างของศิลปบันเทิงที่ต้องตีความทางความคิด เนื้อเรื่อง และเจตนาผู้เขียนบท คือ เรื่อง "Funny Note"¹ ภาพยนตร์ญี่ปุ่นที่แสดงเจตนาให้เห็นถึงความเจริญของการศึกษาในระบบโรงเรียน "ความคิดสำคัญของเรื่องเริ่มจากฉากที่ครูล้มป่วย เพราะเตรียมการสอน คือ ออกฉนวนเพื่อถ่ายภาพยนตร์เรื่องการลอกความของไหมไว้ให้เด็กดู แสดงถึงความรักต่อการถ่ายทอดความรู้ให้แก่เด็ก ๆ อย่างมาก" ตอนท้ายเรื่องเด็กช่วยกันสาวไหมใหม่เป็นลำดับต่อ ๆ กันไป เพื่อวัดความยาวของไหมใหม่นั้นมา เด็กออกจากห้องเรียนเลยไหลไปถึงกลางใจเมือง ซึ่งเคยเป็นศูนย์กลางการเลี้ยงไหมในอดีต มีความหมายที่คนดูทั่วไปเข้าใจได้

และ

การดูละครภาพยนตร์ประเภทนี้ ต้องใช้ความคิดใช้ความเข้าใจตีความจึงจะเข้าถึงสารที่ละครต้องการแสดงออก เพราะถือเป็นการอ่านตีความลักษณะหนึ่งเช่นกัน

การอ่านทุกอย่างไม่ว่าเรื่องตีความ และ "การอ่านที่เป็นอันตรายเป็นการอ่านแล้วไม่น่าไปติดต่อกัน ผู้ที่ช่างศึกษางวิจารณ์ แม้จะได้รับอิทธิพลจากวรรณกรรม แต่

¹เรียบม กระเนก, "สมุคพกตกก ไม่มีครุ ไม่มีคิษย์" สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์

ก็เป็นอิทธิพลที่گذนกรองแล้ว จะเรียกว่าเป็นการมอมเมามิได้¹ ผู้อ่านมีเสรีภาพในการที่จะตีความหมายของวรรณกรรม โดยสะกิดเอาความหมายของวรรณกรรมที่ตนอ่านออกมาให้ได้ หรือแสดงความเห็นเกี่ยวกับวรรณกรรมที่ตนอ่าน แต่ต้องระงับมิให้วรรณกรรมที่ตนอ่านออกมาให้ได้ หรือแสดงความเห็นเกี่ยวกับวรรณกรรมที่ตนอ่าน แต่ต้องระงับมิให้วรรณกรรมเสียหาย การตีความและการวินิจฉัยข้อคิดเห็นต้องพยายามให้ถูกต้องใกล้เคียง ไม่ลากเข้าหาความ และถ้าตีความเป็นอย่างอื่นไม่ได้ ก็ให้ตีความหมายตามตัวหนังสือ ในการตีความควรหยิบยกบทตอนที่เป็นประโยชน์ที่จะช่วยให้เข้าใจเรื่องดีขึ้นมาตีความ

โดยเหตุที่การตีความเป็นสิ่งที่ต้องใช้ประสบการณ์ หรือ "ประสบการณ์ร่วม" ตลอดจนต้องมีความรู้ความคิดที่กว้างขวางไว้เป็นเครื่องมือ แต่เป็นสิ่งที่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ยังขาดอยู่ ความรู้ทางด้านนี้อยู่มาก ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของครูที่จะใช้ความรู้และคำอธิบายช่วยเสริมสิ่งเหล่านี้แก่นักเรียน

ความหมายของการอ่านเอาเรื่อง

ความมุ่งหมายของการสอนอ่านเอาเรื่อง ตามหลักสูตรชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย ฉบับ พ.ศ. 2503² นั้นเห็นว่า การอ่านเอาเรื่องมีความสำคัญต่อการอ่านออกเสียงและการอ่านในใจ โดยเฉพาะต่อการในใจ ซึ่งเป็นการอ่านขั้นสูงในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้งนี้ เพราะเข้าใจกันว่า เป็นวิธีที่จะทำให้นักเรียนสามารถจับใจความหรือทราบสิ่งที่ต้องการทราบจากการอ่านได้มากกว่าวิธีอื่น

¹เจตนา นาควัชระ, ทฤษฎีเบื้องต้นแห่งวรรณคดี, หน้า 2 - 3.

²กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ฉบับ พ.ศ. 2503 (พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา 2503) หน้า 5.

รองรัตน์ อิศรภักดี และ เทือก กุสุมา ณ อยุธยา¹ ได้กล่าวถึงความสำคัญและจุดประสงค์ในการอ่านในใจ ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งของการสอนอ่านเอาเรื่องในชั้นมัธยมว่า "เป็นธุรกิจส่วนบุคคล" ที่จะอ่านจับใจความเพื่อเข้าใจความหมายของเรื่อง หรือสิ่งที่ต้องการทราบจากเรื่องที่อ่าน ถ้าเป็นนักเรียนจะต้องสามารถถ่ายทอดความเข้าใจเป็นรายงานปากเปล่า หรือรายงานข้อเขียนได้

ส่วน สิทธา พินิจภูวดล² และ ลู อี เบอร์ไมสเตอร์³ อธิบายถึงความหมายของการอ่านเอาเรื่องไว้ตรงกันว่า อ่านเอาเรื่องเป็นการอ่านเก็บความเพื่อความเข้าใจ จนสามารถกำหนดจดจำเนื้อความหรือความรู้ที่ผู้เขียนได้บันทึกไว้ เป็นการอ่านเพื่อจำเรื่องราวตามตัวหนังสือเป็นหลัก ข้อสำคัญเป็นการอ่านขั้นพื้นฐานที่นำไปสู่การอ่านขั้นสูง คือ แผลความ และตีความต่อไป

ไมล์ เอ. ทิงเกอร์ (Miles A. Tinker)⁴ กล่าวว่า การอ่านเอาความหรือการอ่านเอาเรื่องเป็นหัวใจสำคัญของการอ่านทุกชนิด ผู้อ่านจะเข้าใจเรื่องราวที่อ่านได้ต้องเข้าใจความหมายของสิ่งที่อ่านได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งสามารถจับใจความสำคัญของประโยค ข้อความได้ในเวลาที่รวดเร็ว

¹รองรัตน์ อิศรภักดี และ เทือก กุสุมา ณ อยุธยา, "ภาษาไทยตอน 1 วิธีสอนภาษาไทยในชั้นมัธยม," ตำราวิชาชุดครูประกาศนียบัตรครุ 4 มัธยม (พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2505), หน้า 86 - 88)

²สิทธา พินิจภูวดล และคณะ, การเขียน, หน้า 14-15

³Lou. E. Burmeister, Reading Startergies for Secondary Shool Level, p.149-150.

⁴Miles A. Tinker, Teaching Elementary Reading, (New York: Appleton - Century - Crafts, 1952), p. 15.

จากความมุ่งหมายในการสอนและตามทัศนะของผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหลายจะเห็นได้ว่า การอ่านเอาเรื่องมีบทบาทสำคัญ ในการสอนอ่านตามหลักสูตร ฉบับ พ.ศ. 2503 อยู่มาก และสรุปเป็นความหมายของการอ่านเอาเรื่องได้ดังนี้

การอ่านเอาเรื่องหมายถึงการอ่านเก็บความ เพื่อความเข้าใจเรื่องราวตามตัวหนังสือ จนสามารถจดจำเนื้อความหรือความรู้ตามที่ผู้เขียนได้บันทึกไว้ โดยสามารถถ่ายทอดความเข้าใจเป็นรายงานปากเปล่า หรือรายงานข้อเขียนได้

ปัจจัยในการอ่านเอาเรื่อง

เกย์ แอด บอนด์ และ ไมล์ เอ. ทิงเกอร์¹ กล่าวว่า ความสามารถในการอ่านเอาเรื่องนั้น ผู้อ่านจะต้องมีพื้นฐานมาจากสิ่งต่อไปนี้

1. เข้าใจความหมายของคำ เพราะเป็นพื้นฐานสำคัญในการอ่านเอาเรื่องที่จะช่วยให้เข้าใจความหมายของประโยคและข้อความที่อ่าน
2. เข้าใจประโยค โดยนำมาสัมพันธ์กันจนได้ใจความ
3. เข้าใจข้อความในตอนที่อ่าน
4. เข้าใจเรื่องราวที่อ่าน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ Guy L. Bond and Miles A. Tinker, Reading Difficulties Their Diagnosis And Correction, (New York : Appleton - Century - Crafts, 1957), p. 235.

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเรื่อง "การสอนวรรณกรรมบทกวี" นั้น เป็นการวิจัยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย งานวิจัยระดับฝึกหัดครู และงานวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของสื่อมวลชน แต่เป็นการเกี่ยวข้อง แต่เพียงบางส่วนเท่านั้น ได้แก่

งานวิจัยของ ชะอุม วิบูลย์ศรี¹ เรื่อง "การสอนทักษะการใช้คำสัญลักษณ์ในการเขียนความเรียงแก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย" เป็นงานวิจัยเชิงทดลอง โดยสร้างแบบจำลองการสอน Teaching Model เรื่อง ทักษะการเขียนโดยใช้คำสัญลักษณ์ และนำไปทดลองสอนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสวนกุหลาบ จำนวน 90 คน มุ่งฝึกทักษะจากแบบจำลองการสอน ซึ่งแบ่งเป็น 3 หน่วย เพื่อฝึกทักษะการเขียนตามลำดับขั้น ดังนี้

- หน่วยที่ 1 การเชื่อมโยงความคิดเพื่อฝึกเป็นความเรียงสั้น ๆ
- หน่วยที่ 2 การฝึกหัดใช้คำสัญลักษณ์ในการแสดงออก
- หน่วยที่ 3 การเขียนความเรียงโดยใช้คำสัญลักษณ์

ผลการวิจัย ปรากฏว่า นักเรียนสายวิทยาศาสตร์ สามารถเขียนความเรียงโดยใช้คำสัญลักษณ์ได้เมื่อเรียนตามแบบจำลองการสอนนั้นจบแล้ว และเมื่อเปรียบเทียบผลความแตกต่างระหว่างคะแนนทดสอบ ก่อนเรียนกับหลังเรียนตามแบบจำลองการสอนแล้ว คะแนนต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ บางคนเขียนได้ดี จนผู้วิจัยนำไปลงหนังสือ "สะพานทอง" ของสมาคมครูผู้ปกครอง และผู้เขียนได้รับเงินรางวัลวัดตอมแทน

¹ชะอุม วิบูลย์ศรี, "การสอนทักษะการใช้คำสัญลักษณ์ในการเขียนความเรียงแก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518).

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนที่ความอีกเรื่องหนึ่งคือ งานวิจัยของ ศรีจันทร์ อยู่สุข¹ เรื่อง "การสอนวรรณกรรมร่วมสมัย โดยเน้นการวิจารณ์สารในระดับประกาศนียบัตรการศึกษาชั้นสูง" เป็นงานวิจัยที่นำวรรณกรรมร่วมสมัย 3 ประเภทคือ นวนิยาย บทความ และบทละครอง มาให้นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรศึกษาศาสตร์ชั้นสูง วิชาเอกภาษาไทย วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา จำนวน 30 คน ในหอานวรรณกรรม กังลาว แลวนำเรื่องทีอ่านมาอภิปราย ผู้วิจัยเป็นผู้รวบรวมความคิดเห็นจากกลุ่ม ประชาร ตอจากนั้นนำไปปรับปรุงแก้ไข แล้วใช้เป็นข้อมูลสำหรับสร้างบทเรียนเพื่อใช้ เป็นคู่มือครู ผู้วิจัยมีใ้คนนำไปทดลองสอน เพียงแต่นำไปใหญ่ทรงชุดชุด 4 ทานประเป็น คบทเรียนเท่านั้น นอกจากนี้งานวิจัยนี้ใ้คุมองสอนวรรณกรรมบทความโดยเฉพาะ ผู้วิจัย เพียงแต่คาดวาทาสอนตามแนวที่กำหนดไว้ในบทเรียนที่สร้างขึ้นแล้ว ควรจะจัดเนื้อหา และดำเนินกิจกรรมอย่างใดเท่านั้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทความโดยตรงคือ งานวิจัยของ พรภิรมณ์ เอี่ยมธรรม² เรื่อง "บทบาททางการเมืองของหนังสือพิมพ์ไทย ตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ถึงสิ้นสุดสงครามโลก" เป็นงานวิจัยแบบบรรยาย (Description Research) แต่มิได้เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนบทความ เพราะเป็นงาน วิจัยทางความบทบาทของบทความ ที่บรรคานักหนังสือพิมพ์ใ้เป็นกระบอกเสียงในการ ตอโตัดคคานการค่วเป็นนโยบายการปกครองและนโยบายต่างประเทศสมัยนั้น ขณะ เดียวกัน รัฐบาลก็ใ้บทความเป็นกระบอกเสียงในการแถลงนโยบาย งานวิจัยนี้กล่าวถึง บทบาทของหนังสือพิมพ์ทางดานการเมืองเป็นหลัก ส่วนบทความเป็นเพียงกระบอกเสียง ในการตอสู เรียกร้อง วิพากษ์วิจารณ์คณะรัฐบาล หรือตอบุคคล และแสดงถึง วิวัฒนาการของบทความในประเทศไทย ในฐานะที่เป็นเครื่องมือทางการเมืองของนัก หนังสือพิมพ์ หากครุจะนำมาใ้ช้อานประกอบการสอนบทความ จะช่วยใ้เกิดความ

¹ศรีจันทร์ อยู่สุข, "การสอนวรรณกรรมร่วมสมัย โดยเน้นการวิจารณ์สารในระดับประกาศนียบัตรการศึกษาชั้นสูง, (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2519).

²พรภิรมณ์ เอี่ยมธรรม, บทบาททางการเมืองของหนังสือพิมพ์ไทยตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ถึงสิ้นสุดสงครามโลก", (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516).

เข้าใจเรื่องบทความและเห็นความสำคัญของบทความมากพอที่จะนำมาประกอบการสอนได้ โดยเฉพาะมีส่วนที่น่าสนใจคือ บทบาทของบทความต่อเสถียรภาพความมั่นคงของชาติ ในระยะสงครามโลกครั้งที่ 1

ส่วนงานวิจัยในต่างประเทศ ที่เกี่ยวข้องอีกเรื่องหนึ่งคือ งานวิจัยของ John Michael Hellman¹ นักหนังสือพิมพ์และเป็นงานวิจัยชั้นปริญญาเอก คือ การศึกษาข้อเท็จจริงจากอุทาหรณ์ หรือนิทานเปรียบเทียบ จากหนังสือพิมพ์แนวใหม่ และบทความ เป็นงานวิจัยเชิงบรรยาย และสรุปผลการวิจัยไว้ว่า นักหนังสือพิมพ์แนวใหม่ ได้เชื่อมโลกรวมกรรม (Fictive world) ในรูปแบบของความรู้สึกรู้จัก (Consciousness) คว้ย โลกของเหตุการณ์จริง ๆ ในปัจจุบัน แต่กำหนดความเป็นจริงร่วมสมัยคลาดเคลื่อนไป ในลักษณะที่ยืนยัน ความจำเป็นระหว่างมนโคติและการสังเกตจกจำ แม้แต่ในเรื่องธรรมชาติสามัญทั่วไป นักเขียนนิทานโกหก หรือเสกสรรปั้นแต่งก็สามารถนำมาสร้างเป็นเรื่องราวกันอย่างสมจริงได้

เรื่องของบทความ มักจะกล่าวไว้ในตำราสอนการเขียนเป็นส่วนมาก ยังไม่มีตำราภาษาไทยที่กล่าวถึงการสอน วรรณกรรมบทความควยวีชีอ่านตีความและวิเคราะห์คุณค่าไว้โดยเฉพาะ นอกจากจะกล่าวพาดพิงเพียงส่วนน้อย และเป็นหลักสังเกตในการอ่านหรือวิจารณ์ หนังสือสารคดีในแนวกว้าง ๆ เช่น "การเลือกและ

¹ John Michael Hellmann, "Fables of Fact : Studies in the New Journalism and the Nonfiction Novel", Disertration Abstracts International, Vol.38 No.9 (March, 1978), p. 5478-A.

พิจารณาหนังสือ" ของคุณรัญจวน อินทรกำแหง ซึ่งเป็นหนังสือประกอบการเรียน
ระดับอุดมศึกษา หรือหนังสือประกอบการเรียน เรื่อง "แบบเรียนการอ่านและพิจารณา
หนังสือ (ท:021)" ของ คร.ดิทธา พิณีจภูวคณ หรือของผู้แต่งอื่น ๆ ที่ทำขึ้นเพื่อ
ประกอบวิชา "การเลือกและพิจารณาหนังสือ" ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย
ฉบับ พ.ศ. 2518 นั้น ก็เป็นแนวที่ครูใช้เป็นคู่มือการสอนอ่านตีความไม่ได้โดยตรง
เพราะหนังสือดังกล่าวเน้นหนักไปทางการเขียน ดังนั้น ในการกล่าวถึงงานวิจัย
ตามอ่างนี้ คงจะเป็นตัวแทนของงานวิจัยและตำราอื่น ๆ ในทำนองนี้ได้ดีพอควร



ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย